Влада - Радам!

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 194 (2196) ♦ Вівторок, 19 жовтня 1999 року ♦ Ціна договірна

Всі — на вибори, ніхто — за Кучму

Під таким гаслом здійснював свій візит до Луганської області кандидат у Президенти України, Голова Верховної Ради Олександр Ткаченко. Кандидат у Президенти зустрівся з виборцями восьми міст області — Красного Луча, Стаханова, Антрацита, Краснодона, Молодогвардійська, Алчевська та інших, зібрав велику аудиторію в приміщенні обласного драмтеатру.

Настрої гірників зрозумілі. Міста їхні нині справляють гнітюче враження — якщо донедавна вони славили регіон видобутком «чорного золота», то сьогодні дедалі частіше звуться «чорними дірами». Різкий спад виробництва, зокрема вуглевидобутку, боляче вдарив по робітничому класу. Якщо минулими роками гірники Луганщини видавали «на-гора» до 76 мільйонів тонн вугілля щороку, то сьогодні ця цифра скоротилася майже вчетверо. Закриваються не самі шахти — немов корова язиком злизала ціле колись славетне виробниче об'єднання «Стахановвугілля».

(Закінчення на 2-й стор.).

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Роз'яснення

Центральної виборчої комісії щодо заборони проведення передвиборної агітації, що супроводжується наданням виборцям безплатно або на пільгових умовах відповідно товарів, послуг, цінних паперів, грошей, кредитів, потерей, інших матеріальних цінностей

Конституція України гарантує громадянам України право брати участь в управлінні державними справами, вільно обирати і бути обраними. Вибори Президента України є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Передвиборна агітація може здійснюватися у будь-яких формах і будь-якими засобами, що не суперечать Конституції України та законам України.

З метою забезпечення реалізації і захисту конституційних виборчих прав громадян при проведенні виборів Президента України, рівності можливостей для всіх кандидатів у Президенти України під час проведення виборчої кампанії Центральна виборча комісія роз'яснює, що відповідно до вимог частини третьої статті 33 Закону України «Про вибори Президента України» забороняється проведення передвиборної агітації, що супроводжується наданням виборцям безплатно або на пільгових умовах відповідно товарів, послуг, цінних паперів, грошей, кредитів, лотерей, інших матеріальних цінностей.

Порушення цієї вимоги Закону тягне за собою кримінальну відповідальність.

Я вам пишу...

Виборець радить кандидатові в Президенти

Хочу через газету звернутися до кандидата в Президенти Н. М. Вітренко.

Наталіє Михайлівно! Після всього, що сталося з вами, залишайтеся жінкою, матір'ю, не йдіть у Президенти, політика — брудна річ, та й не жіноча. Ви непоганий економіст, робіть краще свою справу на благо нашої незалежної України.

Пенсіонерка ЛЮБИМОВА.

Луганськ.

19 жовтня

✔ 1854 р. Народився С. І. Васильківський, видатний український живописець.

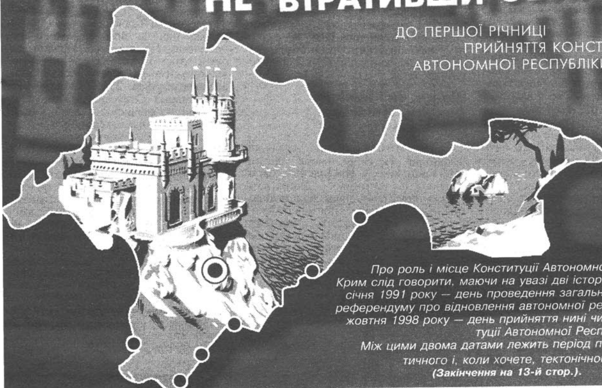
✔ 1946 р. У Київському державному академічному театрі опери та балету імені Т. Г. Шевченка відбулася прем'єра опери М. Лисенка «Тарас Бульба».

✔ 1962 р. У Черкасах введено в дію першу чергу заводу штучного волокна.

Чомусь від гарних слів дуже важко переходити до діла

2

Про роль і місце Конституції Автономної Республіки Крим слід говорити, маючи на увазі дві історичні дати: 20 січня 1991 року — день проведення загальнокримського референдуму про відновлення автономної республіки і 21 жовтня 1998 року — день прийняття нині чинної Конституції Автономної Республіки Крим.

Між цими двома датами лежить період подій геополітичного і, коли хочете, тектонічного масштабу.

(Закінчення на 13-й стор.).

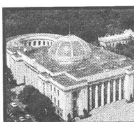
У номер

Останній розбіг перед вирішальним стрибком

Нинішній тиждень буде завершальним пленарним тижнем у жовтні. Наступне засідання сесії Верховної Ради відбудеться після проведення президентських виборів. Звісно, ця обставина не може не відбитися на результатах роботи депутатів та їх настроях, —наголосив на погоджувальній нараді голів комітетів і фракцій голова парламенту Олександр Ткаченко.

Пленарне засідання у вівторок розпочнеться з розгляду звіту уряду про виконання державного бюджету за 1999 рік. Депутати мають затвердити цей звіт.

(Закінчення на 2-й стор.).

День уряду у Верховній Раді 12 жовтня 1999 року

5-12

Спробуй і виграй!

Триває передплата на газету «Голос України» на 2000 рік. Традиційно «ГУ» проводить серед своїх передплатників розіграш заохочувальних призів. Тим, хто зробив свій вибір і передплатив нашу газету щонайменше на 6 місяців, потрібно надіслати до редакції копію передплатної квитанції. На конверті обов'язково зробіть позначку «Передплата-2000». Розігруватимуться найрізноманітніші призи. І все це завдяки нашим спонсорам:

1. ВАТ «Дніпропетровський агрегатний завод» (голова правління Євген Морозенко) — побутові пилососи «Ракета».

2. АТ «Дніпромлин» (генеральний директор Микола Комишанов) — борошно вищого гатунку.

3. Приватному підприємству «Гевік» (генеральний директор Віктор Гевод, виконавчий — Олександр Хохлов) — побутові водоочисники «Аквілегія».

4. ВАТ «Костопільський домобудівний комбінат» (голова правління Іван Вовчук) — чайні сервізи «Глорія».

5. Рівненському приватному підприємству «Віка» (директор Вікторія Гребінець) — декоративні подушечки.

Якщо ви одразу передплатите газету на весь рік, то жодна інфляція вас «не дістане». Цілий рік ви зможете отримувати газету за «старою» ціною і візьмете участь у другому розіграші заохочувальних призів, який відбудеться за підсумками передплати на друге півріччя 2000 року. Поспішіть зробити свій вибір на користь «Голосу України». Спробуйте своє щастя і в розіграші заохочувальних призів. Стежте за наступними номерами «ГУ», де буде продовжено список призів і наших спонсорів. Нехай вам щастить!

❍ *У Ялті проходить II Міжнародний кінофестиваль, присвячений 80-річчю Ялтинської кіностудії.*

❍ *Для проведення планового капітального ремонту від'єднано від енергомережі 3-й блок Запорізької АЕС.*

❍ *Унаслідок вибуху газу в приватному будинку (Єнакієве Донецької обл.) загинули 2 особи.*

P.S.

До дня виборів залишилось 12 днів

Вибори-99

Останній розбіг перед вирішальним стрибком

(Початок на 1-й стор.)

Протягом нинішнього тижня парламент розглядатиме ряд законів з пропозиціями Президента та визначені Президентом як невідкладні. Серед них — зміни до Цивільно-процесуального Кодексу, до Закону про оперативно-розшукову діяльність, проекти законів про основні засади функціонування оптового ринку електроенергії, про нафту і газ, про загальнообов'язкове державне страхування. У четвер на сесії плановано обговорити два депутатські проекти закону про Президента України — у редакції Олександра Мороза і Романа Зварича.

4 листопада розпочнеться розгляд у першому читанні проекту держбюджету на 2000 рік. Голова Верховної Ради Олександр Ткаченко наголосив на нараді, що перед тим, як виносити цей важливий документ у сесійну залу, треба виробити щодо нього єдину думку. Тому Голова Верховної Ради запропонував 25 жовтня провести розширене засідання за участю керівництва парламенту, профільних комітетів ВР, Прем'єр-міністра, представників уряду, голів усіх обласних рад і держадміністрацій. На цьому засіданні має бути розглянуто доопрацьовані редакції проекту держбюджету і з'ясовано розходження між проектами бюджетного Комітету та уряду.

Народний рух налаштований на перемогу

У другий тур голосування пройде кандидат від Руху, заявив у суботу на прес-конференції у Львові лідер Народного руху, кандидат у Президенти Геннадій Удовенко. Г. Удовенко знову підкреслив, що нині не веде жодних переговорів з жодним із кандидатів про можливий політичний союз. Така поведінка, за його словами, є складовою частиною передвиборної тактики Руху, повідомляє «Інтерфакс-Україна».

Ще не визначились

Кандидат у Президенти України Юрій Костенко заявив, що «ніколи не здасть» своєї кандидатури на користь Є. Марчука. Про це лідер одного з крил Руху сказав, виступаючи на «Радіо-РОКС» у програмі «Наш майбутній Президент» (спільний проект «Голосу України» та Радіо-РОКС»). За словами Ю. Костенка, так само вчинить і В. Оноценко. 23 жовтня відбудеться форум національно-демократичних сил, який має визначити єдиного кандидата від правих. Цим кандидатом може стати або Костенко, або Оноценко. Адже більше ніхто із кандидатів не висловлював наміру приєднатися до їхньої двійки.

Боротьба за другий тур

Зняття лідером комуністів Петром Симоненком своєї кандидатури на президентських виборах на користь «канівської четвірки» спричинило б вихід у другий тур Наталії Вітренко. Про це заявив сам П. Симоненко у п'ятницю під час прес-конференції в Харкові. «Я «четвірці» пояснив прописну істину: коли ви тягнете мене в «четвірку», щоб я зняв свою кандидатуру, ви автоматично виводите Вітренко у другий тур», — заявив глава КПУ.

✔ Фотофакт

На Лисичанському заводі «Строммашина» Луганської області складено першу партію українсько-китайських міні-тракторів.

Фото Вадима ЛІСНОГО (ДІНАУ).

Усі — на вибори, ніхто — за Кучму

(Початок на 1-й стор.)

Кандидат у Президенти О. Ткаченко запевняв слобожанців, що в разі його перемоги вже через три місяці пенсіонери безперебійно отримуватимуть пенсії, студенти — стипендії, через півроку робітники замість акцій протесту підуть на робочі місця й отримуватимуть зароблене. Кандидат пропонує поповнити державну казну за рахунок монополії держави на горілчані й тютюнові вироби, дати робочі місця, запровадивши жорстке державне замовлення на вугілля й зерно тощо. І сам кандидат, і його довірена особа доктор економічних наук, народний депутат з Луганщини Валерій Коломойцев стверджували, що відповідні економічні розрахунки закладено у відому ткаченківську програму відродження України.

Багато хто з тутешніх щирих захисників української незалежності зауважував, що «господарник Ткаченко» додав і як політик. На численні запитання проросійськи налаштованих виборців про необхідність створення союзу (повернення до СРСР) він спокійно прохав узятися за відродження своєї держави, а вже потім думати про економічний союз з Росією й Білоруссю. Така позиція кандидата якщо і не додавала йому голосів від правого політичного крила, то вже й не множила лави войовничих політичних опонентів. Принаймні пікетів чи інших заходів протесту представників Руху, КУНу (Конгресу українських націоналістів) на шляху Олександра Ткаченка бачити не довелося.

З'ясувалося, «опоненти» засіли в інших місцях...

Кому рада обласна влада?

За часів незалежності України, певне, ще жодного разу владні органи на місцях не зустрічали главу найвищого законодавчого органу держави з такою зухвалою зневагою. Перші особи області не зважили за доцільне навіть зустрітися з керівником парламенту, відповідне ставлення відчувалося й від районного начальства Луганщини. Принаймні, судячи з усього, зустрічі кандидата з виборцями трималися на ентузіазмі його однопартійців. Подумалося: невже всі проблеми місцевого самоврядування тут вирішено, а питання законодавчого забезпечення видалися такими дрібними, що нема чого й радитися з главою парламенту? І це тоді, коли підземні води затоплених тутешніх шахт загрозливо підходять до поверхні... Хто, як не місцеві керівники, має бити у дзвони тривоги, клопотатися перед найвищою владою, в тому числі і перед Верховною Радою, про надання цій території статусу зони екологічного лиха?

— Керівникам області нині ніколи, бо вони кинули все і займаються призначенням Президентом Леоніда Кучми. Саме призначенням, а не виборами..., — резюмував Олександр Ткаченко.

Хоч так, хоч інакше, але замість очікуваної атмосфери байдужості до персони кандидата Олександра Ткаченка місцеве керівництво добряче підсобило київському гостю. Ставлення гірничих колективів до місцевих владних органів загальновідоме. Зате, місцевої влади Олександр Ткаченко з'являвся на зустрічі в оточенні одразу семи-восьми Героїв Соцпраці і Радянського Союзу — шанованих у краї людей, які виявили бажання бути його довіреними особами.

Без фальсифікації виборів декому не бачити президентської булави?

Виборці не раз прямо запитували: на що за таких настроїв електорату сподівається нинішня офіційна влада, вивішуючи плакати на зразок «луганщина — з Леонідом Кучмою» (так і написано — назва краю з малої літери)?

Коментуючи на прохання журналістів заяву голови ЦВК про недоцільність проведення паралельного підрахунку голосів у приміщенні Верховної Ради, О. Ткаченко попросив поцікавитися у голови ЦВК, скільки його підлеглих останнім часом отримали у столиці квартири з євроремонтом, і тоді, мовляв, стане зрозумілим настрій Михайла Рябця.

Після зустрічі в обласному центрі з секретарями місцевих райкомів, міськкомів Селянської партії Олександр Ткаченко заявив представникам ЗМІ про спроби його опонентів сфальсифікувати результати виборів. Зокрема, він зазначив, що, за інформацією з місць, представники виконавчих структур під різними приводами збирають у людей паспорти, власноручні підписи під різними документами, які на виборах можуть виявитися виборчими документами за одного кандидата. Ці та інші факти тиску на волевиявлення виборців неодмінно будуть подані парламентській комісії на чолі з Олександром Єльяшкевичем. На думку глави парламенту, вже назріло питання про звернення ЦВК до суду з тим, щоб позбавити чинного Президента права кандидатуватися на наступний строк.

Шанси, як і нинішні фінанси, «співають романси»

Без довгих словесних прелюдій Олександр Ткаченко назвав гідними всіх кандидатів у Президенти, окрім першого. На його думку, Леонід Кучма за минулі роки довів свою неспроможність займати президентський пост і керувати державою. Аргументи Леоніда Кучми про стабільність і збереження миру він назвав цинізмом. Адже нині, казав він, стабільність можна побачити лише в тому, що стоять шахти, заводи, підприємства, триває «стабільне» падіння економіки. А коли ми проклинаємо війну в Афганістані, де загинуло більш як десять тисяч наших солдатів, то чи можна назвати миром нинішній стан, за якого щорічно вмирають сотні тисяч українських громадян, щороку хоронимо на тисячу чоловік більше, ніж народжується.

Привернув увагу Олександр Ткаченко і до неспроможності політика Кучми шукати компроміси, тверезо бачити свої політичні прорахунки. Як доказ було пропоновано пригадати, що Прем'єр-міністрові Кучмі свого часу начебто заважав працювати парламент XII скликання, а Президент Кучма не зумів нормально співпрацювати з парламентами наступних двох скликань. То чи не варто, як сказав О. Ткаченко, придивитися до самого Л. Кучми, можливо, для налагодження співпраці різних гілок державної влади доречніше буде поміняти одну особу, а не заявляти про необхідність переобрання чергового парламенту або й навіть запровадження через референдум чужого нам двопалатного законодавчого органу.

Оцінюючи шанси кандидатів у Президенти України, Голова Верховної Ради зауважив, що вважає рейтинг Леоніда Кучми, Наталії Вітренко штучно завищеним у кілька разів, а коментуючи слова Президента про те, що серед кандидатів на пост глави держави він вважає справжнім опозиціонером до влади лише лідера комуністів Петра Симоненка, не виключив можливості, що лідер комуністів може бути вигідний команді Кучми. Олександр Миколайович назвав «канівську четвірку» найпотужнішим учасником виборчого процесу. Це, за його словами, підтверджує і те, що основні зусилля протидії виконавчої влади на чолі з Леонідом Кучмою спрямовані саме проти цієї четвірки. І навпаки, те, що решта кандидатів не об'єдналися довкола когось із одинадцяти кандидатів, насамперед довкола Л. Кучми, свідчить про слабкість їхніх виборчих потуг.

Олександр Ткаченко не раз повторював, що, за його переконанням, наступним Президентом України має стати хтось із «канівської четвірки». На кого саме з чотирьох «поставлять», визначатимуться 25—27 жовтня. На переконання Олександра Миколайовича, визначаючись з єдиним кандидатом, треба насамперед враховувати не лише велике бажання кожного стати главою держави, а й можливості керувати розваленою економікою, досвід управлінської роботи кандидата тощо.

Утім, додавши під час зустрічей з гірниками передвиборного оптимізму, керівник парламенту перед від'їздом з Луганщини сказав, що незалежно від рішення «четвірки» він продовжуватиме виборчі перегони до кінця.

Анатолій БЕНЬ, Павло КУЩ.

Чомусь від гарних слів дуже важко переходити до діла

У Санкт-Петербурзі відбулося 14 пленарне засідання Міжпарламентської асамблеї СНД

Коли від загальних і приємних зусибіч розмов про дружбу та співробітництво країн СНД спробували перейти до справи, з'ясувалося, що це потребує зусиль парламентів та урядів, робити які не всі хочуть і можуть. Такий висновок напрошується за підсумками пленарного засідання МПА в Петербурзі. Міркуйте самі. Ще п'ять років тому, в квітні 1994 року, було підписано Угоду про створення зони вільної торгівлі. Лише через п'ять років було підписано протокол до цієї угоди, внесено доповнення до нього. Створення зони вільної торгівлі мало на меті: розвиток національних народногосподарських комплексів і збільшення товарообороту між країнами СНД. Адже боротьба за ринки в світовому співтоваристві — це жорстка конкуренція, безкомпромісна робота державних і комерційних структур. Країнам СНД пробитися на світовий ринок, як відомо, дуже складно. Всі знають, що нас там ніхто не чекає. Отож держави—учасниці МПА, сказавши «а», мали б оперативно вжити таких кроків. І Верховна Рада України, добре розуміючи це, 6 жовтня нинішнього року прийняла закон «Про ратифікацію Угоди про створення зони вільної торгівлі та Протоколу про внесення змін і доповнень до Договору про створення єдиної вільної торгівлі». Саме цей крок і визначив виграшну позицію України на пленарному засіданні МПА. На жаль, Російська Федерація, Грузія, Азербайджан не ратифікували угоди. І в підсумкових документах пленарного засідання його учасники звертаються до глав держав Грузії, Азербайджану і Російської Федерації з пропозицією прискорити цей процес.

(Закінчення на 15-й стор.).

На знімку (праворуч): перший заступник Голови Верховної Ради України Адам Мартинюк у президії МПА.

ПОСТАНОВА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про Звернення Верховної Ради України до Конгресу Сполучених Штатів Америки

Розглянувши текст Звернення Верховної Ради України до Конгресу Сполучених Штатів Америки, Верховна Рада України **постановляє:**

Схвалити та направити текст Звернення Верховної Ради України до Конгресу Сполучених Штатів Америки (додається).

Голова Верховної Ради України
О. ТКАЧЕНКО

м. Київ,
12 жовтня 1999 року
№ 1148-XIV

Звернення
Верховної Ради України до Конгресу Сполучених Штатів Америки

Вельмишановні колеги!

Звернутися до вас нас змушує ситуація, що склалася навколо народного депутата України, колишнього Прем'єр-міністра України Лазаренка Павла Івановича у зв'язку з його заявою до Верховної Ради України та розслідуванням комісією парламенту обставин «відмивання» грошей через банк «The Bank of New York».

Лазаренко П. І., який зараз утримується під вартою у Федеральній тюрмі США, дав свідчення американським правоохоронним органам про діяльність Президента України Кучми Леоніда Даниловича та інших високих посадових осіб, у тому числі і з його оточення, а також про наявність у деяких із них валютних рахунків і нерухомості за кордоном.

Лазаренко П. І. звернувся із заявою до Верховної Ради України, у якій, зокрема, зазначає, що він готовий дати свідчення також українському парламенту і судовим органам.

В аналітичній довідці США, підготовленій до економічного форуму в Давосі, підкреслюється, що Україна входить до числа лідерів серед країн з найбільшим рівнем хабарництва, корупції в політиці та ухилення від сплати податків. На жаль, зазначені вище оцінки мають реальне підгрунтя. За час перебування Кучми Л. Д. на посаді Президента України в державі виникла заборгованість по виплатах заробітної плати, пенсій, стипендій та інших соціальних виплатах у розмірі майже 10 млрд. гривень (приблизно $ 2 млрд.), а зовнішній борг України виріс з декількох сот мільйонів до понад $ 12 млрд. Населення України за цей період зменшилося майже на 2,5 млн. громадян, і понад 80 відсотків його проживає за межею бідності (що за міжнародними правовими нормами може розцінюватися як геноцид).

Кадрова та економічна політика Президента України Кучми Л. Д. призвела до того, що Україна, за оцінками міжнародних експертів, стала однією з найкорумпованіших країн світу, а її національні багатства незаконно привласнені, розкрадені невеликою купкою посадових осіб-корупціонерів. За даними щорічного послання Президента України Кучми Л. Д. до Верховної Ради України, поза банківським контролем перебуває в обігу понад 43 відсотки національної валюти, а нелегальний сектор економіки збільшився з 40 до 55 відсотків. При цьому сума вільно конвертованої валюти, яка незаконно вивезена з України і схована на рахунках в іноземних банках, оцінюється експертами в $ 20 000 000 000. Посадових осіб, які зловживали владою, порушували етику поведінки державного службовця та закони України, Кучма Л. Д. призначав на відповідальні державні посади, нагороджував відзнаками Президента України та присвоював їм різні звання.

Керівники правоохоронних органів України, незважаючи на очевидність протиправних дій високих посадових осіб, в тому числі з близького оточення Президента України Кучми Л. Д., не дають належної правової оцінки діям цих осіб і не притягують їх до встановленої законом відповідальності.

Усвідомлюючи необхідність спільних зусиль вищих законодавчих органів влади різних держав у створенні умов для боротьби з міжнародною корупцією і організованою злочинністю, прагнучи об'єктивно підійти до оцінки заяви Лазаренка П. І. та розслідувати обставини відкриття в американських банках валютних рахунків і приховування на них коштів посадовими особами — громадянами України, Верховна Рада України звертається до Конгресу Сполучених Штатів Америки з проханням: посприяти Верховній Раді України в отриманні повної інформації, яка міститься в свідченнях Лазаренка П. І. щодо діяльності Президента України Кучми Леоніда Даниловича та інших високих посадових осіб з його оточення та наявності рахунків у американських банках (зокрема у банках «The Bank of New York» і «The Bank of Boston») громадян України, щодо яких Лазаренко П. І. дав свідчення правоохоронним органам США.

Верховна Рада України з вдячністю сподівається на розуміння з боку Конгресу Сполучених Штатів Америки та позитивне вирішення зазначеного прохання, зважаючи на нагальну необхідність боротьби з міжнародною корупцією та організованою злочинністю.

Прийміть, високодостойні панове конгресмени, запевнення у нашій щирій до вас повазі.

м. Київ,
12 жовтня 1999 року.

Звичайний «бандитизм»

Обережно: фальшивка!

У нинішній президентській передвиборній кампанії використано ще один, черговий, безчесний прийом — «бандитизм». Тільки так можна кваліфікувати те, що чиниться останнім часом довкола газет «Голос України» та «Сільські вісті». Судячи з усього, чиниться під патронатом і не без участі державних структур. Дожилися!..

СІЛЬСЬКІ ВІСТІ
Газета захисту інтересів селян України
Заснована в березні 1920 р. № 121 (16878) Четвер, 14 жовтня 1999 року
За рубежем
Гарячий репортаж
Чи причетний пан Мороз до замаху на пані Вітренко?
ОДНОБЛОЧНИКИ
На цьому фото зображені керівник криворізького відділення блоку "правда проти сили", голова міського виборчого штабу і довірена особа Олександра Мороза Сергій Іваненко зі своїм "патроном"

Хто сказав, що Президентові пасує бідність!
На кого собаки на вулиці лають? Хто голий голодний під тином сидить? Із "Катерини", Т.Г. Шевченка

Угорі — фальшивий випуск, унизу — справжній

СІЛЬСЬКІ ВІСТІ
Газета захисту інтересів селян України
Заснована в березні 1920 р. ◆ № 121 (16878) ◆ Четвер, 14 жовтня 1999 року
На сесії Верховної Ради
Час платити борги
За рубежем

Покрова Пресвятої Богородиці
Сергій СКОРОБАГАТЬКО.
Зомбування сумське

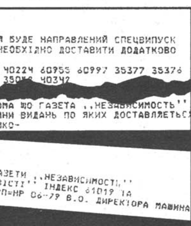
Першими вдарили на сполох наші передплатники: чому це раптом разом із «Голосом України» їм почали носити спеціальні випуски газети «Независимость»? Такого самого «привіту від Кулеби» (редактора згаданої малотиражної газети) удостоїлись і читачі «Сільських вістей».

Подібні «дарунки», можливо, були б і доречні у господарстві: і почитати можна, і папір використати за багатьма призначеннями. Але якби вони були не такі смердючі. Адже ті доважки до «Голосу України» і «Сільських вістей» присвячено кандидатам у Президенти Є. Марчуку та О. Морозу. Зрозуміло, у «привіті від Кулеби» і тих, хто за цим стоїть, зібрано все, що найбільше смердить. Тут не гребували пересмикуванням, брехнею, ображаннями. Ми не переконані, що з відома редакції «Независимости» газету поширювали в такий спосіб.

А газети, яким можна сісти на хвіст, вибрано не випадково: їм найбільше довіряють люди (хоча б судячи з кількості передплатників), вони послідовно висвітлюють позиції кандидатів у Президенти України, основних суперників «нині діючого». То чому б не спробувати дезінформувати та брехнею внести сум'яття у душі людей? А, може, хтось і клюне, засумнівається у правильному виборі...

Не клюне, не засумнівається! Подібне викликає лише обурення. Тим більше що до такого розповсюдження і нав'язування «Независимости», до цієї форми підлості і ницості причетна «Укрпошта», з якою нас досі єднали нормальні договірні, ділові стосунки.

Ось, приміром, телеграма № 1/2129 від 6 жовтня за підписом директора Київської міської дирекції Українського державного підприємства поштового зв'язку «Укрпошта» Скляренка, де сказано: «До відділень зв'язку 7 жовтня буде направлено спецвипуск газети «Независимость», який необхідно доставити додатково передплатникам таких видань: «Голос України», «День», «Сільські вісті»...»

СХЕМА ВНУТРІШНЬОМІСЬКА-
ДО ВІДДІЛЕНЬ ЗВ'ЯЗКУ 7 ЖОВТНЯ БУДЕ НАПРАВЛЕНИЙ СПЕЦВИПУСК
ГАЗЕТИ ,,НЕЗАВИСИМОСТЬ'' ЯКИЙ НЕОБХІДНО ДОСТАВИТИ ДОДАТКОВО
ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ТАКИХ ВИДАНЬ:
,,ГОЛОС УКРАЇНИ'' ІНД 40223 40224 60955 60997 35377 35376
35051 [redacted] 40342
ЗВЕРТАЮ ОСОБЛИВУ УВАГУ НА [redacted] КОМА ЩО ГАЗЕТА ,,НЕЗАВИСИМОСТЬ''
НЕ ПОВИННА ВКЛАДАТИСЯ ДО СЕРЕДИНИ ВИДАНЬ ПО ЯКИХ ДОСТАВЛЯЄТЬСЯ
КРП=НР 06-50/1 ДИРЕКТОР СКЛЯРЕНКО-
СХЕМА ВНУТРІШНЬОМІСЬКА-
НЕОБХІДНО ДОСТАВИТИ СПЕЦВИПУСК ГАЗЕТИ ,,НЕЗАВИСИМОСТЬ''
[illegible] ГАЗЕТ ,,СІЛЬСЬКІ ВІСТІ'' ІНДЕКС 61019 ТА
,,НЕЗАВИСИМОСТЬ'' ІНДЕКС 60968 КРП=НР 06-79 В.О. ДИРЕКТОРА МАШИНА

Через кілька днів виконувач обов'язків Скляренка Микола Машина телеграмою № 1/4429 від 14 жовтня знову вимагає доставити черговий спецвипуск «Независимости» передплатникам інших видань... Як це назвати?

А як назвати те, що 14 жовтня, на свято Покрови, під одним і тим самим номером світ побачили дві газети «Сільські вісті». Одна з них, де вміщено брудні матеріали про О. Ткаченка, О. Мороза, Є. Марчука, основних суперників «нині діючого» на президентських виборах, — фальшивка. Оце розмах! На подібне здатні лише моральні інваліди. Виродки, які мають народ за бидло.

Як тут не згадати застереження Юліуса Фучика, яке сьогодні актуальне: «Люди, будьте пильні!» Вас використовують!

Чи матимуть належну оцінку прояви такого «бандитизму» у представників інших державних структур — правоохоронних органів?

Інформаційно-аналітичний центр «Голосу України».

P. S. Доки матеріал готувався до друку, у державі почали розповсюджувати ще один фальшивий номер «Сільських вістей». Сваволя повна!

Генеральному прокурору України М. О. Потебеньку

Шановний Михайле Олексійовичу!

У Києві, багатьох містах і районних центрах розповсюджені фальшиві номери газети «Сільські вісті». Справжня газета не доходить до передплатників, замість неї приносять провокаційну підробку.

Фальшувальники скористалися авторитетом і масовістю «Сільських вістей», аби завдати удару кандидатам у Президенти, які входять до «канівської четвірки», — Є. Марчуку, О. Морозу, В. Олійнику, О. Ткаченку.

Нагадаю, що і в Черкасах викрито фальшивий випуск місцевого видання.

Такої ганьби в інформаційному просторі держави ще не було.

Закликаю вас негайно відкрити кримінальну справу з приводу випуску фальшивок, доручити найкращим спеціалістам знайти замовників і виконавців цієї підлоти. Журналістська громадськість чекає від вас рішучих дій.

З повагою — голова Національної спілки журналістів України
І. ЛУБЧЕНКО.

Президентові запропонували зняти свою кандидатуру

На мітингу в Рівному, що зібрав близько 5 тисяч мешканців обласного центру, було прийнято заяву на ім'я нинішнього Президента. Учасники мітингу закликали Леоніда Кучму наслідувати приклад колишнього президента Литовської Республіки Альгірдаса Бразаускаса і зняти свою кандидатуру з президентських перегонів. Якщо Леонід Кучма справді дбає про реформи, а не про власну посаду, він має зняти свою кандидатуру і підтримати людину, яка здатна здійснити ці реформи, вважають автори заяви, передав Рух-прес.

Прем'єрство — не головне

«Це право Президента, кого призначати прем'єр-міністром. Для нас це не головне, для мене також. Головне, щоб Леонід Данилович Кучма переміг на виборах цього року», — заявив В. Пустовойтенко на прес-конференції в суботу в Києві, відповідаючи на запитання про можливість його призначення главою уряду після президентських виборів, повідомив «Інтерфакс-Україна».

Водночас він підкреслив, що в уряді напрацьовано «комплект програмних документів», потрібних для подальшого розвитку Української держави. «Уряд дієздатний, готовий вносити конкретні пропозиції й далі працювати», — додав Валерій Пустовойтенко.

Схоже, недаремно Валерій Пустовойтенко заявив, що уряд запропонує Президенту застосувати право вето щодо закону «Про Кабінет Міністрів», нову редакцію якого ухвалив парламент 6 жовтня.

На думку фахівців, існує майже п'ять положень у новій редакції закону про уряд, з якими Президент України Леонід Кучма може не погодитися.

Висловлюємо щире співчуття старшому консультантові секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань молодіжної політики, фізичної культури і спорту **Руденку** Віктору Петровичу з приводу тяжкої втрати — смерті його батька **Петра Якимовича.**

Секретаріат Верховної Ради України.

У номер

✔ Київ

Візит керівників РЄ

У Києві перебувають з візитом голова Комітету міністрів Ради Європи Халдор Асгрімссон та генеральний секретар цієї організації Вальтер Швіммер. Учора відбулися зустрічі з кандидатами на посаду Президента України і переговори з міністром закордонних справ України Борисом Тарасюком. Сьогодні має відбутися зустріч із Президентом України Леонідом Кучмою. Також у плані візиту — зустрічі з головою Державного комітету інформаційної політики Олегом Баєм, міністром юстиції Сюзанною Станік, головою Державної податкової інспекції Миколою Азаровим.

Колумб відкрив Іспанію... Америці

Нещодавно Іспанія відзначала національне свято — День іспанської нації. З цієї нагоди у Києві відбулася книжкова виставка «Україна — Іспанія: від діалогу —до нових горизонтів співробітництва», підготовлена Національною парламентською бібліотекою України. На ній побувала кореспондент «ГУ» Олеся Яхно.

Історія виникнення цього свята сягає 1492 року, коли Христофор Колумб відкрив Латинську Америку. Ця подія перевернула тогочасні уявлення про світ і мала надзвичайно велике значення для розвитку цивілізації. Відтоді іспанська мова поширилася й на Новий континент. Тому День іспанської нації — свято, що об'єднує всі іберoамериканські нації. Адже іспанська мова, поєднавшися з давніми культурами латиноамериканських країн, вибухнула новими яскравими культурами.

Понад 200 книг про історію, географію, економіку та культуру цієї країни свідчать і про плідне співробітництво України та Іспанії. «Перша «Історія іспанської літератури» Пантелеймона Куліша вийшла у світ того самого року, коли було скасовано кріпацтво (1861)», — зазначив у своєму виступі завідувач відділу культурних і гуманітарних питань МЗС України Сергій Борщевський. Відтоді інтерес до іспанської культури не зникає. Лише цього року відбулася низка заходів: приїзд в Україну Королівського балету Іспанії, виступи у Києві Хосе Карераса та Хуліо Іглесіаса, гастролі колективів Національної опери України та Харківського театру опери та балету імені М. Лисенка в Іспанії. А нещодавно в Києві відбулися переговори — погоджено першу програму співробітництва України та Іспанії на три роки у сфері культури та освіти.

✔ Мінськ

Під диктовку виборів

У неділю тут відбувся «Марш Свободи», організований тими, хто не згодний з політикою президента Білорусі Олександра Лукашенка та новим союзним договором з Росією. Його було санкціоновано, але протестанти вирушили до центру, що не було обумовлено. І влада почала розганяти демонстрантів. Зав'язався справжній бій: каміння і вибухові пакети — проти міліцейських кийків.

Утім, наші читачі все побачили по офіційних каналах УТ, яке довго подавало про Білорусь дозовану офіційну інформацію. Адже свого часу Київ визнав законним і розпуск парламенту Білорусі, і референдум, що продовжив термін повноважень Лукашенка. Та втрутилися вибори. Кучма посварився з Лукашенком. Той заявив, що «просувати Кучму», як інші президенти СНД, він до Києва не приїде. А те, що в «Подробностях» на каналі «Інтер» показали інтерв'ю з главою розпущеної ВР Білорусі Семеном Шарецьким, при цьому назвавши його нині діючим головою, радник з політичних питань білоруського посольства Анатолій Коньков оцінює як «некоректні та спеціальні дії, націлені на загострення відносин».

За повідомленнями кореспондентів «ГУ» та зарубіжних інформагентств.
Фото АП.

На якому фундаменті стоїть Європа

Минулих п'ятниці-суботи у фінському місті Тампере відбулася зустріч у верхах глав урядів країн—членів Європейського союзу. Розбіжностей не було, адже говорили про те, чим зацікавлені не тільки члени ЄС, а й Європа загалом: про свободу на внутрішньому ринку з допомогою безперешкодного доступу до правових систем держав-учасниць.

І вже зовсім несподіваним був виступ президента Європейської комісії Романо Проді: він дуже гостро поставив питання про розроблення єдиної позиції розширення співтовариства. Зокрема, і на схід. Хоча навряд чи хтось здивувався: адже всім відома запальна схильність Проді до розширення союзу. І він веде мову не про прийняття двох-трьох членів, а про істотне розширення кордонів цього товариства для обраних, серйозно вважаючи, що такий крок сприятиме якнайшвидшому «підтягуванню відстаючих до передовиків».

Проте й у стриманіших учасників ЄС свої аргументи. Адже на копенгагенській зустрічі у верхах 1993 року прийнято більш ніж суворі критерії для членства в співтоваристві. А нові кандидати, на жаль, за багатьма параметрами, особливо за економічними, ще не скоро їм відповідатимуть. Чи не означає це, що критерії треба переглянути? На це запитання кореспондента «ГУ» президент комісії відповів:

— Критерії демократії, прав людини, захисту меншин, права власності, свободи релігії не може бути змінено. Це — фундамент нашого життя, душа Європи. Він залишається непохитним. І це найкраще, що придумали ініціатори будівництва спільного Європейського дому. Але чи слід так само ставитися і до інших вимог, наприклад, економічних? Адже сильним має бути ще властиве і почуття благородства, чи не так? Якщо розвинені економічні країни трохи допоможуть слабкішим, то сильнішими станемо ми всі, весь Старий континент.

Така позиція дає надії не тільки країнам-кандидатам першої і другої хвилі, а й тим, хто до таких не належить. Не тільки тепер, а й у недалекому майбутньому, як, скажімо, Україна. Адже еліта Європи не може жити відокремлено навіть у своєму дуже благополучному світі. Спілкуватися все одно доведеться — сусіди-бо. Та й Гюнтер Ферхойген, голова комітету з розширення, наше наближення до кордонів союзу не розглядає як таку вже безнадійну справу. І рецепт на моє прохання він видав аж ніяк не новий:

— Україна досягне багато чого. Але тільки провівши справжні реформи...

Валентина ПИСАНСЬКА.

Франкфурт-на-Майні — Тампере.

Петро, не ображайся, але переможе Ткаченко!

Стверджує відомий російський політик депутат Державної Думи Микола ГОНЧАР

— Миколо Миколайовичу, на ваш погляд, чи буде нинішній сценарій президентських виборів в Україні повторенням виборів російського президента в 1996 році?

— Підсумки українських виборів залежать від рівня й масштабів роздержавленої власності. Вони по суті «ідеологічні», бо розв'язують основне стратегічне питання майбутнього України: держава або піде шляхом розвитку ринкових відносин, або знову наступить на комуністичні граблі.

Але можна з упевненістю прогнозувати, що вже через чотири роки в Україні на арену вийдуть фінансово-промислові клани, які володіють державною власністю. І якщо сьогодні боротьба за президентське крісло в Україні визначається не персоналіями, а ідеологією розвитку держави, то на наступних президентських виборах за владу боротимуться економічними методами, які значно жорсткіші, безкомпромісніші, кривавіші за політичні.

— На вашу думку, чи нинішній Президент втілює ринковий розвиток України?

— Ні. А переможе той кандидат, який дасть гарантії незалежності української держави і хоча б малу гарантію того, що приватну власність не заберуть, не націоналізують. Приватний власник політично найактивніший, агресивний, хоча й не в більшості.

— Чому Росія так мало уваги приділяє президентським виборам в Україні?

— У Москві сьогодні політичний маразм: відбуваються тарганячі перегони навколо неіснуючих проблем. За майбутнє Росії зчепилися два політичні клани: «кремлівський» і дует «Лужков—Примаков». Решта проблем для них — не важлива. Маленькі пацюки, що б'ються на спині величезного слона, не становлять для Росії жодного інтересу.

— Багато хто в Росії кажуть, що Леонід Кучма не докладав зусиль для нормалізації російсько-українських відносин, не виконав своїх обіцянок. Чи так це?

— Це не правда. 1995 року Леонід Кучма виступив із сенсаційною ініціативою створити єдиний об'єднаний Чорноморський флот. Москва зробила вигляд, що не помітила, а в Європі його швидко поправили. Протягнута Києвом дружня рука повисла в повітрі. До речі, мене тоді російське політичне керівництво звинуватило в тому, що я спровокував українську сторону на такі пропозиції.

— Скажіть, чи може вплинути війна компроматів на підсумки президентських виборів в Україні?

— Я сподіваюся, що Моніку Левінські не помітили ні у Верховній Раді, ні в адміністрації Президента. Компромати в період виборів — це сумна реальність демократичних процесів у пострадянських країнах. Але компромат не буде домінантою, ящиком Пандорри. Вибори в Україні — це вибір форми власності. Народ завжди мудріший за політичну камарилью.

— Миколо Миколайовичу, і все-таки хто переможе на виборах?

— Не робитиму жодних прогнозів. Симпатизую багатьом політикам в Україні. Але до Петра Симоненка я завжди повернуся спиною. Якщо мій аналіз правильний, то.., Петре, не ображайся, але переможе Ткаченко!

Інтерв'ю взяла Світлана ФІЛІМОНОВА.

Москва.

Три літа в колі італійських ровесників

Українські школярі на вулицях Венеції

Погляд зблизька

Що ми знаємо про Італію? Насамперед спадає на пам'ять: це батьківщина Мікеланджело і Петрарки. Там люблять футбол і макарони. На Апеннінах — неповторна Венеція, яка вабить туристів з усього світу, і не менш відома сицилійська мафія, з якою невпинно бореться комісар Катані (герой популярного італійського телесеріалу — його неодноразово демонстрували на наших телеекранах). Там є знаменита футбольна команда «Мілан», де грає українець Андрій Шевченко, і не менш популярний пісенний фестиваль Сан-Ремо — там голоси наших співвітчизників, на жаль, поки що не лунають...

І. Найголовніше для італійця — стабільність

Так сталося, що знайомство з Італією почалося для мене з аеропорту Венеції, з вузьких прадавніх вулиць понад каналами цього справді магічного міста. А далі дорога простелилася на Падую, до курортного містечка Гальциньяно. На типове обійстя типової італійської сім'ї, де я протягом останніх трьох років проводила третину своїх літніх вакацій.

Якщо не брати до уваги, що ми говоримо різними мовами, то італійська сім'я мало чим відрізняється від української. Навіть поганеньким, а то й нікудишнім знанням англійської ми також схожі.

Хоча, звісно, відмінність є. Італійці постійно посміхаються один одному і жартують. Вони не мають отої закомплексованості, якої досі не може позбутися людина на пострадянському просторі, зокрема і в Україні. Та й, мабуть, підстав для жартів у них трохи більше, ніж у нас.

Головна особа в італійській сім'ї — чоловік, батько. Це відразу впадає у вічі. Скажімо, повернувся надвечір чоловік додому, дружина мерщій подала йому вечерю. А коли глава сім'ї з газетою примоститься у зручному кріслі на веранді, піднесла чоловікові карафку з вином (без нього італійці не обходяться жодного дня) і присіла обрізати йому нігті на ногах. Погодьтеся, таку сімейну ідилію нечасто у нас побачиш. Хоча принагідно зауважу, що господар дому прокидається рано-вранці, їде за тридцять кілометрів у Падую, де працює на будівництві. Після основної роботи завертає на домашній город (щось на зразок нашої дачі). Тут іще кілька годин працює і лише тоді приїжджає додому на вечерю.

На запитання, що для їхньої сім'ї найголовніше, я почула від Франчески, господині дому: «Стабільність». І далі уточнила, що передусім має на увазі. Щоб чоловік не втратив роботу, щоб у сім'ї ніхто тяжко не захворів, щоб усе найнеобхідніше для нормального життя було й надалі доступне для їхньої родини. Тобто італійці хочуть бути впевнені, що завтра ніхто і ніщо не порушить їхнього розміреного і забезпеченого життя. А для того, звісно, треба мати свій дах над головою, медичну страховку та певні грошові заощадження на банківському рахунку. Власне, до того кожен і прагне.

Альбіна КРАСНОДЕМСЬКА.

(Далі буде).

День уряду у Верховній Раді 12 жовтня 1999 року

Ігор МІТЮКОВ, міністр фінансів:

— Нинішній уряд отримав у спадщину заборгованість із заробітної плати, грошового забезпечення, пенсій, стипендій та інших соціальних виплат, які фінансуються з бюджетів усіх рівнів, у сумі 2 мільярди 675 мільйонів гривень.

Станом на 6 жовтня 1999 року заборгованість усіх видів соціальних виплат із бюджетів усіх рівнів становила 2 мільярди 541 мільйон гривень. Динаміка цієї заборгованості є у ваших матеріалах.

Зазначені дії свідчать про те, що, незважаючи на труднощі, нинішньому уряду вдалося зменшити загальну суму заборгованості соціальних виплат на 134 мільйони гривень, або на 5 відсотків. За період діяльності нинішнього уряду заборгованість із заробітної плати працівникам бюджетних установ зменшено на 619 мільйонів гривень, або на 53,6 відсотка. В тому числі працівникам освіти — на 367 мільйонів гривень, або на 68,3 відсотка, працівникам культури — на 23 мільйони гривень, або на 61,5 відсотка, працівникам охорони здоров'я — на 137 мільйонів гривень, або на 46,5 відсотка, працівникам науки — на 20 мільйонів гривень, або на 20 відсотків.

За період діяльності нинішнього уряду вдалося також ліквідувати заборгованість із стипендій з державного бюджету. У ваших даних заборгованість стипендій показано в сумі 28,3 мільйона гривень, але на сьогодні її ліквідовано цілком.

Окремо хочу зазначити — якщо попередні уряди лише збільшували, то нинішньому уряду вдалося зменшити заборгованість із допомог різних видів, у тому числі сім'ям із дітьми. Станом на 6 жовтня цю заборгованість зменшено на 86,6 мільйона гривень, або на 36,2 відсотка.

Ліквідовано заборгованість із заробітної плати працівникам установ охорони здоров'я, які безпосередньо підпорядковані Міністерству охорони здоров'я. Практично завершується погашення заборгованості працівникам культури, яким заробітну плату виплачують безпосередньо з державного бюджету.

Шановні народні депутати, із даних, які вам роздано, видно, що за період діяльності нинішнього уряду в цілому зменшено заборгованість із соціальних виплат, яка фінансується з місцевих бюджетів, на 444 мільйони гривень або на 49,5 відсотка. Цьому сприяло те, що нинішній уряд надає відповідну фінансову підтримку місцевим бюджетам і через дотацію, і шляхом надання відповідних позичок місцевим бюджетам.

Стосовно пенсій хочу зазначити таке.

Якщо взяти всі види пенсій, які фінансуються з державного бюджету, військовослужбовцям і працівникам органів внутрішніх справ, а також пенсії, що фінансуються за рахунок збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, то тут потрібно зазначити, що ця заборгованість зменшується.

Дані, які роздано вам, шановні народні депутати, свідчать про те, що за період діяльності нинішнього уряду заборгованість з усіх видів пенсій зменшено на 79 мільйонів гривень або на 5,2 відсотка.

Потрібно зазначити про значне зменшення заборгованості у соцвиплатах, особливо в поточному році, починаючи з квітня. Забезпечується щомісячне зменшення заборгованості і стовідсоткове фінансування поточних видатків з державного бюджету. А з березня цього року — щомісячне зменшення заборгованості з соціальних виплат із місцевих бюджетів.

Станом на 6 жовтня цього року заборгованості з соціальних виплат не було в Дніпропетровській області та в Києві. У Вінницькій, Донецькій, Київській, Львівській, Полтавській і Черкаській областях ця заборгованість становила в цілому до одного місяця. Є всі підстави очікувати, що її буде цілком ліквідовано до кінця нинішнього року (по цих областях).

Зменшення заборгованості в соціальних виплатах не дає права нам заспокоюватися доти, доки всю цю заборгованість по всіх регіонах не буде погашено. Буде неправильно сьогодні не звернути увагу на проблеми, які поки що залишаються.

Насамперед потрібно зазначити, що за загального зменшення заборгованості з соціальних виплат у поточному році в Запорізькій, Полтавській, Сумській і Харківській областях вона збільшилася.

Значною залишається заборгованість в окремих регіонах. Так, у Тернопільській області вона в середньому становить 5,1 місяця, Рівненській — 4,3, Херсонській — 3,7 місяця при загальній заборгованості в цілому по місцевих бюджетах — 1,4 місяця. В окремих регіонах і бюджетних установах цих районів заборгованість ще більша.

Щодо пенсій військовослужбовцям, які фінансуються з державного бюджету. В поточному році станом на 6 жовтня уряду вдалося цілком ліквідувати заборгованість із пенсій військовослужбовцям начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ.

Гірша ситуація з виплатами військовослужбовцям рядового, сержантського та старшинського складу строкової служби. Станом на 6 жовтня заборгованість із цих виплат становить 676 мільйонів гривень. Уряд вишукує всі можливості, всі варіанти для зменшення цієї заборгованості. Лише в період першої декади жовтня цього року на погашення заборгованості з цих пенсій було спрямовано 92 мільйони гривень. Загалом з початку року цю заборгованість зменшено на 30 мільйонів гривень.

Які вжиті заходи дали можливість, особливо в поточному році, зменшити заборгованість із соціальних виплат? Кабінет Міністрів прийняв постанову від 28 січня 1999 року про заходи щодо забезпечення вчасного і в повному обсязі надходження доходів до державного бюджету, яка вперше встановила завдання центральним органам виконавчої влади із забезпечення надходження платежів до бюджету. Кожний міністр чи голова комітету звітує на засіданнях Кабінету Міністрів про виконання цього завдання.

Кабінет Міністрів прийняв постанову від 11 березня 1999 року, якою затверджено неординарні заходи щодо мобілізації доходів до бюджету і спрямування їх на погашення заборгованості із соціальних виплат. За кожним заходом, визначеним цією постановою, закріплено персонально керівника з центрального органу виконавчої влади. Щомісяця здійснюється аналіз виконання цієї постанови.

Значно поліпшилося надходження до бюджету в серпні—жовтні цього року внаслідок вжиття заходів, що їх було затверджено постановою Кабінету Міністрів від 26 серпня про заходи щодо поліпшення стану справ у виробничій сфері й збільшення надходжень коштів до бюджету та постановою від 7 вересня про додаткові заходи щодо мобілізації доходів державного бюджету у 1999 році.

Вжиття нетрадиційних заходів, які затверджено цими постановами, дало можливість значно поліпшити надходження до державного бюджету. Так, наприклад, лише у вересні цього року до державного бюджету надійшло коштів 1 мільярд 506 мільйонів гривень, що на 5,6 відсотка більше, ніж у липні поточного року.

З метою стабілізації виробництва, що є основним джерелом погашення заборгованості із соціальних виплат, Кабінет Міністрів прийняв цілу низку рішень і здійснив чимало заходів. Зокрема, хочу лише для прикладу нагадати окремі прийняті рішення Кабінету Міністрів. Це рішення про розвиток виробництва, добування метану з вугільних родовищ Донбасу, про механізм регулювання імпортних поставок цукру—сирцю, про розробку високих технологій напівпровідникових матеріалів, про забезпечення стану роботи теплових електростанцій, про фінансування інноваційних проектів створення виробництва рідких лікарських препаратів, про вдосконалення стягнення митних зборів, про заходи щодо нарощування обсягів виробництва металопродукції, про підтримку вугільної галузі, сільського господарства, суднобудівної галузі тощо.

Значну фінансову підтримку національному виробнику було надано Кабінетом Міністрів за рахунок централізації в державному бюджеті частини амортвідрахувань. Мабуть, ті дії уряду є неабияким чинником того, що за 9 місяців цього року досягнуто збільшення обсягу промислового виробництва порівняно з відповідним періодом минулого року, на 2,3 відсотка. А на вересень 1999 року промислове виробництво зросло на 18 відсотків.

Які причини, що не дали можливості цілком погасити заборгованість із соціальних виплат із бюджетів усіх рівнів? Перше. Невиконання підприємствами і організаціями своїх зобов'язань перед бюджетом, який передбачено чинним законодавством. Внаслідок чого збільшується недоїмка платежів і зборів, а в кінцевому підсумку зменшуються надходження до державного бюджету. Хоча темпи зростання недоїмки істотно уповільнилися, поки що вона становить значну величину — 10 мільярдів гривень.

Заради справедливості треба відзначити, що у вересні відбулося зменшення недоплат до державного бюджету, і це дуже позитивний чинник, який треба розвивати.

Другою головною причиною невиконання доходів до бюджету є внесення змін до чинного законодавства після прийняття Закону про державний бюджет. Так, введення в дію лише чотирьох законодавчих актів призвело до річних втрат доходів бюджету в межах 2,1 мільярда гривень. Я не називатиму ці закони, ви їх знаєте, я про це вже казав у своїх попередніх виступах.

Третє. До бюджету не надходять усі суми реструктуризованої нашими рішеннями заборгованості у платежах і зборах, що здійснювалися на підставі прийнятого законодавства. Січень—липень 1999 року — із реструктуризованої податкової заборгованості погашено на суму 57 мільйонів гривень, або 35,8 відсотка до суми, що підлягає погашенню відповідно до вищезазначеного закону.

Четверте. Бюджет втрачає доходи у зв'язку з невчасним прийняттям законопроектів про оподаткування. Я теж про це вже не раз казав із цієї трибуни, передусім це стосується законопроектів про податок на нерухоме майно, про нерухомість, податок на доходи фізичних осіб, місцеві податки і збори, а також необхідні зміни до законів про податок на додану вартість, податок на прибуток та акцизний збір.

Зазначені пропозиції неодноразово вносилися до Верховної Ради України, зокрема, листами Президента від 25 серпня 1999 року та Кабінету Міністрів від 1 липня 1999 року.

Є низка й інших причин, що негативно впливають на стан мобілізації платежів і зборів до бюджетів усіх рівнів. Це і високий рівень бартеризації, і порушення чинного законодавства з питань оподаткування, і незабезпеченість повного руху готівки через установи банку.

Окремо хотів би зупинитися на негативній, на мою думку, практиці, коли за наявності заборгованості приймаються рішення, в тому числі Верховною Радою, про збільшення видатків із соціальних виплат.

Я думаю, що до цих питань треба терміново переходити тоді, коли ми погасимо ту заборгованість, яка на сьогоднішній день є. В іншому разі ми просто заздалегідь збільшуємо зростання цієї заборгованості й перекриваємо усілякі шляхи розв'язання цього соціально важливого питання.

Що треба зробити, щоб цілком розв'язати проблему погашення заборгованості у соціальних виплатах?

По-перше. Треба припинити прийняття рішень на всіх рівнях щодо надання відстрочок, реструктуризації платежів і зборів до бюджетів усіх рівнів.

По-друге. Потрібно припинити практику внесення змін до чинного законодавства з питань оподаткування після затвердження бюджету і з інших питань, які не забезпечено відповідним фінансуванням.

По-третє. Податковим органам, усім центральним органам виконавчої влади і органам влади всіх рівнів на місцях потрібно вжити всіх заходів, у тому числі й примусового характеру, щодо стягнення належних до бюджету платежів і зборів.

По-четверте. Потрібно прискорити розгляд законопроектів із питань оподаткування, які знаходяться у Верховній Раді. І ми готові надати допомогу комітетам у їх розгляді.

Користуючись нагодою, прошу вас, шановні народні депутати, зважити на це прохання. Кошти, які надійдуть, буде спрямовано на соціальні виплати.

Що планує уряд здійснити для подальшого зменшення заборгованості з соціальних виплат із бюджетів усіх рівнів? Уряд вважає, що розв'язання питання про повне погашення заборгованості з соціальних виплат із бюджетів усіх рівнів можливе лише шляхом стабілізації виробництва, підтримки національного виробника. Тому вся діяльність уряду спрямовуватиметься на досягнення цієї мети, а кошти, які надходитимуть для поліпшення роботи виробничих підприємств, використовуватимуться на соціальні виплати.

Уряд передбачає до кінця цього року спрямувати на погашення заборгованості з соціальних виплат близько 1 мільярда гривень, що дасть можливість зменшити заборгованість на 39,4 відсотка. З метою поліпшення управління грошовими ресурсами державного бюджету, спрямованими в основному на соціальні виплати, Міністерство фінансів наприкінці серпня розробило щотижневий план мобілізації готівкових коштів з метою вчасної виплати поточних соціальних видатків та поступового погашення заборгованості за ними.

До ресурсної частини бюджету входять і поточні податкові надходження, і залучення кредитних коштів. Крім того, у показниках поточних податкових платежів і зборів враховано заходи міністерств і відомств, спрямованих на погашення недоплати за належними до бюджету платежами.

Зауважу, що до загального балансу також увійшов і Пенсійний фонд. Щотижня головне управління державного казначейства проводить на наступний тиждень щоденну розбивку очікуваних ресурсів бюджету та готує прогнозні обсяги видатків. Враховуючи стан надходження ресурсів до бюджету, впродовж тижня проводиться оперативне керування грошовими потоками та коригується план доходів, у тому числі для підвищення рівня готівкових надходжень.

Таким чином, за попередні шість тижнів роботи в такому режимі до бюджету отримано податкових готівкових надходжень 1,8 мільярда гривень. Пенсійним фондом перевиконано планові показники на цей період. При цьому поточна заробітна плата та соціальні виплати профінансовано на 103 відсотки до плану шес-

(Продовження на 6-й стор.).

Постанова Верховної Ради України

Про «День Уряду України» у Верховній Раді України 12 жовтня 1999 року

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Провести на пленарному засіданні Верховної Ради України 12 жовтня 1999 року розгляд питань, внесених на «День Уряду України» у Верховній Раді України, як виняток, без теле- і радіотрансляції.
2. Зважаючи на грубе порушення Кабінетом Міністрів України вимог чинного законодавства і, зокрема, Положення про «День Уряду України» у Верховній Раді України щодо висвітлення діяльності Верховної Ради України засобами масової інформації, матеріали проведеного 12 жовтня 1999 року «Дня Уряду України» опублікувати у спеціальному випуску газети «Голос України» та поширити їх через обласні і районні газети.
3. Редакції газети «Голос України» здійснити спеціальний випуск газети за матеріалами «Дня Уряду України», проведеного 12 жовтня 1999 року, збільшеним тиражем.
4. Управлінню справами Верховної Ради України профінансувати зазначений спеціальний випуск газети «Голос України» за рахунок коштів, передбачених на висвітлення діяльності Верховної Ради України.

Голова Верховної Ради України
О. ТКАЧЕНКО.

м. Київ, 12 жовтня 1999 року. № 1150-XIV.

На початку жовтня заборгованість усіх видів соціальних виплат становило 2 мільярди 541 мільйон гривень

«Голос України», 19 жовтня 1999 року. № 194 (2196)

(Початок на 5-й стор.).

ти тижнів. Погашено заборгованість із пенсій, що фінансуються з бюджету, на суму 253 мільйони гривень, погашено заборгованості із заробітної плати на суму 308 мільйонів гривень та перераховано дотацій областям на 248 мільйонів гривень. Виконано план із фінансування вугільного сектора.

Крім того, Пенсійним фондом виконано на 111 відсотків план мобілізації коштів, що дало змогу створити умови для погашення заборгованості з виплати пенсій на 142,4 мільйона гривень.

А загалом передбачається в жовтні погасити заборгованість із заробітної плати працівникам бюджетних установ на 54 відсотки. Зменшити до кінця року заборгованість із пенсій військовослужбовцям рядового складу на 29,4 відсотка та у виплатах громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, — на 36 відсотків, що відповідає стовідсотковому виконанню завдання, яке поставлене у державному бюджеті щодо виділення коштів на ці цілі.

Хочеться вірити, що зазначене завдання буде спільне для всіх гілок влади, а, отже, ми його виконаємо.

Із запитань народних депутатів до міністра фінансів і відповідей на них.

А. Александровська (фракція комуністів, Харківська область):

— Вы в своем докладе неоднократно упоминали о проблеме, которая существует, — нехватке денег для того, чтобы выплатить все необходимые долги. Я бы хотела спросить у вас: по какой статье бюджета сегодня финансируются так называемые рабочие поездки Президента Кучмы по Украине, во время которых проводится, на самом деле, рекламная кампания в поддержку Кучмы как кандидата в Президенты? Хотелось бы узнать размер этих расходов, которые уже понесла наша казна.

І. Мітюков:

— По-перше, це не є предметом нашого сьогоднішнього звіту дій уряду. Якщо ви хочете почути, то, будь ласка, слухайте... Фінансування всіх заходів, які передбачено планом роботи адміністрації Президента, Кабінету Міністрів і Верховної Ради в тому числі цілком виконується відповідно до кошторису, який затверджено в державному бюджеті.

Ф. Марамзін (фракція комуністів, Луганськ):

— Игорь Александрович, скажите, пожалуйста, вот вы сказали, что задолженность по выплате пенсий сократилась на 5 процентов, и в таких областях, как Львовская, осталась задолженность за один месяц. Буквально где-то 3—4 дня назад выступал Зайчук Борис Александрович, сказал, что в десяти областях задолженность полностью погашена, в том числе и во Львовской области. Так кто правду говорит? Вы или господин Зайчук?

И другое. По вашим расчетам сколько времени нужно, чтобы погасить полностью задолженность по пенсиям?

І. Мітюков:

— Що стосується Львівської області. Я говорив про заборгованість із соціальних виплат по Львівській області (мається на увазі заробітна плата з місцевих бюджетів). Там справді є можливість ще за рахунок незначної концентрації зусиль цілком погасити заборгованість із заробітної плати й інших соцвиплат, крім пенсій.

Якщо казати загалом про заборгованість із пенсій, то, я думаю, що до кінця року ми обов'язково виконаємо те, що передбачено державним бюджетом. Ми виділимо мінімум 360 мільйонів на погашення заборгованості минулих років. Цього року бюджет на сьогодні уже розрахувався цілком із поточними виплатами до Пенсійного фонду. Але це не знімає проблему. Я думаю, що в цілому ми матимемо можливість цілком погасити заборгованість із пенсій і за рахунок коштів державного бюджету, і за рахунок коштів Пенсійного фонду, внесків до нього в наступному 2000 році.

В. Круценко (фракція комуністів України):

— Ігоре Олександровичу, як я зрозумів, моїм виборцям, пенсіонерам Новоукраїнки, Маловисківки на Кіровоградщині, яким не видають пенсію вже більше трьох місяців, а січневу заморозили, нічого чекати. Вони сподівалися, що хоч до виборів Президента одержать ці пенсії, а після виборів, ми дуже добре розуміємо, становище буде ще складніше. Тим паче, що навіть Президент, перебуваючи на Сумщині, зрозумів, чому не виплачується пенсія, мовляв, а хто її платитиме, якщо заводи і фабрики стоять, а село лежить?

Я хотів би, щоб ви сказали, Ігоре Олександровичу, хто платить і в що обходиться всеукраїнське шоу зірок естради, чи, може, Президент оплачує це зі своїх доходів? Так у нього ж доходи 19 тисяч гривень, цього і на один концерт не вистачить.

І. Мітюков:

— Щодо культурно-масових заходів, які впродовж усього року проходять в Україні, й у тому числі в різних регіонах, то є план, який державним бюджетом затверджено по Міністерству культури, Міністерству молоді, по Комітету з питань молодіжних програм та інших позиціях. Повністю йде фінансування тільки того, що передбачено державним бюджетом. За решту заходів відповідає кожний передвиборний штаб, який збирає кошти і їх витрачає.

Коли до державного бюджету надходить на місяць більш як один мільярд 100 мільйонів гривень чистих грошових надходжень, у нас є повна можливість профінансувати всі поточні соціальні виплати, які становлять приблизно 750 мільйонів гривень, у нас є можливість виділити планові гроші для вугільників — це ще 150 мільйонів гривень, у нас є можливість виділити 100 мільйонів, як ми й передбачали, і це, до речі, й вашим рішенням передбачено, на обов'язкову виплату Пенсійному фонду, і спрямовувати решту коштів на погашення заборгованості.

Тому в нас у цьому році ви бачите, яка тенденція. Були складні місяці травень і червень, коли ми недоотримували приблизно по 300 мільйонів гривень. Протягом решти місяців сформувалася така тенденція, яку треба обов'язково витримати. І динаміка промислового виробництва у вересні місяці підтверджує, що це реально можливо зробити.

А на наступний рік ми маємо обов'язково закласти всі необхідні кошти для того, щоб цілком погасити заборгованість із пенсій.

Г. Довганчин (фракція Селянської партії України):

— Шановний Ігоре Олександровичу, ви трохи кривите душею, що сьогодні погашається заборгованість за рахунок надходжень до бюджету. У нас усі сховища в банках наповнені емісійними грішми. Це перше.

І у зв'язку з цим я хотів би знати, хто дав дозвіл на емісію? Як уряд думає боротися потім із інфляцією, яка сьогодні запускається?

І друге. Знову ж таки кривите душею, що доходи збільшуються. Курс долара був рік тому — дві гривні, сьогодні — чотири з половиною, то які ж тут реальні доходи збільшуються? Поясність, будь ласка.

І. Мітюков:

— Я говорив про чисті грошові надходження, і вони підтверджуються реальною статистикою. За рахунок відмови від взаємозаліків, за рахунок поліпшення платіжної дисципліни, поліпшення адміністрування податками ми справді збираємо навіть у реальному вимірі порівняно з минулим роком більше грошей. Це правда.

Про ваше запитання щодо емісії. Я був би поганим міністром фінансів, якби розв'язував питання бюджету за рахунок емісії. Ми дуже багато щороку нашої незалежності наступали на ці граблі. Так от, я відповідально заявляю, що в цьому році все фінансування йде в межах закону про державний бюджет. Те, що там передбачено, цілком виконується: не більше і не менше.

Ідеться про те, що завдяки нашим зусиллям уже на сьогодні на півтора мільярда гривень більше виплачено заробітної плати через установи банку. Ось звідки ці гроші. Гроші почали рухатися в системі.

В. Кочерга (фракція комуністів):

— Уважаемый Игорь Александрович, хотелось бы знать ваше мнение и прогнозы в части погашения задолженности по регрессным выплатам. Дело в том, что эта проблема настолько остро стоит в шахтерском Донбассе, что вы даже не можете себе представить.

Дело в том, что в ряде шахтерских организаций, горняцких особенно, в шахтостроительных управлениях, предприятиях искусственно перевели на учет или сконцентрировали регрессников в одних только, скажем строительных управлениях, где практически трудовой коллектив не в состоянии зарабатывать деньги и выплачивать. Получается только одна надежда — это бюджет.

Вы почему-то очень болезненно реагируете на вопросы, связанные с финансированием предвыборных акций Президента. Вот провели студенческие выборы Президента. Скажите, сколько денег затрачено на то, чтобы проголосовало 500 тысяч студентов — на финансирование избирательных участков, на изготовление бюллетеней. Ведь за эти деньги можно было бы шахтерам хотя бы двух-трех управлений как-то компенсировать долги.

І. Мітюков:

— Я почну з другого запитання. Відповім так, як відповідав і до цього. З державного бюджету кошти на ці цілі не виділялися. Ми не маємо права забороняти людям виявляти свою політичну волю. Тому тут, я думаю, наш контроль має бути обопільний. Щодо регресів. Це проблема, яка коштує сотень мільйонів гривень. Не менш як 500 мільйонів гривень на сьогодні ми можемо нарахувати по загальних проблемах. Розв'язати їх за рахунок державного бюджету неможливо. І за природою своєю регреси — це те, за що має нести відповідальність керівництво підприємств, де трапилося те чи інше нещастя.

Але, я думаю, що вирішальну роль у розв'язанні цієї проблеми може зіграти той закон, який ви прийняли нещодавно стосовно створення спеціального фонду, що формуватиметься за рахунок відрахувань від реалізації продукції. Хоча у мене особисто, як у фахівця, є зауваження до цього механізму. Але ми все ж таки рекомендували Президенту підписати цей закон, щоб він почав діяти, і ми могли створити відповідний фонд для повного відшкодування насамперед працівникам вугільної промисловості заборгованості в регресах.

М. Гуцол (фракція «Батьківщина»):

— Шановний пане міністре, як погашується заборгованість у зарплаті, пенсіях у Чернівецькій області?

Хочу навести один приклад. Моя старенька мати, котра проживає в Сокирянському районі Чернівецької області, не отримує пенсію понад 9 місяців. А ви тут нам казки розказуєте. Тобто ваша доповідь не збігається з реальними речами на місцях.

Я хотів би знати, пане міністре, коли ви правду кажете: сьогодні чи завтра, чи загалом ви її не кажете?

І. Мітюков:

— Я вас можу запросити до себе в кабінет, ми подивимося разом усю звітність, яка в нас є.

Щодо пенсій, то, справді, у нас по окремих районах є заборгованість більша, ніж та, про яку я казав. Але я думаю, що тут пан Зайчук вам детальніше розповість, яким чином ми плануємо і погашатимемо заборгованість, у тому числі й у пенсіях у Чернівецькій області.

А щодо заробітної плати, то, справді, у Чернівецькій області створилася дуже складна ситуація цього року. Чому? Тому що ми, коли верстали бюджет по Чернівецькій області, запланували значну частину доходів цієї області з надходжень від акцизного збору. Після цього було прийнято закон, який змінив систему сплати акцизного збору. І в бюджеті Чернівецької області це джерело пропало.

На сьогодні ми плануємо надати додаткову бюджетну позичку області, для того, щоб принаймні, не збільшувати заборгованість у заробітній платі, щоб кожен місяць люди отримували поточну заробітну плату. Щоб мати інші джерела — треба вносити зміни до державного бюджету. Але області будемо допомагати обов'язково.

В. Черненко (група «Незалежні»):

— Уважаемый Игорь Александрович, я не буду спрашивать вообще, куда и сколько, и почем. Я хотел бы спросить: вот какой нужно закон принять Верховной Раде по пенсионному обеспечению, чтобы мы действительно начали регулярно платить пенсию, регрессы? Кстати, я хочу уточнить вопрос Кочерги Виктора Герасимовича. По регрессникам ситуация складывается еще вот в чем — предприятия уже давно ушли в небытие, а люди остались, и правопреемника сегодня у них нет. Я имею в виду шахтостроительное управление и по Горловке, по Дзержинке, по Енакиево. Потому что очень много сегодня идет различных спекуляций. Был Президент в Донбассе, и во время встречи с забойщиком тот ему говорит: «Леонид Данилович, и пенсия маловата, и зарплата, ну что это за пенсия — 86 гривен». Леонид Кучма сказал: да, в Верховной Раде лежит закон, который они не принимают.

Я хочу честно вас спросить: скажите, что принять, чтобы мы реально начали платить пенсии, чтобы не было задолженности? И поможет ли такой закон?

І. Мітюков:

— Ну, одним законом тут не обійдешся. На мою думку, тут треба, по-перше, прийняти обов'язково закон про реформу пенсійної системи, треба ввести персоніфікацію пенсійних рахунків. Тоді ми зможемо направити додаткові, у тому числі й позабюджетні джерела, на формування Пенсійного фонду.

По-друге. Я думаю, що буде неправильно приймати популістські рішення про збільшення тих чи інших видів виплат — соціальних до погашення заборгованості. Якби ми таким чином домовилися, то могли б дуже швидко, упродовж найближчих 12—16 місяців максимально погасити всі соціальні виплати, всі заборгованості, й після цього приймати рішення про збільшення відповідних видатків.

Про регреси. Якщо цей закон, який ви прийняли, набере чинності, то він має щороку відтворювати щонайменше 700—800 мільйонів гривень фонду виплати регресів. Це буде достатньо для того, щоб розрахуватися по цих заборгованостях.

Інше питання, що ми маємо в наших нормативних актах відпрацювати, яким чином довести ці виплати регресів до тих підприємств, які вже зникли? Це правильне питання, його треба відпрацювати.

Борис ЗАЙЧУК,
голова правління Пенсійного фонду України:

— Останнім часом стан фінансування виплати пенсій дещо стабілізувався. За дев'ять місяців профінансовано 9,4 місячних потреб в коштах поточного року і скорочено на 751,6 млн. гривень заборгованість у виплаті пенсій, яка була за станом на 1 березня. При цьому слід врахувати, що щомісячні видатки на виплату пенсій у зв'язку з індексацією збільшилися на 46 млн. грн. За станом на 1 січня 1999 року заборгованість у виплаті пенсій та грошової допомоги становила 1 млрд. 973, 8 млн. гривень. За станом на 1 березня — 2 млрд. 362,1 млн. грн., на 1 жовтня — 1 млрд. 610,5 млн. гривень.

25 регіональних управлінь забезпечили в повному обсязі фінансування потреби в коштах для виплати пенсій і грошової допомоги поточного року. У повному обсязі профінансовано виплату пенсій у Дніпропетровській, Запорізькій, Закарпатській, Миколаївській, Одеській областях, містах Києві, Севастополі, а також у 275 районах, або 37,6 відсотка до загальної кількості. На 1 березня таких районів було 206, на 1 жовтня — 275. Цьому сприяли вжиті урядом заходи щодо нетрадиційних зборів до Пенсійного фонду, які законодавчо було закріплено Верховною Радою України.

Зокрема, перше. Надходження коштів за рахунок упровадження додаткових ставок із купівлі-продажу валюти, відчуження автомобілів, із продажу ювелірних виробів та додаткових зборів з фізичних осіб на загальну суму 456,6 млн. гривень, у тому числі: з операцій купівлі-продажу валюти — 270,8 млн. грн.; при відчуженні автомобілів — 57,2 млн. грн.; від продажу ювелірних виробів та золота — 3,2 млн. грн.

Друге. Виплата пенсій у натуральній формі на суму 489,2 млн. грн., що на 144,2 млн. грн. більше, ніж за відповідний період минулого року. У тому числі за рахунок взаємозаліків за споживання: електроенергії — на суму 32 млн. грн., газу — 54,5, млн. грн. житлово-комунальних послуг — 27,1 млн. грн.

У багатьох областях було розгорнуто мережу так званих бюджетних магазинів та відділів. Загалом їх — 8 тисяч 569. Тут відпускають товари на погашення заборгованості й працівникам бюджетної сфери, і пенсіонерам. Добре поставлена ця робота, зокрема, у Вінницькій, Житомирській, Кіровоградській, Луганській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій, Черкаській областях. Тут виплачено в натуральній формі від 47 до 79 гривень на одного пенсіонера.

Також слід зазначити, що за останні місяці значно збільшилося фінансування з державного бюджету та Чорнобильського фонду, загальна сума якого становила 755,4 млн. грн., в тому числі: з державного бюджету — 530 млн., з Чорнобильського фонду — 255,4 млн. грн.

Позитивно вплинуло на надходження коштів до Пенсійного фонду збільшення майже на півтора мільярда гривень проти відповідного періоду минулого року виплат заробітної плати через установи і банки, за рахунок чого до бюджету фонду додатково надійшло 471,4 млн. грн. Як наслідок загальні надходження до бюджету Пенсійного фонду за 9 місяців поточного року становили 8 млрд. 509,6 млн. грн., що більше проти відповідного періоду минулого року на 1 млрд. 643,5 млн. грн., або на 23,9%. У тому числі власні надходження становили 7 млрд. 657,1 млн. гривень (що відповідно більше проти минулого року на 1 млрд. 434,2 млн. грн., або на 23%).

Поряд із цим заборгованість у виплаті пенсій, яка склалася за минулі роки, ще залишається значною. За

станом на 1 жовтня вона становила 1 млрд. 610,5 млн. грн., або в середньому 1,7 місячної потреби в коштах.

Понад 4 місяці в цілому має заборгованість Вінницька область, понад 3 місяці — Волинська, Івано-Франківська, Луганська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька і Чернігівська області, понад 2 місяці — Житомирська, Київська, Кіровоградська, Сумська, Черкаська, Чернівецька, понад 1 місяць — Харківська, Донецька, Львівська і Рівненська.

Такий стан має певні причини. Зокрема, це значна заборгованість платників страхового збору до Пенсійного фонду. За станом на 1 жовтня вона становила 1 млрд. 230 млн. гривень. При цьому слід зазначити, що в 1998 — 1999 роках реструктуризовано заборгованості та списано пені на суму 3,4 млрд. гривень.

Друге. Заборгованість у виплаті заробітної плати також вплинула на надходження до Пенсійного фонду. Ми недоотримали 2 млрд. гривень. Зменшення дохідної частини бюджету фонду внаслідок внесених змін до чинного законодавства з березня поточного року (зокрема, про сплати страхових зборів під час виплати матеріальної допомоги з фонду оплати праці, коли обумовили сплату страхових зборів до 12 неоподатковуваних мінімумів) становить 620 мільйонів гривень на рік.

Унаслідок введення сільськогосподарського податку замість страхових зборів з Фонду оплати праці Пенсійний фонд також втратив понад 500 млн. гривень.

Питання погашення заборгованості у виплаті пенсій та грошової допомоги постійно залишається в полі зору уряду. Розроблено конкретні заходи щодо збільшення надходжень до бюджету Пенсійного фонду. Перший — це погашення заборгованості у виплаті заробітної плати, внаслідок чого до фонду мають надійти понад 300 млн. гривень. Другий — Міністерство фінансів стовідсотково профінансує поточні виплати і погасить заборгованість попередніх років.

Третій — встановлено завдання міністерствам та відомствам щодо погашення недоїмки перед Пенсійним фондом на 30 відсотків до кінця року.

І четвертий. Місцевими органами влади доведено завдання щодо погашення заборгованості в повному обсязі перед Пенсійним фондом установами і організаціями, які фінансуються з місцевих бюджетів.

Зазначені заходи вже сьогодні дають позитивні наслідки. Тільки в поточному місяці (за станом на 10 жовтня) до бюджету Пенсійного фонду надійшло 455 млн. грн., у тому числі з державного бюджету та Чорнобильського фонду — 143,5 млн. грн., було профінансовано 3395 млн. грн. поточних виплат і 60 млн. спрямовано на погашення заборгованості.

Водночас я прошу Верховну Раду прискорити розгляд законопроекту щодо внесення змін до Закону про збір на обов'язкове пенсійне страхування, яким передбачається відновлення права справляти страхові збори із сум виплати матеріальної допомоги з Фонду оплати праці. А це — понад 600 млн. гривень на рік.

Ми передбачаємо, що значне погашення заборгованості у виплаті пенсій може здійснюватись до кінця поточного року.

Із запитань народних депутатів до Б. Зайчука

Ігор ПИЛИПЧУК: — Яка нині ситуація з виплатами пенсій шахтарям? І які можливості погашення боргів у цій важливій галузі народного господарства?

Б. ЗАЙЧУК: — По-перше, Пенсійний фонд не фінансує виплату пенсій за галузями.

Я вже казав, що в Донецькій області заборгованість — 0,7 місяця. На Луганщині — 3 місяці. На Львівщині — 1,3.

Ігор ЮХНОВСЬКИЙ: — Пенсійний фонд одержує свої кошти як відрахування від заробітної плати. З тих відрахувань виплачується пенсія. Але залишаються ще певні гроші в запасі. Який обсяг грошей залишається в запасі у Пенсійного фонду і як він використовується?

Б. ЗАЙЧУК: — На превеликий жаль, за такої заборгованості у нас практично залишку немає. Ми працюємо, відверто кажучи, з коліс.

Євген КРАСНЯКОВ: — У своєму виступі ви зарахували товарні погашення заборгованості у пенсіях як велике досягнення. Але ми маємо масу звернень, коли виконавчі органи влади на місцях просто силою змушують пенсіонерів, особливо на селі, брати всі ці товари. До того ж за цінами, вищими за ринкові. Чи мають право органи виконавчої влади так впливати на пенсіонерів?

І друге запитання. Як впливає Пенсійний фонд на те, щоб не було розриву між заборгованостями на селі та в місті?

Б. ЗАЙЧУК: — Щодо виплати пенсій у натуральній формі. Відповідно до розпоряджень, які приймають обласні державні адміністрації, це відбувається за згодою пенсіонерів.

Тепер щодо виплати пенсій у сільській місцевості. От дивіться: введено сільськогосподарський податок, у бюджет Пенсійного фонду 1999 року ми заклали відповідно до чинної нормативної бази 989 млн. гривень. Земля проіндексована, ми втратили тільки 500 млн.

На сьогоднішній день від фіксованого сільськогосподарського податку надійшло 77 млн. гривень за 9 місяців. А за планом мали б отримати 360. Тому Пенсійний фонд, враховуючи таку складну ситуацію, здебільшого заборгованість перерозподіляє за рахунок тих областей і районів, які мають надлишок, і виплачує пенсії у сільській місцевості.

Алла АЛЕКСАНДРОВСЬКА: — Із здивуванням почула від вас, що заборгованість у пенсіях по Харківській області становить лише місячну норму. А насправді в Харківській області заборгованість в окремих районах сягає 9 місяців. Якщо є такий незбіг — ви стверджуєте, що заборгованість лише місяць, а пенсіонери не отримують її до 9 місяців — куди йдуть ці гроші? Чи не на видання ось таких речей: бібліотечка «Злагоди», серія на прекрасному папері, з прекрасною поліграфією. Жодних вихідних даних, невідомий засновник, і, звісно, важко буде дізнатись, скільки ж це коштує.

Сьогодні уряд нічого не сказав, за рахунок яких надходжень все-таки погашатимуть борги у пенсіях. Ми, комуністи, знаємо, як погасити борги за 2 — 3 місяці...

Б. ЗАЙЧУК: — Я можу тільки підняти руки до Бога, якби справді знайшлося таке джерело покриття по надходженнях до Пенсійного фонду.

А щодо Харківської області, то на 1 жовтня заборгованість становила 106 млн. грн. Місячна потреба в пенсіях по Харківській області становить 56 млн. грн.

Валентин СИМОНЕНКО, голова Рахункової палати

Дозвольте нагадати вам, що 10 листопада минулого року на дні уряду ці проблеми вже розглядали. Результатом минулорічних слухань стало прийняття постанови Верховної Ради, якою визнано: перше — діяльність Кабінету Міністрів призводить до постійного збільшення державного боргу та неефективного управління ним і, як результат, — створюється небезпека економічній незалежності України; друге — уряд було попереджено про недопущення подальшого збільшення державного боргу України; третє — йому було доручено в двотижневий термін внести на розгляд Верховній Раді проект закону України про державний борг України, концепція якого об'єднала б зовнішній та внутрішній борг і порядок надання державних гарантій; четверте — Генеральному прокуророві було доручено перевірити обставини порушень чинного законодавства, що пов'язані з виникненням та обслуговуванням державного боргу України і притягти до відповідальності винних у цьому посадових осіб.

А позицію уряду було озвучено тоді міністром фінансів. Цитую: «Україна — все-таки держава з малою імовірністю виникнення кризової боргової ситуації». Тобто все гаразд, і нема чого, мовляв, здіймати галас. Чітко розуміючи, в який вибухонебезпечний час відбувається розгляд питання про державний борг, утримаюся від коментарів. Скажу одне: жоден із пунктів постанови Верховної Ради ніким не виконано. То що змінилося за цей час? У листопаді минулого року ми з вами говорили про державний внутрішній і зовнішній борг, який враховувався Мінфіном у розмірі 50 мільярдів гривень. При цьому Рахункова палата вашу увагу, шановні народні депутати, звертала на те, що Мінфін враховує аж ніяк не всі боргові зобов'язання держави. На той момент на відміну від Мінфіну ми оцінювали їх у 180 мільярдів гривень. То що ми маємо нині? Передусім разом проаналізуймо зовсім не складну інформацію і ще раз звернімо увагу на зовнішній держборг. Що таке внутрішній борг у класичному розумінні? Це запозичення уряду у фізичних та юридичних осіб, зроблені на добровільній основі та оформлені облігаціями, векселями, іншими цінними паперами.

А в нас внутрішній держборг набув специфічного характеру. Специфіку внесли Мінфін та уряд, і її неможливо врахувати у жодному законі. Насправді це не добровільне запозичення уряду у своїх громадян, а примусове вилучення у вигляді невиплачених зарплат, пенсій, соціальних виплат, вилучення заощаджень.

Отож перше. Вважаємо, що заборгованість державного бюджету у нарахованих і фактично невиплачених людям заробітній платі та інших соціальних виплатах (без пенсій), офіційно визнаних урядом, становить 2,7 мільярда гривень. Президент України розуміє це і доручив урядові своїм розпорядженням від 1 грудня 1998 року № 574 внести на розгляд Верховної Ради України проект закону про включення заборгованості у пенсіях і заробітній платі працівникам бюджетних сфер до складу державного боргу. Проте до складу державного боргу цю заборгованість уперто не включають, посилаючись на те, що, зверніть увагу, під час включення її до загальної суми державний внутрішній борг зросте вмить на 33 відсотки.

Друге. Кредиторська заборгованість бюджетних організацій на суму 1,7 мільярда гривень — це що? Адже це фактично отримані бюджетними організаціями, але не оплачені послуги й товари, які юридично оформлено договорами і які підлягають обов'язковій оплаті. Насправді це не тільки державний борг, а й прихований бюджетний дефіцит.

Третє. Україна, як демократична держава, цивілізованим способом гарантувала спеціальним законом своїм громадянам повернення вилучених у них реальних заощаджень, визначила суму зобов'язань — 132 мільярди гривень. А коли справа торкнулася виконання цих зобов'язань, то, з'ясувалося, їх у складі державного боргу наче й нема. Керуючись принципом, щоб так, то ні, а ні — то так. Звідси й мізерні суми, які щороку включають до державного бюджету на їх погашення й ніколи не виконують (1997 року при плані 200 млн. грн. фактично погашено 30 млн. грн., 1998-го з 370 млн. грн. — 20 млн. грн., 1999-го — із 200 млн. грн. — 10 млн. грн.).

Четверте. Підтверджені урядом борги за взятими раніше кредитами у комерційних банків десь 300 мільйонів гривень і ще в більшій сумі не підтверджено.

П'яте. Так і не врегульовано заборгованість уряду перед Національним банком України на суму більш як 3 мільярди гривень. З урахуванням заборгованості в ОВДП 15 млрд. гривень маємо державний внутрішній борг більш як 155 мільярдів гривень.

Тепер кілька міркувань про зовнішній держборг. Два роки існує Рахункова палата, і два роки ми наполегливо доводимо, що держава живе не за своїми статками і замість наведення державного порядку в державних фінансах спрямовує величезні зусилля на отримання іноземних позик, ефективність використання яких негативна. Ситуація з державним зовнішнім боргом уже давно стала загрозливою, а постійна девальвація національної валюти та різке збільшення обсягів фінансових ресурсів для його обслуговування та погашення наближають країну до фінансового краху. В найближчі три роки необхідно погасити половину всього зовнішнього боргу.

То яку стратегію і тактику в управлінні держборгу обрали уряд і Мінфін?

Панує принцип: правда добре, а щастя краще. Розмір зовнішнього держборгу, як і в ситуації з внутрішнім держборгом, просто зменшують, викреслюючи кредиторів. Наприклад, на 1 серпня цього року зовнішній держборг був 12,6 мільярда доларів США, а Мінфін надав Верховній Раді 21 вересня інформацію про його розмір 9,5 мільярда доларів. І зробив таку приписочку дрібним-дрібним шрифтом, щоб, мабуть, ніхто не звернув уваги, про наявність зовнішнього боргу перед Росією — понад 3 мільярди доларів США, який має погашатися шляхом взаємозаліку платежів за перебування на території України Чорноморського флоту Росії.

Хочу вас поінформувати, що суму таких платежів визначено в розмірі 97 мільйонів доларів на рік. Тобто для погашення боргу перед Росією у 3 мільярди доларів США потрібно буде 21 рік, та й то лише в тому разі, якщо такі заліки проводитимуться. А Мінфін уже наче й викреслив Росію із списку кредиторів. Також ніде в інформаціях уряду не згадується про платежі за кредитами Міжнародного валютного фонду, який обслуговує Нацбанк. А за рахунок яких джерел? Валютні резерви та емісія. А хто давав згоду, хто контролює? Ніхто. І це питання слід урегулювати законом. А за іншими зовнішніми державними зобов'язаннями що робити? Куди дівати чи як списати 940 мільйонів доларів США боргів і оформлених векселями фінансових зобов'язань перед міжнародними політичними і фінансовими організаціями? А де враховують уже свіжі «газові» борги перед Росією та Туркменією — більш як 1,5 мільярда доларів США? А видані урядом уже цього року гарантії на залучення товарних кредитів більш як на 500 мільйонів доларів США, що, як ми всі добре знаємо, дуже швидко перетворюються на фінансовий непідйомний тягар на державному бюджеті? Ось вам, а точніше всім нам, — уже понад 220 мільярдів гривень. Повторюся ще раз: ці цифри ми наводимо не для того, щоб когось налякати, і не вкладаємо в них жодного політичного підтексту. Але треба чітко уявляти, на чому грунтується проект державного бюджету на 2000 рік, з якою економічною стратегією ми вступаємо в третє тисячоліття. Це треба знати. Адже критичним рівнем державного боргу до ВВП вважається 55%, а в нас він уже перевищує прогнозований у 2000 році ВВП у 1,5 разу.

Для обслуговування та погашення тільки того державного боргу, який враховується Мінфіном, необхідно більш як 60% усіх доходів державного бюджету. Але в проекті державного бюджету на 2000 рік вам не вдасться знайти бодай одне розв'язання проблем. Що тут сказати?

Крім того, довгочасною політичною та економічною тактикою і стратегією розв'язання боргових проблем і не пахне, як і законом про державний борг. Мабуть, уряд перед собою таких завдань і не ставить.

Нині уряд спрямовує свої зусилля на реструктуризацію зовнішніх боргів, уже споряджається делегація зі сльозами на очах до Паризького клубу кредиторів з проханнями про списання чого-небудь. Але все це стосовно іноземних кредиторів, причому з найбагатших країн. А що свої громадяни, яким держава заборгувала втричі більше? Народ, як завжди, зачекає, а вимагатиме — викреслять зі списку, як казав Абрамович у відомому одеському анекдоті.

На прохання Верховної Ради ми оперативно підготували з цього питання інформацію, яку, я сподіваюся, ви отримали і прочитали. На її сторінках 7 і 8 перелічено низку конкретних пропозицій. Реалізуємо їх — знатимемо правду, хоча й гірку. Слово за вами.

Загальний висновок: країна й надалі живе в борг. А суттю економічної політики держави стало не заробляння грошей, а елементарне жебракування, яке гарно називається політикою зовнішніх і внутрішніх запозичень.

Євген МАРЧУК, голова Комітету з питань соціальної політики та праці

Шановний Голово, шановні народні депутати, члени уряду. Через два дні, тобто 14 жовтня, виповнюється п'ять років курсу так званих радикальних економічних реформ, за кінцеві результати якого зобов'язався відповідати особисто нинішній Президент.

Результатом сьогодні є практично знищена соціальна сфера, джерело її фінансового підживлення вичерпано практично до дна, тобто виробнича сфера фактично зруйнована.

Найсучасніші наукоємні підприємства мертві, а їх колективи (а за минулих часів 40 відсотків винаходів колишнього Радянського Союзу мали українське походження) розповзлися по базарах, городах і некваліфікованих роботах. 1,5 тисячі лише зареєстрованих ринків і в декілька разів більше неорганізованих — чи не єдине джерело існування мільйонів учорашніх інженерно-технічних працівників і висококласних спеціалістів.

Ціле покоління виростає і виховується у напівкримінальному світі «товкучки», де молодь, у тому числі з вищою освітою, з ранку до пізньої ночі і в мороз, і в спеку проводить своє життя. Це аж ніяк не шлях до формування ринкової економіки, про який заявляли п'ять років тому. Вже впродовж кількох років держава функціонує практично в режимі неоголошеного банкрутства. Визнати офіційно борги перед людьми першочерговим державним боргом уряд не погоджується ні за яких умов. Тому необхідно виконавчу владу повернути обличчям до голодних і обікрадених співвітчизників: глибшої і гострішої проблеми, аніж соціальна справедливість, сьогодні немає. Це найвища державна політика і найважливіший пріоритет.

Кому не відомо, що тотальне безгрошів'я, а воно непроханим гостем прийшло практично в кожну осе-

(Продовження на — 8-й стор.).

(Початок на — 5—7-й стор.).

лю, в кожну трудову родину, тобто знищення споживача, призводить до неминучого наслідку — згортання виробництва. Ліквідація такого вкрай аномального явища, як бюджетні борги із зарплат, пенсій та обов'язкових соціальних платежів, — це не якась доброчинність влади, а відновлення зневаженої правової справедливості, невід'ємна передумова пожвавлення внутрішнього ринку, а отже, і виробництва.

Однак попри всі зусилля уряду, а напередодні виборів ці намагання, як ми чули, супроводжуються просто-таки деспотичними методами, поліпшити ситуацію кардинально все-таки не вдалося, та й бути інакше не могло.

Давайте поглянемо, як плануються до використання ті мізерні кошти, що потрапляють до державного бюджету. Візьмімо проект бюджету уряду на 2000 рік. Самі собою абсолютні цифри бюджетних витрат мало про що кажуть. Їх обов'язково треба порівнювати і з іншими пріоритетами нашого суспільства, нашого суспільного буття.

Ось лише деякі зіставлення. Наприклад, фінансування заходів з ліквідації стратегічних озброєнь у 5—6 разів перевищує витрати, заплановані в бюджеті на утримання централізованих соціальних служб для молоді та на програми і заходи центрів соціальних служб для молоді.

Витрати на дошкільні заклади освіти в 11—12 разів менші, аніж витрати на відрядження за кордон працівників органів державної влади.

Витрати на прикладні наукові та науково-технічні розробки з пріоритетних напрямів у три з половиною разу менші, ніж витрати на утримання центрального апарату лише одного Міністерства економіки.

На охорону — це взагалі безпрецедентний приклад — на охорону і раціональне використання земель заплановано бюджетних витрат у сім разів менше, аніж на утримання самого апарату Державного комітету із земельних ресурсів! І такими, з дозволу сказати, пріоритетами засіяно майже все бюджетне поле 2000 року.

Усе це свідчить про те, що влада практично втратила суспільний сором і соціальну відповідальність. Відбувається інтенсивний занепад соціально-побутової моралі, активно формується суспільство соціальної і духовної вбогості. Радикально змінити ситуацію на краще в соціальній сфері, навіть перед виборами, уряд так і не зміг. Сьогодні постійним рефреном, коли йдеться навіть про найелементарніші, наймінімальніші соціальні виплати населенню, лунають заяви, в тому числі і від гаранта Конституції та уряду, про відсутність коштів. Але ми знаємо, що це неправда.

Перше. Протягом минулого року обсяги податкових та інших пільг, якими користувалися потенційно найпотужні структури, що перебували під покровительством уряду, сягнули майже 30 мільярдів гривень. Ця сума десь на три відсотки перевищує фактичні надходження до консолідованого державного бюджету.

Друге. І надалі триває недолуга практика урядових гарантій, так би мовити, політично благонадійним підприємницьким структурам, щорічні реальні втрати бюджету тут становлять від двох до чотирьох мільярдів гривень. Із п'яти мільярдів доларів США, наданих під урядові гарантії за останні п'ять років, повернуто тільки 800 мільйонів.

Третє. Фактично поза реальним контролем держави перебуває діяльність Національного агентства з питань розвитку та європейської інтеграції, валютно-кредитної ради при Кабміні. Валютні кошти там крутяться чималі, але ж знову-таки ніяким чином майже не потрапляють до державної казни.

Четверте. Відданим Президенту структурам та комерційним банкам вручають рубильники на ринку електроенергії, держава таким чином втрачає сотні мільйонів гривень.

П'яте. Щорічні збитки від так званих антидемпінгових санкцій становлять для України 8—10 мільярдів гривень, і в той час ми, можливо, є світовим лідером з відкритості для зарубіжного імпорту.

Шосте. Лише на безпрецедентній контрабанді до нашої країни тютюнових виробів ми щорічно втрачаємо мільярди гривень.

Сьоме. В Україні впродовж років держава найменшим чином не контролює валютні потоки не лише підприємств і підприємницьких структур, а й навіть валютних резервів держави.

Восьме. Корпоратизовані підприємства, в яких держава володіє контрольним пакетом акцій, мають мільярдні прибутки, але фактично ігнорують державний бюджет, і дивіденди залишаються для держави лише теоретичним поняттям. Показовим у цьому сенсі є так званий рукотворний монстр, як Нафтогаз України. Роками гігантські суми проходять повз державну казну. Сьогодні борг перед державою — більш як 4 мільярди гривень.

Дев'яте. За роки так званих радикальних реформ приватизовано і розпродано державної власності і майна, за реальними оцінками, щонайменше близько на 100 мільярдів гривень, а до бюджету не надійшло навіть одного відсотка.

І десяте. По суті, не припиняється неприховане пограбування товаровиробника з боку посередницьких структур, про що казав Валентин Костянтинович, тих, які функціонують практично під патронатом, а точніше кажучи, під дахом влади і кримінальних структур.

Досить показова в цьому сенсі поява посередника з особливими повноваженнями щодо концентрації бюджетних коштів на ім'я «Спецфін».

Отже, гроші в державі є, і досить великі. Бюджетна годівниця була б цілком спроможна, якщо повернути під контроль держави ті галузі і виробництва, котрі нахабно і цинічно розграбовуються, нищаться власниками-розпорядниками з психологією тимчасовиків.

Однак поки що в Україні немає для цього трьох необхідних передумов: патріотично налаштованої високопрофесійної влади, елементарного державного порядку і соціальної справедливості. Сьогодні фактично кримінальні клани безконтрольно привласнюють кінцеві результати найприбутковіших —спиртової, горілчаної, тютюнової — галузей, монополізовано реалізацію вугілля, електроенергії, глинозему, зерна. Звісно, що поза бюджетом проходять мільярдні суми.

Деякі наміри нинішньої влади мають відверто грабіжницький характер. Продаж найприбутковішого «Укртелекому», електростанцій, горілчаних заводів уряд вважає чи не єдиною і визначальною умовою повернення соціальних боргів. Навіть офіційна констатація масштабного соціально-економічного, в тому числі зовнішньоекономічного дефолту, що неминуче насувається, — це далеко не найстрашніший наслідок нинішнього курсу реформ і такої самої політики. Критична маса суспільного несприйняття нинішнього стану речей і режиму така велика і психологічно сконцентрована, що не бачити і не відчувати його може лише той, у кого цілком атрофовано елементарні почуття людяності і справедливості і паралізовано державну волю.

Країна наша ще багата настільки, що навіть залишкові, ще не розкрадені до кінця можливості і ресурси дуже скоро станують у пригоді державі, її соціальній сфері і всьому українському народові. І навіть економіка в нинішньому стані здатна забезпечити розв'язання хоча б першочергових соціальних проблем. Але для вирішення їх потрібна нова влада, нові люди і нові пріоритети. Це все. ясна річ, буде після 31 жовтня.

Петро ЦИБЕНКО, голова Комітету у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів

Шановні колеги, питання пенсійного забезпечення наших громадян перетворилося останніми роками на одну з найгостріших соціальних проблем. Мова не тільки про жебрацько низький розмір пенсій, а й про те, що їх невиплата стала вже хронічною.

Нині в Україні 13 мільйонів 946 тисяч пенсіонерів усіх категорій. Середній розмір пенсій з цільовою грошовою допомогою становить 66 гривень. Із загальної кількості пенсіонерів у майже 12 мільйонів розмір пенсії нижчий від встановленої законом України вартості межі малозабезпеченості, вона, як ви знаєте, становить 118 гривень.

Скажу більше. Майже кожен другий пенсіонер одержує пенсію вдвічі меншу від зазначеної суми. А згідно з чинним законодавством мінімальна пенсія не може бути нижча від межі малозабезпеченості. Але навіть ті ганебно низькі пенсії всупереч Конституції і законам України виплачують невчасно. Нерідко їх не отримують упродовж шести—восьми місяців, а потім ще й сплачують частинами. І дуже прикро, що, незважаючи на постійні заяви урядовців про погашення заборгованості у виплаті пенсій, вона, на превеликий жаль, постійно зростає.

Так, на початку 1996 року заборгованість становила 322 мільйони. На початку 1997-го — 1 мільярд 244 мільйони, на початку 1998-го — 1 мільярд 363 мільйони, а на 1 липня 1999 року — 2 мільярди 39 мільйонів. І та аргументація, яка звучить сьогодні, що це нова влада, що це новий уряд, що це нові підходи, мене абсолютно не переконує. Подивіться на лави уряду, і ви побачите знайомі все обличчя. Правда, за останні кілька місяців, певно, у зв'язку з підготовкою до президентських виборів заборгованість у виплаті пенсій дещо скоротилася і становить, як уже сказав доповідач, понад 1 мільярд 600 мільйонів гривень. Наголошую, що це середні показники. У ряді регіонів, зокрема, в Луганській, Вінницькій, Івано-Франківській і Тернопільській, Чернігівській областях ситуація ще складніша. Тут багатьом пенсіонерам пенсії не виплачено ще за окремі місяці 1998 року, а загальна заборгованість сягає більш як чотири місяці.

Прем'єр-міністр Пустовойтенко, інші представники уряду повторюють одну й ту саму тезу: на виплату пенсій та підвищення її розміру бракує коштів. З цим погодитися дуже важко. Гроші в держави є. Проблема в іншому: як далеко готова піти влада шляхом кардинального розв'язання пенсійного питання та в чиїх руках і як використовуються ці гроші? А йдуть вони часто не туди, куди треба. Ось лише деякі приклади.

За найскромнішими підрахунками, у банки інших країн вивезено близько 90 мільярдів неправедно нажитих гривень. Контрольно-ревізійні перевірки, здійснені Рахунковою палатою, виявили численні факти нецільового використання державних коштів на величезні суми. І це лише те, що вдалося виявити, а скільки ще не виявлено. Важко підрахувати величезні витрати на феєрверки, які гримлять на стадіонах і майданах столиці та інших міст України, коли там виступають російські та українські зірки естради, футболісти під патронатом Президента та на його підтримку.

Цьогорічний помпезний військовий парад на Хрещатику з демонстрацією, як слушно зазначалося в зарубіжних засобах масової інформації, чудової військової техніки радянського виробництва обійшовся у 17 мільйонів гривень, а недавній фестиваль «Таврійські ігри» в Каховці за участю Президента та під його патронатом поглинув більш як півтора мільйона гривень.

За ініціативою президентського оточення всупереч чинному законодавству створено позабюджетний Всеукраїнський фонд соціального захисту населення з відділеннями на обласних і районних рівнях. Його кошти використовують передусім на передвиборну кампанію діючого Президента України, тобто на цілі, далекі від передбачених у назві фонду. До речі, на депутатський запит до Президента України з проханням внести ясність щодо цього фонду, його структури, наявності коштів відповіді так і не було.

Переконаний, абсолютно вірно вчинила Верховна Рада, прийнявши закон про вилучення цих та деяких інших коштів і направлення їх до Пенсійного фонду. Цього року виконавча влада широко проводить з'їзди, конференції та інші заходи на державному і районному рівнях зі створення «Злагоди» та інших організацій так званого демократичного спрямування.

Їхні цілі добре відомі: підтримка нинішнього Президента в передвиборній кампанії. Лише на обід одного учасника з'їзду «Злагоди» витрачали коштів більше, ніж для виплати місячної мінімальної пенсії. При цьому затримки фінансування обідів, на відміну від пенсій, не допускали.

Зазначу також, що на окремі акції на підтримку Президента до Києва везуть по 2—3 тисячі його симпатиків з усіх регіонів України. Взагалі, останнім часом наша держава поринула у всілякі гульбища: номінації, презентації, фуршети, паради, феєрверки, присвоєння звань, вручення нагород тощо — і все це під патронатом президентської виконавчої влади, наближених до неї партій і бізнесменів. На все це гроші є. Ось тільки дедалі більше пенсіонерів щоденно риються на смітниках у пошуках їжі, ходять з простягнутою рукою в підземних переходах та електричках, від безвиході накладають на себе руки.

Група ветеранів війни і праці з Хмельницької області у своєму листі до комітету пишуть: «Разом з Президентом і Прем'єр-міністром поясніть нам, як можна прожити на ці мізерні пенсії, які ще й вчасно не виплачують, коли ціни постійно зростають і душать різні податки. Якщо не даєте дожити нам свого віку, то дайте нам у рахунок невиплачених пенсій смертельні уколи, щоб далі не мучитися».

Було б розумно й гуманно, якби уряд обмежив фінансування розважальних заходів, а вивільнені кошти спрямував на виплату пенсій та підвищення її розміру.

Отже, якщо без лицемірства, то головна причина злиденного життя майже 14 мільйонів пенсіонерів криється у справжньому, а не декларованому ставленні до них органів влади. З одного боку, влада декларує на словах свою турботу і шану до пенсіонерів, ветеранів та інвалідів, а фактично сприймає їх як тягар для суспільства, як відпрацьований матеріал, а відтак намагається їх позбутися. Це видно на кожному кроці повсякденного життя.

Під час відзначення 8-ї річниці Дня незалежності України з найвищої державної трибуни Президент проголосив такі слова: «Немає меж нашої вдячності славним ветеранам війни і праці, які захищали Вітчизну у воєнне лихоліття і піднімали її з руїн, які жертвували життям і здоров'ям, особистим щастям заради того, щоб вставала і відроджувалась Україна. Без вашого подвигу і самопожертви не було б сьогодні ні свята, ні нас самих».

Благородні кимось написані слова і грамотно цього разу виголошені, але як зрозуміти практичні дії Президента, коли він усіма силами блокував прийняття змін до закону про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту, тричі накладаючи вето. А коли Верховна Рада України нарешті подолала президентське вето і примусила його підписати закон, то Кабінет Міністрів, або як його називають ще «кабінет агітаторів з переобрання Леоніда Кучми Президентом», нічого не зробив щодо виконання вимог закону та фактично нехтує його і сьогодні.

Більше того, у проекті закону про державний бюджет України на 2000 рік уряд планує зменшити фінансування витрат на соціальне забезпечення з 16 до 13,2 відсотка. У доларовому еквіваленті цей показник порівняно з 1997 роком зменшується з 59,6 до 19,9 долара в розрахунку на одну особу, тобто зменшується в три рази.

Або як можна зрозуміти дії Президента і його «любов» до ветеранів та пенсіонерів, коли він разом з групою своїх однодумців у Верховній Раді впродовж року фактично блокує шляхом накладання вето прийняття змін до закону про пенсійне забезпечення.

А зміни ці є ощадливими з урахуванням нинішнього фінансово-економічного стану держави — збільшити розмір мінімальної пенсії до 55 гривень, усунути дискримінацію стосовно пенсіонерів, які вийшли на пенсію до 1 січня 1992 року, розмір пенсії визначити залежно від трудового внеску.

Замість цього Президент запропонував свій проект закону про пенсії, згідно з яким з 1 вересня цього року розмір мінімальної пенсії збільшився з 16 гривень 62 копійок до 24 гривень 90 копійок. «Придворні» засоби масової інформації навколо цього президентського указу зчинили шалений галас. Упродовж 10 днів вони патетично повідомляли, що Президент у цей скрутний час підвищив пенсії у 1,6 разу, а погана Верховна Рада не турбується про своїх співвітчизників.

Насправді реалізація цього закону призвела до того, що частина пенсіонерів отримали принизливе збільшення пенсії на 5—8 гривень; частина матимуть його через 5—6 місяців, коли ці 5—8 гривень перетворяться на ніщо; багато хто не отримає нічого, а в частини пенсіонерів пенсії не тільки не збільшились, а, навпаки, стали меншими, тому що їх позбавили підвищення пенсій у зв'язку з індексацією та соціальними виплатами. Як то кажуть, король виявився голий.

Як відомо, 17 вересня цього року Верховна Рада України прийняла низку істотних змін в Закон «Про пенсійне забезпечення», спрямованих на реальне поліпшення матеріального становища наших шановних пенсіонерів. Але і цього разу Президент не підписав закон, повернувши його до Верховної Ради. Це найкращий доказ декларованої, а не справжньої турботи глави держави про пенсіонерів, ветеранів та інвалідів.

Нас дуже турбує і те, що в найвищих коридорах президентсько-виконавчої влади дедалі частіше мусуються думки про те, що в Україні надто багато пенсіонерів і їх кількість зростає, що ветеранів війни і праці треба позбавити встановлених законодавчих пільг.

На превеликий жаль, Президент як гарант Конституції цю геноцидну ідею свого найближчого оточення підтримує і час від часу оприлюднює її особисто. Правда, з наближенням президентських виборів нехтування конституційними гарантіями пенсіонерів і ветеранів замінено на популістську турботу і «любов» до них. Подібні заяви настроїв у вищих ешелонах влади формують громадську думку стосовно пенсіонерів та ветеранів.

Хочу заспокоїти пана Президента та його оточення. Останніми роками кількість пенсіонерів не тільки не збільшується, а, навпаки, зменшується: за січень 1998-го — липень 1999-го їх кількість зменшилася на 50 тисяч чоловік.

І насамкінець. Отже, першопричиною заборгованості у виплаті пенсій, як і раніше, є спад виробництва та його бартеризація, функціонування тіньової економіки. Вона становить близько 60 відсотків. І на цій основі — криза платежів, нецільове використання коштів. Без їх розв'язання годі й говорити про вчасну виплату пенсій та підвищення їх розміру.

Нинішній стан законодавчої бази дає змогу, на нашу думку, принаймні задовільно розв'язувати зазначені питання, навести елементарний порядок в економіці, фінансовій та соціальній сферах. Річ у політичній волі Президента і уряду, їхньому управлінському таланті і професіоналізмі, бажанні працювати у правовому полі.

І нарешті, шановні колеги, нас з вами обрали люди, ми — законодавча влада. А відтак, саме ми з вами зобов'язані примусити владу або служити робітникові, хліборобові, лікарю, вчителю, ветерану і пенсіонеру, або, спираючись на їхню волю, змінити її. Дякую.

Міністр фінансів Ігор Мітюков:

— Шановний Олександре Миколайовичу, шановні народні депутати, майже рік тому, 10 листопада 1998 року, Кабінет Міністрів інформував Верховну Раду України про структуру та динаміку державного боргу та заходи, яких вживають щодо поліпшення стану справ у цій сфері.

Тому перш, ніж перейти до характеристики нинішнього стану внутрішнього і зовнішнього державного боргу, я тезисно нагадаю торішню інформацію. Це дасть змогу оцінити сучасне становище не статично, а в динаміці.

За станом на 1 жовтня 1998 року державний борг України дорівнював 14,9 мільярда доларів США, з яких 73,4 відсотка припадало на зовнішній борг, а 26,6 — на внутрішній.

Макроекономічне оточення, в якому здійснювалося управління державним боргом на той період характеризувалося такими чинниками. По-перше, накопиченням великих обсягів державного боргу внаслідок значного рівня бюджетного дефіциту в попередні роки. Друге — істотним обмеженням доступу до зовнішніх джерел фінансування, насамперед до міжнародних ринків капіталу. І третє — значною питомою вагою частки внутрішніх державних цінних паперів, що утримувалися нерезидентами.

За таких обставин Кабінет Міністрів розгорнув комплекс заходів щодо скорочення темпів приросту державного боргу, проведення конверсійних процедур з метою продовження середнього терміну погашення державних боргових зобов'язань, зменшення видатків обслуговування державного боргу та зняття короткострокового тиску на обмінний курс гривні з боку нерезидентів.

За рахунок реалізації цих заходів за період, що минув після інформування Верховної Ради, досягнуто істотних позитивних зрушень.

Нині державний борг характеризується такими параметрами. Насамперед зменшено платежі для погашення та обслуговування державного боргу на півтора мільярда гривень у 1998 році, на мільярд гривень — у 1999 році. Державний бюджет 1999 року передбачає зменшення платежів з державного боргу порівняно з 1998 роком на 3,5 мільярда гривень.

Вперше за історію українських фінансів видатки державного бюджету на обслуговування державного боргу в 1999 році скорочено і в номінальному, і в реальному виразі.

Друге. Істотно уповільнені темпи зростання внутрішнього боргу. 1998 року приріст заборгованості становив лише 12, 6 відсотка. Нині динаміка державного боргу, його приріст визначається двома головними чинниками: рефінансуванням накопиченого боргу і зміною обмінного курсу гривні.

Третє. Поліпшено структуру державного боргу. Якщо на початок 1998 року частка нерезидентів, що утримувала облігації внутрішньої державної позики, становила близько 45 відсотків загального обсягу облігацій, то на 1 вересня цього року — лише 0, 12 відсотка. Отже, усунуто фактор тиску мобільного, значною мірою спекулятивного, іноземного капіталу на внутрішній фінансовий ринок.

Четверте. Знижена доходність облігацій внутрішньої державної позики, що розміщується. Якщо у вересні 1998 року із започаткуванням конверсійних процедур доходність за облігаціями внутрішньої державної позики була зафіксована на рівні 40 відсотків річних, то на початку цього року вона була знижена до 35 відсотків і тепер становить 25 відсотків річних.

Отож ситуація з внутрішнім державним боргом нормалізована. Із завершенням у серпні цього року конверсійних процедур можна з абсолютною впевненістю стверджувати про припинення дискусії з приводу того, обвалиться чи ні так звана боргова «піраміда» ОВДП.

Ще раз підкреслюю незаперечний факт: рішучими спільними діями уряду і Національного банку ситуація нормалізована. Більше того, дефіцит бюджету перестав бути дестабілізуючим фактором для державного боргу та розвитку економіки.

Державний бюджет припинив відволікання ресурсів з комерційних банків. Тепер стоїть питання про переорієнтацію кредитної політики на реальний сектор економіки, на помірність відсоткових ставок кредитування.

Щодо зв'язку росту державного боргу та дефіциту бюджету, зауважу наступне: найбільший приріст боргу спостерігався 1995 року. Чітка тенденція на різке скорочення приросту боргу розпочалася з 1997 року, коли цей показник зменшився з 40 відсотків 1997 року до 13 відсотків у 1998. Крім того, вперше в 1999 році очікується від'ємний приріст державного боргу України — мінус 21 відсоток, що обумовлено рішучим — у чотири рази — скороченням дефіциту державного бюджету. Станом на 1 вересня 1999 року державний борг становить 12 мільярдів 600 мільйонів гривень проти 16 мільярдів на початку року. Тобто відбувається значне його скорочення.

Слід зазначити, що показник державного боргу розраховано за винятком боргу перед Російською Федерацією, оскільки набула чинності угода від 28 травня 1997 року між урядом України і урядом Російської Федерації про взаємні розрахунки, пов'язані з поділом Чорноморського флоту і перебуванням Чорноморського флоту Російської Федерації на території України. Відповідно до цієї угоди державний борг України перед Російською Федерацією погашається шляхом одноразового його зменшення на суму вартості отриманих Російською Федерацією суден Чорноморського флоту, та щорічних заліків відповідних сум за оренду об'єктів берегової інфраструктури Чорноморським флотом Російської Федерації.

Фактично це означає довгострокову, щонайменше на 20 років, реструктуризацію державного боргу України перед Російською Федерацією. При цьому погашення боргу не передбачає грошових виплат з боку України. Як я вже зауважив, близько 80 відсотків державного боргу становить зовнішній державний борг і саме щодо нього надійшла більшість запитань народних депутатів до дня уряду.

Нині досить часто можна почути критику на адресу Кабінету Міністрів України щодо прорахунків уряду. І щодо оцінки можливостей розрахунку за зовнішні запозичення при їх отриманні, і щодо загрози державного зовнішнього боргу економічній національній безпеці України та її незалежності. Зокрема, про це йшлося у запитаннях фракції Комуністичної партії України та блоку Соціалістичної і Селянської партій України «Лівий центр», надісланих до Кабінету Міністрів України.

На мою думку, загальна стурбованість із зазначеного питання має певне підгрунтя і обумовлена насамперед значними платежами для погашення та обслуговування державного зовнішнього боргу наступного року.

Питання збільшення платежів та обслуговування державного зовнішнього боргу наступного року також, безпосередньо, порушується у запитах депутатської фракції «Громада» та Комітету з питань охорони здоров'я, материнства та дитинства.

Проектом закону України про державний бюджет на 2000 рік, який подав Кабінет Міністрів до Верховної Ради, платежі з погашення та обслуговування державного зовнішнього боргу передбачено в сумі 2 мільярди 133 мільйони доларів США. В тому числі, для погашення заборгованості — 1 мільярд 504 мільйони гривень, для обслуговування боргу — 625 мільйонів гривень. Загальна сума виплат становить близько 7,1 відсотка валового внутрішнього продукту, при цьому на 65 відсотків зазначені виплати плановано профінансувати за рахунок зовнішнього запозичення.

Фактично термін погашення кредитів припадає на 2000 і наступний роки. Ці кредити повинні погашатися за рахунок державного бюджету. Із суми в 6,7 мільярда гривень у 2000 році треба віддати приблизно 23 відсотки. Отож 2000 рік є роком з піковим навантаженням щодо погашення та обслуговування державного зовнішнього боргу.

Значна нерівномірність платежів з погашення та обслуговування державного зовнішнього боргу пов'язана насамперед з таким. Дефіцит державного бюджету попередніх років передбачав здійснення запозичень у значних обсягах для фінансування видатків з державної казни. Розрахунки відповідності загальних обсягів зобов'язань щодо зовнішнього державного боргу, потенційним можливостям їх повернення здійснювалися із сценарію розвитку економіки, який передбачав значне прискорення докорінного реформування економіки України, пожвавлення приватизації та сприятливого ставлення до України міжнародних фінансових організацій та приватного капіталу.

Однак повільний темп структурних перетворень в Україні, пов'язаний передовсім з протистоянням гілок влади, з відсутністю консенсусу між ними щодо шляхів та механізму реформування економіки, та світова фінансова криза обумовили неможливість залучення коштів на пільгових умовах з боку міжнародних фінансових організацій, а відтак обумовили високу вартість запозичених коштів. Це, в свою чергу, змусило уряд здійснити комплекс заходів, пов'язаних із зменшенням боргового навантаження в 1998 — 2000 роках.

Зокрема, у 1998 році Кабінет Міністрів здійснив рефінансування позики, наданої у 1997 році банком «Чейз Манхетен банк», внаслідок чого витрати на погашення та обслуговування державного зовнішнього боргу 1998 року були зменшені на 81, 7 мільйона доларів США. У серпні цього року єврооблігації з погашенням у вересні 2000 року були замінені на облігації з більш тривалим терміном погашення. Відтак були зменшені платежі з погашення та обслуговування державного зовнішнього боргу в 2000 році на суму, що перевищує мільярд гривень (це 206 мільйонів доларів Сполучених Штатів Америки).

Крім того, за дев'ять місяців нинішнього року сума наданих Кабінетом Міністрів України гарантій щодо іноземних товарних кредитів становить лише 44 мільйони доларів США, що вдев'ятеро менше, ніж у попередньому році. Незважаючи на це, сума виплат за державним зовнішнім боргом у 2000 році залишається значною, що обумовлює оманну привабливість реструктуризації державного зовнішнього боргу.

З цього приводу я вважаю за потрібне зазначити таке. Юридичні умови зовнішніх позик України не дають можливості здійснювати реструктуризацію зазначених зобов'язань без уникнення оголошення у цьому випадку неплатоспроможності емітента, тобто дефолту.

Однак у випадку оголошення неплатоспроможності, до України будуть пред'явлені претензії щодо дострокової сплати решти комерційних позик. Проти України буде розпочато судові справи, пов'язані з арештом закордонного майна України, включаючи банківські активи, в тім числі й валютні резерви Національного банку України.

До того ж це унеможливить отримання Україною жодних позик з іноземного ринку капіталу та допомоги з боку світових фінансових організацій, включаючи Міжнародний валютний фонд та Світовий банк протягом тривалого періоду.

Враховуючи залежність України від зовнішнього фінансування, пов'язаного насамперед із значним дефіцитом поточного рахунка платіжного балансу, залежність реального сектору економіки від імпортованих енергоносіїв, оголошення у випадку неплатоспроможності призведе до катастрофічних наслідків для України. На думку уряду, за умови значного прискорення реформування економіки України, створення сприятливого інвестиційного клімату, забезпечення політичної стабільності та пожвавлення приватизації, Україна має всі можливості для виконання своїх зобов'язань та уникнення дефолту за борговими зобов'язаннями.

Відповідний сценарій був визначений урядом як найбільш оптимальний і під час підготовки проекту державного бюджету на 2000 рік, який подано на розгляд Верховної Ради. Я сподіваюсь, що зазначений підхід буде в цілому вами підтриманий.

Шановні народні депутати, наведене свідчить про правильність строків, яких вживають нині у сфері управління державним боргом, зокрема у збалансуванні державних фінансів у цілому. Уряд продовжуватиме політику максимального стримання приросту боргу за урядовими запозиченнями, зменшення обсягу урядових гарантій.

Виходячи з цього, Міністерство фінансів змоделювало різноваріантні прогнози управління державним боргом до 2010 року. Метою є контроль співвідношення виплат за державним боргом стосовно валового внутрішнього продукту на безпечному рівні, подовження середньомісячного терміну запозичень, зниження відсоткових ставок.

Необхідною для цього умовою є жорстке скорочення бюджетного дефіциту, збільшення податкових надходжень, насичення реальної економіки живими грошима. Дякую за увагу.

Потім міністр фінансів відповів на запитання

Депутат Александровська з фракції комуністів поцікавилася, скільки підприємств і організацій повернули у державний бюджет коштів за товарні кредити. Оскільки, виявляється, гарантом їх повернення виступає уряд. Із 2,4 мільярда доларів цих кредитів з державного бюджету кредиторам виплачено 1 мільярд 100 мільйонів доларів.

Ігор Мітюков у відповіді зазначив, що Міністерство фінансів було залучене до надання державних гарантій з травня 1995 року. За його пропозиціями вжито цілу низку заходів, які дають можливість врегулювати цю проблему. Але, на жаль, її вирішити швидко ще довго не вдасться. У цьому році гарантій надано на 44 мільйони гривень для Укрзалізниці, Дніпротрансу, Мінелектротрансу. Ці кредити підуть безпосередньо на розвиток виробничого потенціалу.

Щодо боржників Ігор Мітюков зазначив: їхні рахунки заарештовано. Повсюди виставлені податкові пости. Описано майно. Окрім того, укладаються угоди про реструктуризацію цих боргів. Однак поки що до державного бюджету вдалося повернути близько 36 мільйонів гривень. Міністр фінансів зазначив, що використано практично всі юридичні можливості, враховуючи і передання матеріалів до Генеральної прокуратури, і порушення відповідних кримінальних справ, для повернення державних коштів. Депутат Віталій Журавський (Християнсько-демократична партія) хотів дізнатися про зовнішній борг України у порівнянні з іншими країнами.

Ігор Мітюков відповів, що є два показники, за якими визначають вплив боргу на стан бюджету: це відношення боргу до валового внутрішнього продукту і видатки на обслуговування боргу у бюджетному році.

За прогнозними оцінками співвідношення зовнішнього боргу до валового внутрішнього продукту наприкінці 1999 року буде приблизно 32 відсотки від ВВП. До них додатково треба додати 8 відсотків внутрішнього боргу. Критичною вважається позначка в 55 відсотків. Це міжнародна оцінка, яка визнана більшістю країн.

Але сума всіх виплат із внутрішнього і зовнішнього боргу до валового внутрішнього продукту перевищує 10 відсотків. І вона є критичною. Це буде головна проблема, яку треба розв'язати. Водночас міністр фінансів вважає, що приводу для катастрофічних чи панічних настроїв немає. Оскільки у 1998 році боргові зобов'язання становили близько 8 відсотків валового внутрішнього продукту.

Депутат Леонід Стрижко (фракція комуністів) поставив запитання про капітал, вивезений за кордон, який оцінюється від 30 до 40 мільярдів доларів.

Валентин СИМОНЕНКО, голова Рахункової палати:

— Переконаний, що сьогодні в нашій країні немає гострішої, загнаної в економічний глухий кут проблеми, ніж виплата заробітної плати, пенсій, інших соціальних виплат, гарантованих Конституцією України.

Міркуйте самі. Станом на 1 жовтня поточного року обсяг заборгованості у заробітній платі всіх суб'єктів господарювання та всіх установ України, порівняно з початком року (дані Національного банку), зріс на 1 млрд. 922 млн. грн., або на 39 відсотків, і становив 6 млрд. 830 млн. гривень. Зарплата, яку не виплачували більш як три місяці, становить 5 млрд. 450 млн. гривень. Заборгованість у заробітній платі працівників бюджетної сфери зросла з початку року на 17,9 млн. грн. і становила 735 млн. гривень.

І це все — на тлі зростання рівня безробіття в краї-

(Продовження на 10-й стор.).

(Початок — 5—10-й стор.).

ні, який 1998 року становив, за даними методології Міжнародної організації праці, вже 11,3 відсотка, і скорочення чисельності працівників, зайнятих у соціальній сфері. Насамперед за 1991—1998 роки у сфері освіти середньорічна чисельність скоротилася на 226 тис. осіб (17,9 відсотка), охорони здоров'я — на 68 тис. осіб (5,4 відсотка), культури — на 64 тис. осіб (22,2 відсотка), науки та наукового обслуговування — на 344 тис. осіб (62 відсотки). Як бачите, проблема справді стала всенародною!

У зв'язку з цим постає низка запитань: чому рік у рік зростає заборгованість, чому не виконуються закон про державний бюджет, численні укази Президента та незліченні рішення уряду? Може, всьому виною горезвісний хронічний брак грошей на ці цілі?!

Як ви знаєте з наших матеріалів, 1998 року доходи державного бюджету у грошовій формі без урахування взаємозаліків і цільових фондів могли забезпечити чотирикратне розв'язання цієї проблеми. Грошей, та ще й «живих», у бюджеті було небагато, але достатньо. Відбулося все з точністю до навпаки. У результаті заборгованість з держбюджету у соціальних виплатах населенню наприкінці 1998 року зросла на 53 відсотки і становила 2 млрд. 691 млн. гривень.

Цього року необхідний обсяг витрат на фінансування поточних соціальних виплат з державного бюджету за дев'ять місяців становив 6 млрд. 34 млн. гривень. Плюс на погашення заборгованості у заробітній платі та інших соціальних виплатах на цей період передбачено ще 752 млн. гривень. Тобто разом 6 млрд. 786 млн. гривень. Надійшло за 9 місяців цього року до державного бюджету близько 14 млрд. гривень, а профінансовано соціальних виплат — на 93 відсотки, або на 473 млн. грн. менше.

На погашення заборгованості у соціальних виплатах за минулі роки з державного бюджету за 9 місяців поточного року виділено лише 359 млн. грн., що становить 33,8 відсотка від річних призначень. При цьому тільки за вересень спрямовано коштів у 2,5 разу більше, ніж загалом за 8 місяців поточного року.

Наведені цифри вкотре свідчать, що проблема не в грошах як таких під час розв'язання проблеми соціальних виплат, а в кон'юнктурному підході уряду до її розв'язання.

Пригадайте минулий рік. У І кварталі 1998 року мала місце аналогічна ситуація, коли поточні соціальні виплати за січень-лютий було профінансовано тільки на 65 відсотків, а в березні, напередодні виборів до парламенту, забезпечили стовідсоткове фінансування цих виплат за І квартал. Яка ситуація склалася з фінансуванням соціальних виплат загалом за 1998 рік, я вже сказав.

Отож перша причина зростання заборгованості — це порушення Кабінетом Міністрів України, Міністерством фінансів, Державним казначейством України норм Конституції і Закону України «Про Державний бюджет України», нехтування вимог про першочерговий порядок фінансування соціальних виплат.

Друга причина: недопустимо великі обсяги негрошових форм виконання і державного, і місцевих бюджетів. Як наслідок, питома вага заліків у фінансуванні витрат на соціальне забезпечення та соціальний захист населення тільки з місцевих бюджетів 1998 року становила 62 відсотки, освіту — 27 відсотків, охорону здоров'я —23 відсотки.

Третя причина — прийняття рішень про підвищення розміру соціальних виплат упродовж року за відсутності необхідних для цього коштів у бюджеті.

Так, указами Президента України від 29 січня 1999 року № 98, від 16 червня № 650, від 14 липня № 847 і від 21 серпня № 1060 у 1999 році збільшено розміри окладів за військові та спеціальні звання, підвищено посадові оклади, а також впроваджено надбавку, до 40 відсотків, до посадового окладу військовослужбовцям Збройних сил. Поточного року витрати на підвищення окладів наказано здійснити у межах виділених на рік бюджетних асигнувань, а на надбавку — за рахунок коштів, отриманих від скорочення чисельності Збройних сил, реалізації зайвого майна, коштів, отриманих від господарської діяльності, понад суми, визначені в державному бюджеті.

Зважаючи, що посадові оклади та оклади за звання збільшено майже вдвічі, постають запитання: то яку кількість військовослужбовців і співробітників правоохоронних органів треба скоротити, щоб укластися в затверджений законом фонд оплати праці? Скільки коштів з державного бюджету потрібно буде для скорочення особового складу?

Цього ніхто поки що не знає, але результат буде один: зростання наявної і так півмільярдної заборгованості у виплаті грошового забезпечення. Тільки цього року воно становитиме 194 млн. гривень.

І ось нове вирішення. Указом Президента України від 2 жовтня з 1 жовтня поточного року в середньому вдвічі підвищено розміри стипендій, а це 25 млн. гривень додатково. Де їх узяти, ніхто не знає. І це тоді як не розв'язуються питання, на які гроші в державному бюджеті на 1999 рік передбачено.

У державному бюджеті України на 1999 рік було затверджено 500 млн. грн. на часткове виконання статті 57 Закону України «Про освіту» щодо збільшення розміру оплати праці працівників освіти. Кабінет Міністрів досі так і не запровадив установлені законом виплати, а кошти, які було передбачено на це, протягом року двічі перерозподілялися урядовими постановами на інші цілі.

Водночас загальна заборгованість з державного бюджету має сталу динаміку зростання. Якщо на 1 червня 1996 року обсяг заборгованості в соціальних виплатах становив 925 млн. грн., то на 1 вересня цього року — 2 млрд. 644 млн. грн., тобто зріс у 2,9 разу.

При цьому в загальному обсязі заборгованості найбільшу питому вагу має заборгованість у виплаті пенсій військовослужбовцям рядового складу — 32 відсотки, чорнобильських виплат — 25 відсотків і грошового забезпечення — 21 відсоток.

Як бачите, цифри вражають. Чи працює уряд над розв'язанням цієї проблеми? Так, працює. Та чи конкретні ці дії, чи це їх імітація? Міркуйте самі.

У 1997—1999 роках Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України було прийнято більш як 100 нормативних актів із розв'язання цієї проблеми. Як показує аналіз, абсолютну більшість з них не виконано.

Безсистемні дії уряду з вишукування додаткових коштів замість беззастережного виконання закону про державний бюджет не дають очікуваного результату. Розшифруємо один приклад, до речі, наведений як позитивний у документі Кабінету Міністрів, що вам роздано.

Торік уряд прийняв постанову від 16.11.98 № 1810, де встановив завдання забезпечити в 1999 році 100-відсоткове фінансування поточних соціальних виплат працівникам бюджетних установ, а також знайти додатково 2 млрд. 500 млн. грн. на погашення заборгованості у цих виплатах. Потім у березні цього року вжито Кабінетом Міністрів нових додаткових заходів з виконання вказаної постанови.

Не казатимемо про морально-правовий бік питання. Всі ці заходи мають бути закладені в бюджеті на 1999 рік. Скажемо про результати. Із запланованих мільярдів бюджет додатково реально майже нічого не отримав. Так, наприклад, із передбачених надходжень коштів від погашення заборгованостей перед держбюджетом за іноземними кредитами, отриманими під гарантії уряду, надійшло за січень—липень лише 12,4 млн. гривень. І це не єдиний випадок, це система, системного підходу начебто до розв'язання даної проблеми.

Дії уряду у вигляді прийнятих постанов, безперечно, були, процес їх прийняття налагоджено, а ось результату, як ви бачите, практично немає. Очевидно, уряд і сам зрозумів марність своїх дій і переніс енергію в інший напрям. Назву деякі з них.

На початку вересня Україна отримує доларовий кредит від Світового банку — 100 мільйонів. Уряд конвертує ці гроші у гривні і сьогодні бадьоро рапортує про зменшення у вересні заборгованості у заробітній платі. Проте при цьому замовчують низку пікантних деталей: на суму виплачених соціальних виплат за дев'ять місяців перевищено граничний розмір дефіциту бюджету, затверджений законом на рік. Ми виплатили соціальних виплат на суму 450 млн. грн. за рахунок цього кредиту, але це ми виплатили сьогодні. А завтра це вже буде не 450, а щонайменше 550 млн. гривень.

Другий напрям: «нові» форми погашення заборгованості. Газом — для оплати пенсій військовослужбовцям рядового складу, цукром — пенсіонерам за віком і т. д. Але, як показують перевірки, проведені Рахунковою палатою, за таких розрахунків населенню заборгованість погашають продукцією за цінами, завищеними навіть порівняно з ринковими. Під цей процес створюються спеціальні обласні структури.

Один з типових прикладів. 15 вересня Кабінет Міністрів видає постанову, якою дозволяє суб'єктам господарської діяльності, які мають заборгованість перед державним бюджетом, погасити її шляхом поставки підприємствам вугільної галузі продуктів харчування або товарів народного вжитку на загальну суму 285 млн. 191 тис. гривень. І вся ця сума має піти в рахунок погашення заборгованості у заробітній платі працівників вугільної галузі. І знову питання: ціни, механізм передачі, хто посередник. Це не випадкові питання. На жаль, це так звана основа системного підходу до розв'язання питання заборгованостей, де основна дійова ланка — посередник! Ціна!

Водночас треба сказати окремо про позабюджетні кошти, які можуть і повинні стати додатковим джерелом розв'язання проблеми заборгованості.

За І півріччя поточного року установи й організації, що фінансуються з державного бюджету, отримали 1 млрд. 323 млн. грн. позабюджетних коштів, з них на бюджетні потреби спрямували лише 90,4 млн. гривень, тобто тільки 6,8 відсотка.

Здебільшого установлені урядом завдання з використання позабюджетних коштів занижено, і вони не враховують наявних можливостей погашення заборгованості у заробітній платі за їх рахунок. Наприклад, Міністерство охорони здоров'я, де заборгованість у соцвиплатах на 1 січня 1999 року становила 8 млн. 977 тис. гривень, на 1999 рік дано завдання з мобілізації позабюджетних коштів для погашення заборгованості у соціальних виплатах на суму 1 млн. 690 тис. гривень. А тільки за перше півріччя поточного року цими установами отримано 60 млн. 500 тис. грн. позабюджетних коштів. Із цих 60 млн. грн. на погашення заборгованості у соціальних виплатах ними спрямовано лише 6 млн. гривень.

Аналогічне становище практично по всіх міністерствах, у т. ч. по Міносвіти, Мінагропрому, — рішення уряду виконано з такою самою ефективністю.

Тепер про деякі проблеми Пенсійного фонду.

Станом на 1 січня 1999 року, заборгованість Пенсійного фонду у виплаті пенсій населенню становила 1 млрд. 974 млн. гривень. У структурі цієї заборгованості 963 млн. грн. — це заборгованість у виплаті пенсій і допомог, спричинена недофінансуванням з державного та місцевих бюджетів. У бюджеті Пенсійного фонду на 1999 рік, затвердженому Кабінетом Міністрів, уперше в практиці не відображено в доходній частині зобов'язання державного та місцевих бюджетів минулих років. Ці самі 963 млн. гривень. Включено тільки кошти на поточні виплати в сумі 876 млн. гривень.

На 8 жовтня загальна заборгованість Пенсійного фонду у виплатах пенсій пенсіонерам становила 2 млрд. 126 млн. гривень. При цьому Кіровоградська область має заборгованість перед пенсіонерами з вересня 1998 року, Житомирська — з грудня 1998 року. 11 областей мають заборгованість за квітень, 14 — за травень, 19 — за червень і так далі.

У жовтні всі області мають заборгованість у виплатах.

Кабінет Міністрів, як і з проблемою виплати зарплати, для поповнення доходної частини бюджету Пенсійного фонду та зменшення недоїмки прийняв понад 20 нормативно-правових актів. Та всі прагнення уряду розв'язати одну з глобальних соціальних проблем з самого початку марні, бо дії з розв'язання цієї проблеми непослідовні, а в окремих випадках взаємовиключають одна одну або мають негативні наслідки.

Зусилля уряду, спрямовані на додаткове вишукування коштів до Пенсійного фонду, з надлишком перекриваються наданням пільг, відстрочок, списанням та реструктуризацією боргів з виплати внесків до Пенсійного фонду.

Відповідно до звітних даних Пенсійного фонду тільки за перше півріччя 1999 року списано заборгованість платників внесків на суму 213 млн. грн., пеня — 466 млн. грн., проведено реструктуризацію заборгованості на 2 млрд. 331 млн. гривень. Додаткові доходи за цей період становили лише 215 млн. грн., що не порівняти з втратами Пенсійного фонду. Крім того, Пенсійний фонд втрачає доходи під час погашення недоїмки з виплати внесків на обов'язкове пенсійне страхування шляхом оформлення її векселями, часто з дисконтом близько 50 відсотків. Тільки за перше півріччя поточного року втрати Пенсійного фонду від цих операцій становили 60,5 млн. гривень.

Не виконує уряд і свою чергову постанову від 19 серпня 1999 року № 1526, згідно з якою необхідно було погасити в серпні—вересні 50 відсотків заборгованості державного бюджету перед Пенсійним фондом у виплаті пенсій військовослужбовцям рядового, сержантського та старшинського складу строкової служби та їхнім сім'ям. Станом на 1 серпня заборгованість у цих виплатах становила 843 млн. грн., разом з тим за серпень—вересень на погашення цієї заборгованості перераховано лише 37 млн. гривень.

Водночас виконання зобов'язань перед Пенсійним фондом державним і місцевими бюджетами з погашення заборгованості минулих років (963 млн. гривень), стягнення Пенсійним фондом недоїмки, що станом на 1 вересня поточного року становить 1 млрд. 230 млн. грн., дозволило б мобілізувати до бюджету Пенсійного фонду 2 млрд. 193 млн. грн., що дало б змогу погасити наявну заборгованість і мати резерв не менш як 400 млн. грн. для забезпечення витрат, пов'язаних з підвищенням розміру пенсій. Але в цьому напрямі реальних дій уряду немає.

Із сказаного висновок напрошується один. Справді всенародну, найгострішу проблему забезпечення соціальних виплат — конституційний обов'язок держави — загнано в економічний глухий кут. Її практично не розв'язують, а заговорюють.

Аналіз, проведений Рахунковою палатою, показує, що основа розв'язання цієї проблеми — беззастережне виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 1999 рік». Одне це може забезпечити повне фінансування поточних виплат і погашення більш як на третину заборгованості за минулі роки вже цього року. А для мобілізації додаткових коштів на погашення заборгованості у соціальних виплатах необхідно переглянути всі рішення, прийняті з цього питання, і прийняти одне, але реальне для виконання. Гадаю, з цією метою треба вам, шановні народні депутати, повернутися до постанови Верховної Ради України від 2 червня цього року № 712. Як ви пам'ятаєте, цією постановою було створено робочу групу з підготовки єдиного законопроекту з питання погашення заборгованості держави в зарплаті, пенсіях, відновлення грошових заощаджень громадян.

Саме такий проект і потрібен сьогодні.

Богдан ГУБСЬКИЙ
заступник голови Комітету з питань фінансів і банківської діяльності

Шановний Адаме Івановичу, шановні члени уряду, шановні колеги! Питання внутрішнього та зовнішнього державного боргу поступово трансформується в основні питання життєдіяльності нашої держави. Якщо ми порівняємо динаміку зростання внутрішнього боргу, то побачимо таку картину.

Перше. Це показники стану внутрішнього боргу у 1997 році, протягом якого борг зріс майже на 6,5 мільярда гривень — з 3,7 мільярда до 10,2. Це так званий двопіковий період Міністерства фінансів з операціями ОВДП.

Далі. 1998 рік. Напевно, єдине, що було позитивне у російській кризі серпня 1998 року та вплив на фінансовий ринок України, — те, що з крахом фінансової піраміди ОВДП на 1 січня 1999 року внутрішній борг зріс тільки на 3,25 мільярда гривень —з 10,2 до 13,4. Це все, що змогли наростити до серпня 1998 року.

У 1999 році хоча і зменшилися темпи, але продовжується тенденція зростання внутрішнього боргу. З 1 січня по 1 серпня поточного року внутрішній борг зріс на 198 мільйонів гривень і становить на сьогодні 13,6 мільярда гривень. Ця динаміка аж ніяк не свідчить про поліпшення загальної ситуації.

З аналізу ситуації видно, що Мінфін вочевидь неефективно використовував новий для України фінансовий інструмент — ОВДП. Міністерство фінансів задекларувало застосування і використання цього інструменту як можливість обслуговування самотужки, без додаткових зовнішніх запозичень, дефіциту державного бюджету. Але кінцевим результатом стало зростання внутрішнього боргу, який теж обслуговується за рахунок державного бюджету.

На жаль, можна також констатувати, що за станом на 1 серпня 1999 року виконання обслуговування внутрішнього боргу становить лише 35,7 відсотка. Приклад показує: і надалі за межами планового виконання залишаються виплати по індексованих вкладах населення в ощадбанки.

Ці соціальні проблеми не можна нехтувати або залишати напризволяще. Адже вони з кожним роком посилюють у негативному, звичайно, плані ситуації з не-

виплатою зарплат та пенсій.

Але це лише мала частина проблеми, оскільки відповідно до Закону України «Про державні гарантії відновлення заощаджень громадян України» держава гарантує також повернення знецінених заощаджень у сумі 132 мільярди гривень. Є також інші постанови Кабінету Міністрів, що стосуються виплат заробітної плати, пенсій, інших соціальних виплат.

Не краща ситуація вимальовується загалом із зовнішнім державним боргом. Зовнішній державний борг України на 1 січня 1997 року становив 8,8 мільярда доларів. На 1 січня 1998 року — 9,5 мільярда, тобто зріс у 1997 році на 1,7 мільярда доларів. На 1 січня 1999 року його розмір вже становив 11,5 мільярда доларів, тобто приріст у 1998 році становив 1,9 мільярда. За станом на 1 серпня поточного року зовнішній державний борг України становить понад 12,5 мільярда доларів, тобто збільшився у поточному році майже на 1 мільярд доларів. Але, як то кажуть, ще не вечір, адже планове зростання зовнішнього державного боргу у цьому році було передбачено на рівні лише 580 мільйонів доларів.

До кінця 1999 року з бюджету на обслуговування державного зовнішнього боргу треба виплатити 95 мільйонів доларів, а по погашенню основної суми державного зовнішнього боргу — понад 227 мільйонів доларів.

Постійне загострення ситуації щодо виконання нашою державою своїх боргових зобов'язань передусім, з нашої точки зору, свідчить про неадекватність нашої політики у цій сфері, а також про те, що розробки Кабінету Міністрів та Міністерства фінансів не завжди відповідають сучасним реаліям. Неузгодженість масштабів запозичень з реальною здатністю сплачувати борги ще більше погіршує фінансовий стан країни. Внутрішні і зовнішні борги України нестримно збільшуються, очікуваних позитивних результатів, тобто економічного зростання, ми з вами не відчуваємо.

На фінансування дефіциту державного бюджету та погашення основної суми боргу плановано, наприклад, залучити із зовнішніх джерел за 8 місяців поточного року 371 мільйон доларів, але фактично було здійснене зовнішнє запозичення у сумі лише 317 мільйонів доларів.

Через невиконання попередніх угод не був отриманий черговий транш позик із Світового банку на реструктуризацію вугільної промисловості у розмірі 22 мільйони доларів.

Надалі залишається невирішена найболючіша проблема України, пов'язана із станом надходжень до державного бюджету коштів у рахунок погашення заборгованості, що виникає під час погашення урядом кредитних зобов'язань юридичних осіб, коли кредити були залучені під державні гарантії. Сума такої заборгованості підприємств перед державним бюджетом на 1 жовтня 1999 року становила близько 847 мільйонів доларів. Державою за рахунок бюджету було сплачено близько 225 мільйонів доларів. Відшкодування підприємствами-позичальниками за цей період становило лише 9, 2 мільйона доларів, тобто лише 4, 6 відсотка від сплаченої суми на користь іноземних кредиторів. А погашення заборгованості іноземним кредиторам напряму становило лише 4 мільйони доларів. За рахунок таких виплат відповідно і збільшується внутрішній державний борг.

Проектами залучення іноземних кредитів передбачалося їх погашення і обслуговування в основному за рахунок власних коштів позичальника. Але в умовах значної інфляції та непрогнозованого зростання відсоткових ставок за банківськими кредитами ці підприємства втратили обігові кошти та можливість фінансування своїх капітальних вкладень.

Залучення проводилися також на умовах погашення за рахунок коштів державного бюджету з наступним відшкодуванням цих витрат. Але міністерства і відомства, за ініціативою яких залучалися ці іноземні кредити, не розробляли дієвого механізму відшкодування витрат державного бюджету, які враховували б інфляційні процеси. Ми глибоко переконані, що основною причиною негативного стану виконання юридичними особами погашення та обслуговування кредитів, залучених державою, залишаються рішення, які приймалися без глибокої експертизи проектів та їх розгляду валютно-кредитної радою Кабінету Міністрів України. Членам валютно-кредитної ради, з нашої точки зору, представникам відповідних міністерств та відомств треба принциповіше ставитися до аналізу проектів, що розглядаються. Прийнята навздогін урядом низка постанов ситуації не покращила.

Ми не схильні звинувачувати в усіх негараздах уряд або Мінфін. Вони об'єктивно не в змозі вручну керувати такими складними процесами. Але, за нашим переконанням, Міністерство фінансів має більш жорстко підходити до надання державних гарантій для залучення іноземних кредитів. Вони повинні надаватися лише за умови зустрічних гарантій українських комерційних банків. Кошти банків у такому випадку залучатимуться до державного бюджету, коли позичальник кредиту не зможе вчасно розрахуватися. Це положення потрібно врахувати при розробці бюджету-2000.

Треба також уважно підходити до цільового призначення так званих зв'язаних кредитів. Запозичення мають зміцнювати наш вітчизняний потенціал, а не полегшувати проникнення на український ринок іноземних товарів.

Далі виникає логічне запитання: «А у який спосіб ми повертатимемо борги, які маємо сьогодні?» Адже фінансова ситуація в Україні щодо погашення боргів та їх обслуговування не поліпшується, а навпаки, як бачимо, погіршується. На погашення зовнішнього державного боргу в наступному році треба спрямувати декілька мільярдів доларів. Де їх знайти?

У проекті бюджету 2000 передбачається використати для цього кошти від приватизації й за рахунок зменшення фінансування АПК та промисловості. Але хіба можна визнати шлях покриття боргів за рахунок продажу майна прийнятним? Чи хтось може сказати, що промисловість або агропромисловий комплекс перенасичені фінансовими ресурсами?

Безумовно, що за такої ситуації Міністерство фінансів мусить мати ефективний механізм для управління державним боргом. І для цього йому треба надати відповідні повноваження. Зокрема, потрібно звернути увагу на вторинні ринки боргових зобов'язань України. На них котуються зовнішні борги нашої держави зі скидками від 20 до 60 відсотків.

Загалом питання утворення та обслуговування внутрішнього державного боргу України визначено Законом України «Про внутрішній державний борг України» від 16 вересня 1992 року, який на сьогоднішній день втратив свою актуальність.

14 грудня 1995 року було прийнято у першому читанні Закон України «Про зовнішній державний борг України». Але сьогоднішні реалії ставлять вимогу щодо обов'язкового врахування у законі й внутрішнього боргу. Тож об'єктивно склалася ситуація, коли для розв'язання цих важливих питань ще не створена відповідна і необхідна законодавча база. Процес залучення джерел фінансування, що пов'язані з появою боргових зобов'язань, опинився поза законодавчим полем. Саме тому, з нашої точки зору, з метою посилення контролю за цим важливим аспектом економіки зі сторони Верховної Ради України треба терміново розглянути і прийняти закон про державний борг.

Концептуальною основою проекту закону має стати об'єднання в одному законодавчому акті всього комплексу норм щодо регулювання внутрішнього та зовнішнього боргів та їх управління. Його основні положення мусять бути спрямовані на розв'язання таких питань.

Перше. Це встановлення Верховною Радою України щорічно ліміту державного боргу.

Друге. Визначення основних умов надання урядом державних гарантій, а також умов віднесення цих гарантій на державний борг.

Третє. Визначення чіткого порядку обслуговування державного боргу.

На цій основі, дійсно, можна буде керувати поточними боргами України. Саме тому Комітет вносить на розгляд проект постанови Верховної Ради України «Про інформацію Кабінету Міністрів України щодо стану внутрішнього та зовнішнього боргу України» та просить її підтримати. Дякую за увагу.

Потім розпочалося обговорення доповідей

Депутат Віталій ЧЕРНЕНКО, депутатська група «Незалежні»:

— Обговорювана проблема дуже важлива. Як у політичному, так і в економічному плані. По-перше, пенсіонери і трудівники давно скучили за грошима, але незалежно до великої політичної події, яка очікує Україну, — сталися певні зрушення. Однак такі зрушення можливі за умови, коли запрацює економіка. Проте зовнішні борги треба віддавати завжди. А їх повернення пов'язане із серйозними економічними потрясіннями. Оскільки є небезпека визнання України банкрутом.

Окрім того, хотілося б дізнатися: хто і під які програми брав кредити, через які банки вони проходили? Але до кінця цю проблему дослідити не вдалося.

Окрім того, повинен чітко виконуватися Закон про державний бюджет. А у позабюджетних фондах обертаються державні кошти, проте ніхто не контролює, ким і з якою метою вони використовуються.

Депутат Геннадій БАЛАШОВ, фракція НДП:

— Задумаймось над тим, скільки коштів було зароблено на цих боргах, у тому числі тими, хто сидить у залі. Однак вони використовуються так, що ці 12 мільярдів не вдасться віддати і через 10 років. Отож, оскільки парламент не народив національної ідеї, щоб вийти з кризи, то провина лягає і на Верховну Раду. І — як ідею — пропоную запровадити 10-відсотковий податок.

Депутат Ігор ЮХНОВСЬКИЙ:

— Тепер за 1 долар треба заплатити 4,5 гривні, а ще рік тому він коштував 2 гривні. Таким чином, борг зменшується у 2,5 разу. Але у цьому разі зростає зовнішній борг з точки зору можливості сплати його населенням. Адже він погашається з прибутків населення і з податків з тих прибутків. Отож при падінні курсу гривні зовнішній борг фактично збільшився у 2,5 разу.

Чому уряд не порушує перед Російською Федерацією питання про повернення боргу в 150 мільярдів доларів із заощаджень громадян, які були забрані? Цю заборгованість можна компенсувати боргами, що їх Україна має перед Росією.

Варто звернути увагу, що населенню доводиться оплачувати не тільки собівартість товару, а й податок на додану вартість і торгову націнку, які дорівнюють половині оптової ціни товару, тобто більш як половині собівартості.

Я хочу висловити декілька пропозицій. Зокрема, обмежити верхню межу торгової націнки. По-друге, знизити податок на додану вартість. За рахунок цього збільшити оптові ціни і собівартість, для того, щоб у ній підняти частку зарплат. Це наймогутніший мультиплікатор обороту всередині держави.

Тільки таким шляхом Україна може виходити із кризового стану.

Депутат Олександр ЧОРНОВОЛЕНКО, фракція Руху:

— Нинішній уряд порівняно з минулим роком удвічі збільшив внутрішню і зовнішню заборгованість, а за 8 місяців поточного року на 2 відсотки збільшив податковий тиск у народному господарстві. Надходження до бюджету за 8 місяців становили 50 відсотків від річного плану, а кредиторсько-дебіторська заборгованість підприємств зросла за 9 місяців 1999 року на 40 відсотків. Передбачається подвійне зростання обслуговування державного боргу 2000 року. Заплановано збільшення в 2 рази фінансування з бюджету державних структур.

Уряд не передбачив у бюджеті на 2000 рік цілий ряд соціальних виплат, а саме: реалізацію статті 57 Закону України про освіту, виплату ветеранам війни до Дня Перемоги, пільговий проїзд учнів та студентів, частину видатків на погашення заборгованості і соціальних виплат.

Ці видатки з бюджету спрямовані на збільшення рівня оподаткування вітчизняного виробника.

Про індексацію і компенсацію вкладів ошуканих громадян у банках і трастах годі й казати. Представляючи проект державного бюджету на 2000 рік, уряд, по суті, оголосив про свою неспроможність справитися із борговими зобов'язаннями — як перед власним народом, так і перед зовнішніми кредиторами. І запропонував три шляхи, три варіанти виходу — дефолт, емісію, а також третій: «пропонується покриття фіскального розриву здійснити завдяки заходам, які спрямовані на збільшення доходів та обмеження видатків». Із проекту бюджету зрозуміло, кому випаде обмеження видатків і хто забезпечить збільшення доходів.

Гроші міжнародних фінансових організацій численними урядами нашої держави були спрямовані на фінансування адміністративних заходів, неефективних підприємств і погашення кредиторських заборгованостей під гарантію уряду.

Народний рух України вважає: причиною глибокої фінансової кризи є насамперед знищення виробничої системи, особливо сільського господарства, побудова Міністерством фінансів піраміди внутрішніх і зовнішніх позик, криміналізація ринку енергоносіїв.

Депутат Віктор ГОРБАЧОВ:

— Нині заборгованість у заробітній платі і пенсіях удвічі перевищує заборгованість 1996 року. Затримки у виплаті пенсій становлять три-чотири місяці. Рівень мінімальної пенсії піднято до 55 гривень. Але чи зможе Пенсійний фонд виплатити таку суму? Його бюджет на поточний рік передбачає доходи від зборів на обов'язкове пенсійне забезпечення в обсязі 11,75 мільярда. А виплати, які необхідно здійснити, — 11,44 мільярда гривень. Проте є сумніви, що дохідна частина бюджету Пенсійного фонду буде виконана. Відтак знову зросте заборгованість, а також посилиться нерівномірність між регіонами.

Рівень життя катастрофічно падає, населення вмирає від голоду. Лише за останні три роки його чисельність зменшилася на 600 тисяч.

Реальні доходи за січень—червень 1999 р. порівняно з відповідним періодом минулого року зменшилися на 13,4 відсотка. Водночас вартість житлово-комунальних послуг зросла, зростають ціни на ліки, продукти харчування.

Відсутність будь-яких дій з боку уряду щодо розвитку виробництва, стабілізації економічної ситуації призвела до процвітання бартеру.

Нині, напередодні президентських виборів, здійснюються часткові виплати зарплат і пенсій для того, щоб переобрати свого Президента. Але це відбувається за рахунок зовнішніх позичок, які тяжким ярмом ляжуть на прийдешні покоління.

Невиплати заробітної плати і пенсій — наслідок поганої і неузгодженої роботи Президента, Верховної Ради і уряду, тобто недосконалості державної влади.

Депутат Михайло ПАВЛОВСЬКИЙ, фракція «Громада»:

— Послухавши міністрів, ми бачимо, що в Україні великі досягнення у розв'язанні проблеми виплати зарплати і пенсій. Тому постає перше запитання: якщо такі великі досягнення, чому ви не включили трансляцію, щоб народ почув про них?

З другого боку, я хочу звернути увагу на те, що сьогодні йде маніпуляція, зомбування свідомості нашого населення. Усе горе, що є у людей, перекривається отими шоу, а по-українському — гульками, на які витрачають колосальні кошти. Не встигає їх організовувати Президент, тоді вони організовуються під патронатом його дружини. Вже не вистачає нагород для своїх артистів. А ще ж їдуть російські —Розенбаум, Кобзон. Вони вже виспівали собі Президента Єльцина, тепер нам хочуть виспівати Кучму.

Але чи можна розв'язати економічні проблеми? Є програма «Україна-2010», проте я стверджую і зараз доведу, що ця програма — міф, найбільший обман українського народу в кінці XX століття. У ній правильно виписано завдання, визначено пріоритети. Але в ній закладено механізм, який знищить і мету, і пріоритети. Це — механізм лібералізації.

А так звучить одна теорема: «Якщо на земній кулі будь-яка країна, особливо мала, — в кризі, а її Президент і уряд продовжують проводити політику лібералі-

(Продовження на 12-й стор.).

(Початок на — 5—11-й стор.).

зації зовнішньоекономічної діяльності, то своє виробництво ця країна не відродить навіть теоретично». Всі умови цієї теореми Леонід Данилович разом з урядом виконують. І тому ніякої перспективи цей уряд немає. І тому, хоч би що ми робили отут, виходу немає!

Єдиний вихід — це національна програма «Відродження України». В неї закладений механізм, який дасть змогу реалізувати досвід розвинених країн: протекціонізм, тобто захист свого ринку, підтримка свого виробника.

Ми повинні допомогти Леоніду Даниловичу Кучмі прискорити реформи і 31 жовтня завершити їх. І обрати Президента, який обіпреться на українську національну програму відродження України.

Закликаю всіх, і тих патріотів, які є в уряді: у вас нема можливості агітувати проти Леоніда Даниловича, але голосуйте проти. Бо іншого виходу для порятунку держави немає, бо іншого виходу для того, щоб платити пенсії та зарплати, покінчити з боргами, немає.

Сергій МАТВІЄНКОВ, депутатська група «Відродження регіонів»:

— Сьогодні розглядаються два взаємопов'язані питання, оскільки економічне становище надто гостре. Треба визнати чесно і відверто: наша держава — дуже бідна.

Сьогодні ми змушені йти і просити у сусідів позичити гроші до зарплати. Отже, Україна цілковито залежить від кредиторів. А тому треба визнати: політика зовнішніх позичок не була продумана до кінця.

Цю провину ми повинні розділити з урядом, бо завжди приймали бюджет з дефіцитом, наполягаючи на збільшенні витратної частини.

Однак найстрашніше те, що ці позички не йшли на реструктуризацію економіки, на закупівлю нової техніки, а використовувалися на покриття внутрішніх потреб, погашення заборгованості тощо.

Сьогодні внутрішній і зовнішній борг сягає 60-відсоткової позначки ВВП. Це — чимало. Але Канада, борг якої становив 70 відсотків, свого часу завдяки злагодженим діям зуміла подолати цю проблему. Та біда полягає не в кількості боргів, а в їх структурі. Депутатська група «Відродження регіонів» вважає: всі гілки влади повинні шукати вихід із цієї ситуації. Ми, депутати, насамперед маємо дбати про реальний бюджет. Треба також припинити практику використання кредитних засобів для зміцнення валюти, виплат по заборгованостях. І шукати реальні шляхи поповнення бюджету, а не займатися популізмом.

Євген КИРИЛЬЧУК, фракція Селянської партії:

— Я б сказав так, що сьогодні вічний заручник уряду перед Верховною Радою Мітюков зробив бухгалтерський аналіз прибутку і видатку грошей як всередині, так і ззовні по боргах.

Ми сьогодні повинні знати, які галузі, які міністерства, які відомства працюють краще, ніж вони працювали п'ять років тому, коли змінився Президент. Хто з них утримався бодай на тому рівні, який був.

Я навів би один приклад. Перед жнивами пального з України вивозили більше, ніж його ввозили в Україну. Ціни зросли ушестеро, практично пропали мільйони тонн зерна. Частину й досі не зібрано, держава втратила величезну частку валового внутрішнього продукту, на третину зменшилася вартість гривні, впав життєвий рівень людей, спекулянти нажили капітали вдвічі більші, ніж планували. Сьогодні ніхто оцінки цим діям не дав, ніхто тих капіталів, які нажили спекулянти, не забрав, не потрапили вони у бюджет. Нині скрізь можна бачити, як ідуть євроремонти заправних станцій. Вони ростуть, наче гриби, за рахунок пограбування товаровиробника. Оцінки з боку уряду цим спекулянтам ми не почули.

Я вважаю: якщо ми далі будемо жити за принципом незмінних реформ, якщо щорічно ми два з половиною мільярди доларів будемо позичати і проїдати, то цей курс приведе нас до ями, до повного знищення економічної незалежності держави.

Валерій КОНОВАЛЮК, фракція Трудової партії України:

— Системна криза в Україні набула хронічного характеру і триває у формі затяжної депресії. Ми сьогодні отримали можливість ще раз переконатися: політика уряду не сприяла реалізації тих вимог, які перед ним ставилися.

Я хочу навести вислів Президента країни: «Фаза оживлення економіки займе 1996 рік і, можливо, першу половину 1997 року, потім новий розвиток». Це — доповідь на конференції економістів у вересні 1995 року. «Поточний рік буде останнім роком економічного спаду, а наступного — розпочнеться економічне зростання». Це — вислів на зустрічі з представниками профспілок у жовтні 1997 року.

За останні два роки Кабінет Міністрів України затвердив 14 постанов, спрямованих на виплату зарплат, пенсій і стипендій. Ми розуміємо, що уряд не здатний добитися виконання власних рішень.

Я хотів би все-таки нагадати 113-ту статтю Конституції України, згідно з якою Кабінет Міністрів підзвітний і підконтрольний Верховній Раді. І давайте в процесі діяльності Кабінету Міністрів впливати на його роботу, щоб у нас не було такого катастрофічного стану щодо внутрішньої і зовнішньої заборгованості.

Олена МАЗУР, фракція ПСПУ:

— Зовнішній борг України може зрости із завтрашнього дня ще на суму близько 1 мільярда гривень. Не кажучи вже про втрату суверенітету та незалежності держави, якщо 13 жовтня набуде чинності контракт між держкомпанією «Укрспецекспорт» та транснаціональною компанією «Матра-Нортен Ком'юнікейшн», який реалізується внаслідок дії Постанови Кабінету Міністрів України № 650 від 21 квітня 1999 року «Про створення національної системи мобільного конфіденційного радіозв'язку». Погашення та обслуговування цього експортного технічного кредиту в сумі 635 мільйонів французьких франків планується за рахунок коштів державного бюджету України без погодження з Верховною Радою України.

22 вересня нинішнього року відбулося напівсекретне засідання Кабінету Міністрів України, і у протокольному рішенні цього засідання зазначено: включити до законопроекту про бюджет України на 2000 рік окремим рядком фінансування з метою погашення та обслуговування кредиту.

Комітетом з питань промислової політики було розглянуто це питання і прийнято відповідне рішення: «Кабінету Міністрів України негайно відкликати Постанову Кабінету Міністрів України № 650 від 21 квітня 1999 року про створення національної системи мобільного конфіденційного радіозв'язку, в тому числі контракт від 13. 08. 99 р. між ДК «Укрспецекспорт» та французькою компанією «Матра-Нортен Ком'юнікейшн», який набирає чинності 13. 10. 99 р., як таку, що порушує чинне законодавство України, загрожує суверенітету та національній безпеці України;

рекомендувати Кабінету Міністрів України розробити та подати в установленому порядку на розгляд Верховної Ради України проект закону України про створення національної системи мобільного конфіденційного радіозв'язку. Контроль покласти на Комітет Верховної Ради України з питань національної безпеки та оборони».

Гадаю, зал підтримає наші пропозиції.

Микола КРАВЧЕНКО, фракція КПУ:

— Давайте дивитися в корінь. Ви прекрасно розумієте, що сьогодні бюджет повинен бути дефіцитним, і не менше, ніж 8 відсотків, але сьогодні нам будуть активно проштовхувати за будь-яку ціну профіцитний бюджет.

Тоді скажіть, що у нас відбувалося з економікою? Бурхливе зростання валового продукту?

Дуже гарне запитання поставили колеги про критичний рівень відношення ВВП до зовнішнього боргу.

Ви подивіться, 1993 рік — 12,2 відсотка, сьогодні — 40,18 відсотка. Критичний — 55 відсотків, відповів міністр.

Ось де треба дивитися в корінь, коли йдеться про те, чому немає телетрансляції. Сьогодні страшно вимовляти ці цифри, втрати валового внутрішнього продукту з початку перебудови — 74,2 відсотка. Під час війни Україна втратила 34 відсотки внутрішнього валового продукту. Ось де треба шукати борги.

Якщо казати в цілому, туман секретності над зовнішнім боргом і станом всієї роботи Національного банку, фінансування органів згущається до критичної межі. Ви знаєте про те, що прийнято закон про Нацбанк. Ви знаєте, що Верховна Рада вибрала 7 членів наглядової ради. Сьогодні Президентом робиться все для того, щоб наглядову раду не допустити до роботи до виборів. Таким чином блокується закон. І це все пояснює.

Григорій ДАШУТІН, фракція «зелених»:

— Повернімося до деяких цифр. Ми за радянських часів добували майже 500 мільйонів тонн вугілля. Україна добувала 218 — 210 мільйонів тонн вугілля, але ж дотація тоді на вугільну галузь була понад 30 мільярдів карбованців. Це на сьогоднішній день десь 40 мільярдів тих самих доларів. Коли б Україна змогла хоч 10 мільярдів доларів знайти на те, щоби покращити соціальну сферу у вугільній галузі! Однак ми цих коштів не знайдемо. Чому? Тому, що наш бюджет сьогодні менше, ніж тих 10 мільярдів доларів.

Отже, питання стоїть трохи по-іншому: ми повинні спочатку дати кошти на виробництво, забезпечити робочі місця, а потім уже ставити питання про соціальні моменти. Хто сплатить сьогодні в Пенсійний фонд, хто сплатить у фонди соціального захисту і т. д.?

Тому сьогодні питання стоїть: як ми забезпечимо робочі місця, хто сплатить податки? А тоді вже будемо вирішувати питання, в якому розмірі ставити пенсійне забезпечення, в якому розмірі —дотації на вугільну галузь і так далі?

Давайте подивимось, скільки ми сьогодні маємо студентів? Сьогодні в Україні більше студентів, ніж в радянські часи. Мала сьогодні стипендія, але ж ми повинні знайти кошти для того, щоб забезпечити ту кількість студентів, яку ми все-таки прийняли у вузи цього року.

Ми нарешті зрозуміли, що на першому місці стоїть робоче місце. Тому держава повинна спочатку забезпечити працевлаштування всіх, а потім уже ставити проблему соціального влаштування населення.

Олександр МОРОЗ, фракція «Лівий центр»:

— Борги у зарплатах і пенсіях, зовнішні борги — це найточніша ознака загального стану економіки. Півтора року тому ми щотижня збиралися слухати інформацію уряду з цього приводу. І щоразу чули про обставини, які не дозволяють уряду побороти негативну тенденцію. Минув час. Уряд не змінив аргументацію, а борги зростають. До того ж доходи не індексуються. Отже борги — більші, ніж за статистикою. Прикро про це казати, але борги у зарплатах і пенсіях становлять 9 мільярдів гривень. Заощадження взагалі не виплачуються.

З людьми урядовці зустрічатися бояться, зустрічаються із так званим народом, запрошеними людьми. А депутат мусить іти зустрічатися і пояснювати, коли ж виплачуватимуться пенсії, зарплата. А звідки грошам узятися? Колись мій дід казав: «Не свисти в хаті — грошей не буде». А у нас часто свистять і в прямому, і в переносному розумінні. Виробництво — у стагнації, а нам кажуть: «Усе гаразд». Статистика свідомо годує суспільство звітами, де немає показників випуску продукції у натуральному вираженні, щоби, боронь, Боже, не змогли зіставити із тим, що вироблялося зовсім недавно чи порівняно з іншими країнами. Або взагалі вилучають із них звітні дані, які свідчать про повну руйнацію економіки та вимирання народу. Натомість влада роздмухує мильну бульбашку про позитивні тенденції.

Порівняно з минулим роком, коли здавалося, що падати далі нікуди, ми продовжуємо падати. ВВП упав — на 2,8 відсотка, обсяги будівельних робіт — на 16, експорту — на 18, машинобудування — на 5,7. Надходження до держбюджету становили 92,3 відсотка від запланованих. На такому тлі наскільки треба нічого або не розуміти, або не поважати ані суспільство, ані себе, щоб Кабміну виступати із заявами та доводити, що за останні роки ВВП скоротився не на дві третини, як вважає Верховна Рада, а на 55 відсотків.

Що тут можна сказати і чи варто взагалі говорити. Зовнішні борги зросли приблизно в 30 разів за 5 років. Президент каже: простять. Половина озимих не засіяно. Уряд запевняє: на селі порядок. Запасів вугілля і газу на зиму не створено. Уряд заспокоює: все нормально.

Давайте не будемо витрачати час. Що взяти з людей, які просто допрацьовують своє? І уряд, і Президент підуть у відставку 31 жовтня. Що далі робити?

На засіданні «канівської четвірки» ми обговорювали цю проблему. Сходимося на тому, що слід зв'язати відповідальністю уряд і парламент, маючи на увазі участь парламенту у формуванні уряду: погодження, призначення і звільнення ключових посадовців — прем'єрів, віце-прем'єрів, деяких міністрів, голів держкомітетів. Зберегти однопалатний парламент, як передбачено Конституцією, залучити фракції, політичні партії до формування уряду, встановити політичну відповідальність за роботу їх представників, сприяти політичній структуризації суспільства через підтримку державою партій, вибори на пропорційній основі, дотації для випуску партійних газет, частково — на утримання невеликих апаратів, обов'язкову підтримку опозиційних партій.

Новообраний Президент ініціюватиме прийняття таких законів. Закони готуватимуться грунтовно, суперечності між гілками влади зніматимуться до голосування, вето накладатиметься у виняткових випадках з перспективою подолання простою більшістю. Обговорюється такий варіант: посаду Генпрокурора віддавати опозиції.

Якщо ці кроки будуть вжиті, брехня перестане бути способом управління, люди поважатимуть владу. І тоді уряду не доведеться шукати гроші, щоб наймати молодих людей, аби вони кричали під стінами Верховної Ради, нібито захищаючи уряд.

Уже ніхто їх не захистить.

Ігор МІТЮКОВ, міністр фінансів:

— Вислухавши всі виступи, які сьогодні пролунали, не можна не звернути увагу на об'єктивну критику. Але я хочу, щоб ми були об'єктивні, якщо не в оцінках, то, принаймні, у фактах. На жаль, уже не вперше виступ голови Рахункової палати, на моє глибоке переконання, політично заангажований.

Наприклад, не помітити, що на півтора мільярда зменшився державний борг, може тільки та людина, яка хоче це не помічати. Ви ратифікували угоду з Чорноморського флоту. Це рішення прийнято нами разом з усіма. Його не можна не визнавати.

Але головне: у цьому році вперше найдовший період — шість місяців — виплачується поточна заробітна плата і гасяться борги. По вересень повністю погашені всі поточні соціальні виплати. Із мільярда запланованих в державному бюджеті грошей на погашення заборгованості у соціальних виплатах уже виплачено половину. Не можна не бачити цього. І це — правда. Але цього недостатньо. Є області, де є дуже велика заборгованість.

Я думаю, ми тепер повинні сконцентрувати нашу з вами подальшу роботу саме в рамках бюджету. Треба знайти рішення, яке буде зрозуміло і нам, і вашим виборцям, а також нашим кредиторам. Ми знаємо, як знайти такий вихід, — підтримайте нас у цьому.

Незалежно від результатів виборів буде новий уряд, але я переконаний: дуже багато з тих напрацювань, які є на сьогоднішній день, треба обов'язково використати. Тому я прошу: прийміть виважене рішення.

Знайти і пройти свій шлях, не втративши обличчя

До першої річниці прийняття Конституції Автономної Республіки Крим

(Початок на 1-й стор.).

Волею історії Крим опинився у вирі цих подій. Крим мав знайти і пройти власний шлях, не втративши при цьому свого обличчя, зберегти повагу до власної історії, не розділити кримчан за національною ознакою і не зробити їх ворогами, знайти оптимальний і з правового, і з погляду здорового глузду варіант відносин автономної республіки з державою, до складу якої вона входить.

Як відомо, в середині 80-х років було розпочато державну реформу СРСР, котра передбачала укладення нового союзного договору з метою децентралізації владних повноважень від союзних органів на користь союзних і автономних республік, місцевого самоврядування, а також поступовий перехід до багатопартійної політичної системи і багатоукладної економіки. Наш референдум було проведено в рамках цієї реформи.

Поряд з цим шляхом реформування СРСР визначився й інший варіант, що передбачав проголошення союзними республіками державного суверенітету і з позицій суверенних держав розв'язання питання про укладення нового союзного договору. Автономним республікам також пропонувалося будувати стосунки з союзними республіками на основі договорів і по суті з позицій суверенних держав.

Зрештою, союзні республіки перетворилися на незалежні суверенні держави, а союзна держава припинила своє існування.

Однак автономні республіки, і в тому числі Республіка Крим, також пішли шляхом проголошення державного суверенітету на умовах укладення договорів з суверенними державами, до складу яких вони входили. Таким чином «війна суверенітетів» перемістилася на рівень відносин союзних і автономних республік. З тією відмінністю, що союзні республіки мали право вийти з СРСР, а автономні не мали права на вихід із союзних республік.

У Республіці Крим розпочався тривалий період конфронтації не тільки між органами влади Республіки Крим і України, а й між Президентом Криму, Верховною Радою Криму, урядом Криму, органами місцевого самоврядування.

Протягом короткого періоду Крим на власному досвіді вивчив і пережив мало не весь світовий досвід державотворення: статус суверенної держави і конституції суверенних держав, президентську і парламентську форми правління, і період лихоліття —без конституції, без статусу, без повноважень, без системи органів управління.

Уся ця вакханалія у правовій сфері, у сфері управління, у стосунках з державою, у відносинах всередині Криму неминуче поглиблювала дезорганізацію і деградацію системи управління, руйнацію економіки, системи соціального забезпечення, падіння життєвого рівня кримчан. Було дискредитовано саму ідею автономії.

Результатом проведення Верховною Радою Автономної Республіки Крим політики на розбудову відносин з Україною з позицій суверенної держави стало жорстке визначення державою статусу і повноважень автономної республіки.

Лише після виборів навесні 1998 року Верховної Ради Автономної Республіки Крим нинішнього скликання став можливим і відновився конструктивний діалог з органами державної влади України.

Потрібен був серйозний аналіз власного й чужого досвіду, щоб знайти оптимальне вирішення проблеми становлення та існування автономної республіки у складі незалежної суверенної держави.

Треба було знайти в собі мужність, щоб визнати помилковим і з точки зору міжнародного права, і з точки зору політичної, і з точки зору стратегічної прагнення будувати відносини Криму з Україною з позицій суверенної держави.

Щиро кажучи, нам довелося долати опір націоналрадикалів, які переймалися тільки інтересами своєї національності і не здатні були зважати на інтереси інших сторін, патологічно спрямованих на створення й розпалювання конфліктів з будь-якими наслідками.

Ми наразилися на спроби місцевих або, точніше кажучи, «містечкових» політиків провалити прийняття і схвалення Конституції заради розв'язання своїх групових чи корпоративних інтересів на шкоду рішенню, принципово важливому для Криму, України, Росії та інших держав, питання про статус Криму і врегулювання відносин між Україною і Росією.

Любителям розпалювати такі конфлікти раджу пригадати Косово, Нагірний Карабах, Чечню, Придністров'я та інші «гарячі точки». Ось до чого веде нездатність зважати на інтереси іншої сторони і домовлятися на взаємоприйнятних засадах.

Ми не дозволили нікому перетворити Крим на яблуко розбрату, детонатор війни і ворожнечі між братніми народами України і Росії.

Та не можна виключати, що ту саму схему, яку застосовано в Косово або Чечні, можуть застосувати стосовно Криму, щоб зіштовхнути в конфлікті Україну і Росію, на довгі роки зробити їх ворогами, ослабити економічно й усунути зі світової арени як економічних і політичних конкурентів. Треба про це пам'ятати.

21 жовтня 1998 року Верховна Рада Автономної Республіки Крим прийняла Конституцію Автономної Республіки Крим. 23 грудня 1998 року Конституцію затвердила Верховна Рада України. 31 грудня 1998 року Закон України «Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим» підписано Президентом України, і 12 січня 1999 року Конституція Автономної Республіки Крим одночасно з цим законом набрала чинності.

Тим самим завершився восьмирічний драматичний період «війни суверенітетів» автономної республіки і незалежної суверенної держави України. Війни, котра, у прямому й переносному розумінні, охопила багато регіонів.

Конституція Автономної Республіки Крим від 21 жовтня 1998 року відповідно до міжнародного права і світової практики вирішує проблему взаємовідносин між автономною республікою і суверенною державою не з позицій суверенної держави у складі суверенної держави, а з позицій автономії у складі суверенної держави.

Конституція Автономної Республіки Крим від 21 жовтня 1998 року містить модель існування і функціонування автономної республіки у складі суверенної держави, розв'язує основоположні питання верховенства Конституції України і співвідношення нормативно-правових систем України і Автономної Республіки Крим, взаємодії між органами влади України, Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування, виконання державних функцій і повноважень на території Автономної Республіки Крим, етнічних прав кримчан, організації влади в Автономній Республіці Крим, повноважень, власності і бюджету Автономної Республіки Крим, а також інші питання.

З набранням чинності Конституцією Автономної Республіки Крим можна говорити про історичний досвід України і Криму в розв'язанні таких надзвичайно гострих проблем.

Геополітичні проблеми

Затвердження Конституції Автономної Республіки Крим поставило крапку в дискусіях про територіальну належність Криму. Відповідно до міжнародного права і, зокрема, принципу територіальної цілісності держав Конституцією Автономної Республіки Крим закріплено, що Автономна Республіка Крим є невід'ємною складовою частиною України. Тим самим остаточно знято штучно посилювану напруженість у відносинах між Україною і Російською Федерацією, а також створено прецедент розв'язання таких проблем, які мають місце в інших регіонах СНД.

Проблеми міжнаціональних відносин

До особливостей Криму слід віднести ту обставину, що його населення не є мононаціональним. Протягом тисячоліть Крим є історичним місцем проживання багатьох етносів, тому створення в Криму національної автономії одного етносу об'єктивно неможливе. До того ж у даному разі слід розв'язувати не вузьку проблему стосунків між «титульною» нацією держави і мононаціональним населенням автономії, а врегулювати міжнаціональні відносини багатьох етносів в автономії.

З урахуванням етнічних особливостей регіону і відповідно до загальнокримського референдуму від 20 січня 1991 року, а також до Конституції України Автономну Республіку Крим створено як територіальну автономію. Принцип територіальної автономії покладено в основу Конституції Автономної Республіки Крим від 21 жовтня 1998 року.

Конституцією Автономної Республіки Крим закріплено основоположну засаду — рівності національних культур в Автономній Республіці Крим. Відповідно до статті 14 Конституції в Автономній Республіці Крим забезпечується збереження багатоманітності культур, які історично склалися на Кримському півострові, створюються умови для їх рівноправного розвитку і взаємозбагачення.

Конституція врегульовує питання функціонування і використання поряд з українською мовою, як державною, російської, кримськотатарської та мов інших національностей. При цьому, зокрема, роль і місце української мови визначено не тільки з позицій державної мови, а й з позицій мови національної громади, історичним місцем проживання якої є Крим.

З урахуванням етнічних особливостей регіону Конституція передбачає, що нормативно-правові акти органів влади Автономної Республіки Крим публікуються трьома мовами: українською, російською і кримськотатарською.

У головній царині — сфері освіти і виховання — Конституція Автономної Республіки Крим передбачає, що в Автономній Республіці Крим громадянам гарантовано право виховання рідною мовою в дитячих дошкільних закладах, вивчення рідної мови, навчання рідною мовою в навчальних закладах державної, республіканської і комунальної форм власності або через національні культурні товариства чи в порядку, визначеному законодавством України та нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

В інших сферах громадського життя обсяг застосування і використання тих чи інших національних мов визначається на підставі їх вибору і фактичного використання громадянами.

Нині відповідно до Закону України «Про права національних меншин в Україні» ми прийняли Положення про Раду аксакалів при Голові Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Згодом, на підставі досвіду роботи Ради аксакалів, використаємо наше право на створення при Верховній Раді консультативного дорадчого органу представників національних громад Криму.

Розмаїття світових культур і світових релігій, що історично склалося в Криму, та їх багатовікове співіснування навчило кримчан цінувати мир і злагоду, поважати людину іншої національності, культури і віросповідання.

Сподіваюся, що на основі історичного досвіду і традицій Криму, на основі нашої Конституції ми зможемо врегулювати всі конкретні питання використання і розвитку національних мов і культур, зберегти мир, міжнаціональну злагоду і повагу в Криму.

Організація влади в Автономній Республіці Крим

Конституцією Автономної Республіки Крим розв'язано одну з головних проблем відносин автономної республіки з державою — проблема механізму виконання державних функцій на території автономної республіки.

Статтею 35 Конституції визначено, що Автономній Республіці Крим делегуються державні функції та повноваження для виконання на території автономної республіки.

З цих питань Рада міністрів Автономної Республіки Крим підзвітна і підконтрольна Кабінетові Міністрів України. У свою чергу, місцеві державні адміністрації підзвітні й підконтрольні Раді міністрів Автономної Республіки Крим.

Конституцією Автономної Республіки Крим, крім того, встановлено організаційно-правові засади організації влади і реалізації повноважень автономної республіки. Зокрема, визначено систему органів влади Автономної Республіки Крим, їх повноваження, принципи взаємовідносин між ними.

Вони істотно відрізняються від форми правління держави, бо Україна є президентсько-парламентською республікою, і від форми управління областю (регіональне самоврядування). Треба було знайти оптимальний механізм взаємодії між органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування.

Конституція Автономної Республіки Крим передбачає власність Автономної Республіки Крим, а не спільну власність територіальних громад, а також право Верховної Ради Автономної Республіки Крим визначати порядок управління майном, яке належить Автономній Республіці Крим.

Конституція закріпила, на нашу думку, ефективну систему регіонального самоврядування, що передбачає і власний представницький орган — Верховну Раду, і власний виконавчий орган — Раду міністрів Автономної Республіки Крим.

Верховна Рада Автономної Республіки Крим має повноваження на формування Ради міністрів Автономної Республіки Крим, затвердження структури і чисельності Ради міністрів та її апарату, кошторису витрат на їх утримання, утворення і ліквідацію міністерств та республіканських комітетів, заслуховування звітів Ради міністрів і членів Ради міністрів, звільнення з посади членів Ради міністрів, скасування чи призупинення дії постанов і розпоряджень Ради міністрів, розв'язання інших питань організації та діяльності Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

До повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим як представницького органу автономної республіки Конституцією віднесено участь у формуванні основних засад внутрішньополітичної, зовнішньоекономічної і зовнішньополітичної діяльності України з питань, що стосуються інтересів Автономної Республіки Крим, визначення порядку укладання і затвердження договорів, які укладаються від імені Автономної Республіки Крим.

По суті, створено новітню модель взаємовідносин між парламентом і урядом автономної республіки з власною системою стримувань і противаг, яка забезпечує самостійність кожного з цих органів влади у вирішенні питань, що входять до їх компетенції.

Верховна Рада має статус органу, що представляє не тільки інтереси громадян, які її обирають, а й спільні інтереси територіальних громад, органів місцевого самоврядування. Згідно з Конституцією Верховна Рада делегує органам місцевого самоврядування виконання республіканських функцій та повноважень і організує через Раду міністрів контроль і за виконанням делегованих повноважень Автономної Республіки Крим, і державних повноважень, а також реалізацією в цілому прав і свобод людини і громадянина на території Автономної Республіки Крим.

Нині ми розробили Положення про делегування органам місцевого самоврядування республіканських повноважень, яке закріплює комплексний механізм регіонального самоврядування, взаємодії між органами влади Автономної Республіки Крим і органами місцевого самоврядування.

Наша Конституція передбачає завершену систему контролю, котра враховує всю вертикаль і рівні органів управління: державні, регіональні, місцевого самоврядування.

Отже, за період трохи більше одного року ми створили завершену й комплексну, багаторівневу і багатофункціональну систему управління регіоном.

Повноваження Автономної Республіки Крим

Конституцією закріплено право власності Автономної Республіки Крим на землю і природні ресурси в межах її території, за винятком земель і природних ресурсів, віднесених до загальнодержавної власності, власності місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб.

Саме Верховна Рада, згідно з Конституцією, від імені кримчан, як безпосередніх власників майна, що належить Автономній Республіці Крим, визначає порядок управління цим майном.

На підставі закріпленого Конституцією права Верховної Ради визначати порядок управління майном, яке належить Автономній Республіці Крим, прийнято Положення «Про порядок управління майном, яке належить Автономній Республіці Крим», де вперше в Україні системно врегульовано питання управління власністю регіону, розмежовано повноваження представницького і виконавчого органів, міністерств і республіканських комітетів, підприємств, установ і організацій, передбачено порядок розв'язання питань відчуження майна за погодженням з Верховною Радою чи уповноваженим нею органом.

До набрання чинності Конституцією Автономної Республіки Крим від 21 жовтня 1998 року бюджет Автономної Республіки Крим (у тому числі і республіканський бюджет Автономної Республіки Крим на 1999 рік) формувався за чинним нині в Україні принципом верстання бюджету «згори».

А тепер стаття 18 Конституції автономії закріплює за Автономною Республікою Крим повноваження з формування бюджету «знизу».

Конституція Автономної Республіки Крим гарантує закріплення законами України за доходною частиною бюджету Автономної Республіки Крим на стабільній основі загальнодержавних податків і зборів, що їх зараховують у повному обсязі до бюджету Автономної Республіки Крим. Вони є достатніми для здійснення повноважень Автономної Республіки Крим і забезпечення життєвого рівня громадян та населення загалом не нижче соціальних стандартів і потреб, визначених законами України.

Безперечно, положення Конституції Автономної Республіки Крим, що стосуються бюджету, викликають нарікання з боку чиновників Кабінету Міністрів України аж до того, що вони намагаються звинуватити нас у бюджетному сепаратизмі та протиставити нас іншим регіонам України.

Заявляю, що немає жодного бюджетного сепаратизму. Крим, як і решта регіонів України, прагне цивілізованої та справедливої бюджетної системи, а не надцентралізованої, яка зробила всі регіони України дотаційними і поставила їх на коліна перед чиновниками центру, котрі безконтрольно і безвідповідально використовують кошти, що їх збирають, до відома, не на вулиці Грушевського в Києві, а на території регіонів України.

Верховна Рада Автономної Республіки Крим затвердила Методику формування бюджету, Положення про основні засади бюджетних правовідносин в Автономній Республіці Крим.

Отже, на основі Конституції ми створили у бюджетній сфері нормативно-правову базу, що закріплює такі принципи.

Передбачено, що визначення бюджетних потреб місцевих та республіканського бюджетів здійснюється на підставі бюджетних нормативів.

Ці бюджетні нормативи є основою для формування всіх бюджетів на території Автономної Республіки Крим. У такий спосіб має забезпечуватися справедливий розподіл фінансових коштів.

Закріплено принцип прямого зарахування до місцевих бюджетів податків, зборів та інших обов'язкових платежів, що їх збирають на їхній території, обминаючи численні вищі управлінські органи, які до цього вирішували й нині намагаються вирішувати, переказувати чи не переказувати до місцевого бюджету належні йому кошти.

Рішення органів влади, що призводять до додаткових витрат органів місцевого самоврядування, обов'язково мусять супроводжуватися переданням їм необхідних фінансових ресурсів. Зазначені рішення виконують органи місцевого самоврядування у межах переданих їм фінансових ресурсів.

На основі Конституції нами створено Рахункову палату, діяльність якої за невеликий проміжок часу цілком підтвердила потребу наявності такого контрольного органу.

Реалізуючи свої повноваження, Верховна Рада Автономної Республіки Крим під час затвердження бюджету на 1999 рік передбачила, зокрема, повне погашення заборгованості з виплат заробітної плати вчителям і безперечне забезпечення виплати поточної зарплати. Під час затвердження бюджету на 2000 рік передбачено цілковите погашення заборгованостей з виплат заробітної плати всім працівникам бюджетної сфери і пенсій пенсіонерам, а також забезпечення поточних виплат.

Відповідно до Конституції Автономна Республіка Крим має право встановлювати поряд із визначеними державою додаткові форми соціальної допомоги, підтримки і захисту населення.

З урахуванням цього вперше в бюджеті на 2000 рік передбачено кошти (11,5 мільйона) на розв'язання проблем депортованих громадян і розроблено конкретну програму для їх використання.

Відповідно до Конституції Автономна Республіка Крим отримала широкі повноваження в соціально-економічній сфері, зокрема й щодо визначення структури та пріоритетних напрямів розвитку економіки, напрямів та пріоритетів інвестиційної діяльності, надання пільг інвесторам, і серед них іноземним, розв'язання інших питань інвестиційної діяльності, створення та функціонування вільних економічних зон, встановлення податків та пільг, проведення експериментів у сфері оподаткування.

Автономна Республіка Крим має повноваження на розвиток прямих відносин, укладення договорів та угод з органами влади інших держав, міжнародними організаціями, регіонами, підприємствами, установами, організаціями інших держав, а також право на створення власних представництв для реалізації договорів та угод.

Ці повноваження активно використовуються. Укладено угоди з широкого спектра питань з Москвою, Мінськом, Краснодарським краєм. Створено представництва у містах Москві та Мінську.

Врегулювання статусу автономної республіки, її повноважень на найвищому державному рівні забезпечило встановлення атмосфери довіри у відносинах автономної республіки з державою та політичну стабільність в регіоні, що також створило потрібні умови для соціально-економічного та культурного розвитку Криму.

Із затвердженням Конституції в Криму настала доба позитивних змін. Крим набув обличчя. Можна казати про відкриття Криму та історичних пам'яток його багатонаціональної культури для світової спільноти. Із зростанням авторитету України підвищився авторитет Кримської автономії. До нашого досвіду виявляють повагу та інтерес в усьому світі. У червні 1999 року Автономна Республіка Крим уперше у складі делегації України взяла участь у засіданні Ради Міжпарламентської асамблеї СНД. Крим уперше брав участь у Петербурзькому економічному форумі.

Головним завданням політиків органів влади Автономної Республіки Крим є реалізація Конституції Автономної Республіки Крим, досягнення у Криму стабілізації, громадянського миру і міжнаціональної злагоди, забезпечення добробуту всіх кримчан.

Леонід ГРАЧ,
Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, доктор історичних наук.

Із затвердженням Конституції в Криму настала пора позитивних змін

У номер

«Юрист року–99»

Віктор Медведчук

Днями у Національному академічному драматичному театрі імені Івана Франка відбулася церемонія нагородження переможців і лауреатів другого Всеукраїнського конкурсу на краще юридичне видання та першого всеукраїнського щорічного конкурсу на краще професійне досягнення «ЮРИСТ РОКУ».

Конкурс на краще юридичне видання проводився за п'ятьма номінаціями: юридичні монографічні видання; юридичні підручники; навчальні посібники; науково-популярні, науково-практичні і довідкові видання у галузі права (збірники нормативних актів, коментарі, довідники тощо); періодичні юридичні видання, часописи тощо (нова номінація).

Василь Сіренко

На конкурс приймалися видання, які вийшли у світ у 1998/99 році і не брали участі в попередньому конкурсі. Три конкурсні комісії очолювали провідні вчені-юристи України.

Варто відзначити: останніми роками розширилось коло наукових закладів і видавництв, що висувають на конкурс свої видання. Окрім таких уже досить відомих в Україні юридичних видавництв, як «Юрінком Інтер», з'явилися і нові імена — «Зелена Буковина» (Чернівці), «Каменяр» (Львів), «Довіра» (Київ), «Одіссей» (Харків) та багато інших. Тільки Одеська державна юридична академія запропонувала на цей конкурс 14 видань.

Олексій Ющик

Улітку цього року також розпочався за 18 номінаціями всеукраїнський щорічний конкурс на краще професійне досягнення «ЮРИСТ РОКУ».

Лауреатами конкурсу визнаються юристи, які досягли найкращих результатів у роботі за підсумками року та відповідають вимогам професійної і ділової етики, що будуються на загальноприйнятих засадах служіння народові України, професіоналізмі, компетентності, ініціативності, чесності, відданості справі, персональній відповідальності за виконання службових обов'язків, дисципліни тощо. Юристи, які визнані лауреатами, і фіналісти конкурсу були нагороджені дипломами та почесними відзнаками.

Олександр Бандурка

В присутності української юридичної еліти, керівників державних органів і установ, громадських організацій урочисту церемонію відкрив голова Спілки юристів України, голова Вищої ради юстиції В. Євдокимов.

Почесні відзнаки лауреатів конкурсу присуджено й представникам Верховної Ради України. Зокрема, заступникові Голови Верховної Ради Віктору Медведчуку, народним депутатам Василю Сіренку, Олексію Ющику, Олександру Бандурці. Кращим юристом - організатором юридичної науки визнано директора Інституту законодавства Верховної Ради України Віталія Опришка.

Віталій Опришко

Серед 18 номінацій була й така: «Юрист-журналіст». Нашій редакції дуже приємно, що завідувача юридичного відділу редакції газети «Голос України» Сергія Демського визнано лауреатом у ній.

Отже, можна стверджувати, що фініш обох конкурсів засвідчив життєздатність цих конкурсів і неабияку увагу до них працівників юридичного фаху.

Сергій Демський

Падали вісім років — час підніматися

Уперше за 100 років Україна не забезпечить своє населення цукром власного виробництва за мінімальною нормою, до якої не вистачає 500 тисяч тонн. Кожного третього громадянина буде позбавлено цієї норми

Коль общеє добро в упадку,
Забудь отця, забудь і матку,
Лети повинність ісправлять!
Іван Котляревський.

Україна успадкувала від Радянського Союзу розвинене індустріальне сільське господарство, яке виробляло стільки продукції, що забезпечувало для населення стовідсоткову медичну раціональну норму споживання хлібобулочних виробів, молока, яєць, риби, цукру, олії, картоплі, 90 відсотків — м'яса. На 30 мільярдів доларів Україна поставляла сільгosппродукції у союзний фонд, що було достатньо не тільки для закупівлі палива, а й багато чого іншого.

За період з 1985 по 1992 роки, коли міністром сільського господарства, головою Держагропрому та першим заступником Голови Ради Міністрів республіки працював Олександр Ткаченко, сільське господарство України досягло найвищого рівня виробництва. Вперше було встановлено паритет цін на сільгосппродукцію та засоби сільськогосподарського виробництва.

Невдахи-псевдореформатори України нав'язали селянам за сценарієм Міжнародного валютного фонду і обіцянками Європейського союзу та інших установ транснаціонального капіталу шлях руйнування і знищення індустріального сільського господарства країни.

За вісім років реформування сільського господарства «згори», лібералізації внутрішнього, зовнішнього ринків і митних відносин, руйнування індустріальних, виробничих комплексів колгоспів, радгоспів, а тепер уже і колективних сільськогосподарських підприємств, президенти України та щороку нові прем'єр-міністри без війни відкинули сільське господарство до стану повоєнних років.

Базова галузь сільського господарства і продовольства України — зерновиробництво, яка давала 52 мільйони тонн зерна, по тонні на кожного громадянина, опинилася на рівні 1917 року.

У поточному році віце-прем'єр-міністр з агропромислового комплексу Михайло Гладій заявив напередодні збирання врожаю, що в Україні буде зібрано 40 мільйонів тонн зерна. Збирання ранніх зернових врожаю 1999 року завершено. Вже зрозуміло, що більш як 22 мільйони тонн зерна цього року в Україні не буде. Це означає, що Україна втратила не менш як 15—18 мільйонів тонн збіжжя.

Відмова остаточно у 1998 році за вказівкою МВФ від державного замовлення і кредитування закупівель зерна коштувала Україні тільки в 1999 році втрати врожаю на 2 мільярди доларів.

Влада не створила і не запровадила механізму обіцяного організованого комерційного вільного ринку. Агробіржа, як головний ринковий механізм, практично не працює. Ринком заволоділи монопольні угруповання посередників із продажу пально-мастильних матеріалів та інших засобів виробництва, які диктують на зерно монопольні збиткові ціни на внутрішньому ринку і збувають його за демпінговими цінами — на зовнішньому.

Тільки через демпінг цін, експортуючи зерно, посередники щорічно завдають Україні збитків на 60 мільйонів доларів.

Безвідповідальність уряду і міністрів та безкарність у цій справі передаються щороку від міністра до міністра, від віце-прем'єра до віце-прем'єра, наче вірус.

Ще абсурдніша ситуація склалася на ринках цукрових буряків, цукру і соняшнику. Ринок цієї продукції цілком прибрано до рук тіньової спекулятивної монополії посередників і, хоч як дивно, державних фіскальних органів — Податкової адміністрації, Пенсійного фонду і Держкомрезерву. Вони за тими само комерційними розбійними цінами і правилами відбирають продукцію за борги на підтримку збанкрутілої влади.

Виробництво цукру зменшено з 5,4 мільйона тонн до 1,8 мільйона тонн у 1998-му і до 1,2 мільйона тонн, які буде вироблено у 1999 році.

Уперше за 100 років Україна не забезпечить своє населення цукром власного виробництва за мінімальною нормою, до якої не вистачає 500 тисяч тонн. Кожного третього громадянина буде позбавлено цієї норми.

Прикриваючись ринковою догмою, що попит формує ціни, уряд заснував таку систему спекулятивного бартерного обміну, яка штучно створює дефіцит цукру. У результаті в чотири рази зросли ціни, спекулянти за рахунок населення одержали понад 200 мільйонів доларів надприбутків, витрачаючи гроші на іномарки, дачні фортеці, «канари» та вивозячи за кордон.

Через невтручання уряду в процес регулювання ринку цукру і безпрецедентне задоволення посередницьких апетитів значну частину цукру вивозять безконтрольно за кордон.

Таке саме становище панує і на ринку соняшнику. За потужності вітчизняних олієекстракційних заводів у 2,5 мільйона тонн переробки соняшнику на рік половина через посередників вивозиться за кордон. На цьому Україна втрачає щорічно 600 мільйонів гривень можливих надходжень до бюджету та ще 60 мільйонів доларів —через демпінгові експортні ціни і мільярдні доходи вітчизняних підприємств з виробництва олії, маргарину, мила, макухи й кондитерських виробів. Сотні тисяч працівників олійної і переробної промисловості на півроку позбуваються роботи.

Тільки на втратах вирощеного врожаю та експорті сільськогосподарської продукції, які є наслідком спотвореної комерціалізації ринку, лібералізації цін і митних відносин, Україна втрачає щорічно 3 мільярди доларів.

Крім шалених прямих збитків, політика недолугих радикальних реформ у аграрному секторі спричиняє щорічний недобір основних видів продукції більш як на 10 мільярдів доларів. Це дорівнює експортному обороту сільського господарства Франції. Внаслідок цього Україна не може забезпечити своїх громадян харчовими продуктами не тільки через їх нестачу, а й через те, що продукти харчування для працюючих і непрацюючих стали недоступними за цінами.

Удвічі збільшилися ціни на цукор і олію, давно вже стали недоступні для пересічного громадянина м'ясні продукти, почалася хвиля накручування цін на хлібні вироби.

Заяви Президента Леоніда Кучми у його передвиборних виступах про те, що альтернативи курсу його безглуздим радикальним реформам немає, свідчить: цей режим втратив почуття відповідальності за свої дії. І Президент має відповісти за це перед народом.

Ще з 1995 року здорові сили суспільства, зокрема народні депутати України, вимагали від Президента піти на виважену корекцію курсу радикальних реформ, щоб не допустити розвалу сільського господарства й економіки України в цілому.

З пропозиціями запровадження заходів державного регулювання ринку сільгосппродукції, енергетики і основних засобів виробництва, зміни в умовах кризи спекулятивного монопольного ринку посередників на державний регульований ринок виступали народні депутати фракції Селянської партії України. З вимогою зміни радикального курсу реформ звернувся свого часу колишній Прем'єр-міністр України Євген Марчук, якого одразу ж було усунено з посади.

У липні призначений Леонідом Кучмою перший віце-прем'єр-міністр Володимир Куратченко виступив з вимогою корекції курсу радикальних реформ. Виконуючи волю західних господарів, Президе звільнив Куратченка з роботи.

Крах політики Президента Леоніда Кучми і його п'яти урядів був зумовлений прийнятими політичними рішеннями, головним з яких є проведення через законодавство України ідеології особистої вигоди, яка деморалізувала населення. А добила державу нав'язана Заходом радикальна економічна реформа.

Відповідно до ідеології особистої вигоди у радикальних реформах закладено модель споживацької ринкової економіки, коли мотиви діяльності і прибутки підприємств всіх форм власності використовуються передовсім на особисте збагачення власників та керівництва і не контролюються державою.

Така модель економічної системи під назвою вільного ринку дала можливість перекачати на Захід через українських державних діячів, політиків та неконтрольований ринок заощадження громадян, обігові кошти підприємств, значну частину прибутків підприємств, матеріальних цінностей, позбавити основну частину населення роботи, соціального захисту і надії на майбутнє.

Урятувати Україну від повної колонізації і втрати державності можна, змінивши нав'язану ідеологію і модель економічного розвитку. А це можна зробити, тільки обравши нового Президента України, який запропонує і здатний реалізувати прийнятну для народу і держави ідеологію та економічну модель.

Григорій ЛУНЬОВ,
народний депутат України
ВР тринадцятого скликання.

Добила державу нав'язана Заходом радикальна економічна реформа

Чомусь від гарних слів дуже важко переходити до діла

(Початок на 2-й стор.).

— Практично, якщо казати чесно й відверто, — заявив на прес-конференції перший заступник Голови Верховної Ради України Адам Мартинюк, — тепер усе залежить від конкретних дій Російської Федерації.

І все-таки на цій самій прес-конференції Голова Ради Федерації РФ Єгор Строєв говорив не про зобов'язання ратифікації угоди, а про «ейфорію самостійності». І на запитання про те, коли реально Росія зможе ратифікувати договір, відповів, що таке може відбутися 2001 року. Воно й зрозуміло: грядуть парламентські вибори, президентський марафон.

А за словами першого заступника Голови Верховної Ради України Адама Мартинюка, втілення в життя положень угоди і протоколу, а також удосконалення режиму вільної торгівлі дасть змогу Україні збільшити товарооборот на 1 мільярд 112 мільйонів доларів США.

Підтримуючи точку зору про ефективність створення режиму вільної торгівлі, представники Росії висловлювали на засіданні МПА побоювання з приводу втрат через скасування подвійного оподаткування, порушували питання про недопущення реекспорту. Зокрема, було пред'явлено претензії до Білорусі та Киргизії.

Виступаючи на пленарному засіданні МПА, Адам Мартинюк заявив:

— Протоколом про єдиний принцип застосування непрямих податків узгоджено, що відносини в рамках зони вільної торгівлі будуються на правилах добросовісної конкуренції, передбачають усунення всіх технічних перешкод і обмежень. Створення таких правил має враховувати інтереси всіх без винятку держав-учасниць, незастосування односторонніх дій, що завдають або загрожують завдати шкоди іншим державам, суворе виконання взятих на себе зобов'язань. На практиці вже вкотре ми натрапляємо на факти протилежні. Наприклад, режим вільної торгівлі, що діє у відносинах між країнами співробітництва, обмежено близько 120 вилученнями. Після підписання протоколу до Угоди про зону вільної торгівлі намітилася тенденція до їх збільшення. Так, Російська Федерація запровадила мито на експорт нафти, практично заборонено експорт автобензину, застосовують нові ставки мита на експорт нафтопродуктів, дизпалива та мазуту, заборонено ввезення на територію Росії спирту етилового.

Адам Мартинюк проаналізував також і становище зовнішньої торгівлі України сільськогосподарськими товарами, передусім можливості поставок їх до країн СНД. Висновок такий: митні збори, квоти та інші бар'єри перепинили Україні доступ на ринки Співдружності. В результаті скоротилися обсяги експорту цукру, зерна, олії та інших продуктів. Він також констатував факт: експортні податки в торгівлі між країнами СНД ведуть до зростання цін на сировину, паливо, комплектувальні та інші товари і матеріали, що перетинають наші кордони.

Але річ не тільки у кордонах. Єгор Строєв, зокрема, зазначив, що в Росії з Казахстаном немає кордонів, немає митниці, але торгівля йде невиправдано мляво. Єгор Семенович, утім, висловив думку про те, що саме із вступом України до МПА питання інтеграції, пожвавлення торговельних відносин, зокрема, мають вирішуватися швидше. Сподіватимемося, що це не комплімент, який ні до чого не зобов'язує, чи дипломатичний викрутас, а констатація факту.

Україна не підтримала положення про те, що країни СНД схвалюють усі дії уряду Російської Федерації у боротьбі з тероризмом.

Одним із випробувань на міцність для МПА була заява парламентської делегації Грузії у зв'язку з проведенням в Абхазії виборами і референдумом. Україна підтримала Грузію.

У рамках засідання МПА було прийнято 11 модельних законів, які буде рекомендовано парламентам країн СНД. Створено також десяту за ліком Комісію Міжпарламентської асамблеї з питань науки та освіти. Її очолить представник України.

Світлана ПИСАРЕНКО.

Київ — Санкт-Петербург — Київ.

У номер

✔ **Київ**

Гоголь і тепер «живіший за живих»

Тобто актуальність його творчості, як то і належить світовій класиці, аж ніяк не втратила своєї гостроти. А виразним підтвердженням того стала прем'єра Національного академічного театру російської драми ім. Лесі Українки — спектакль за п'єсою «Ревізор», поставлений режисером із Санкт-Петербурга Юрієм Аксьоновим. Сценічний задум — показати всю потворність людських вад і насамперед хабарництво та лакейство — майстерно реалізували блискучою грою Юрій Мажуга, Тетяна Назарова, Ольга Сумська, Антон Мухарський, Дмитро Лаленков, Олександр Бондаренко, Олег Роєнко, які зайняті в головних ролях. Безперечно, своє слово про спектакль ще скажуть театральні критики. Але вже тепер можна сміливо стверджувати: «Ревізор», поставлений в театрі російської драми — то є мистецьке явище в театральному житті української столиці, один з найкращих спектаклів останніх років.

Слово і сміх Гоголя потрібні для очищення наших душ, для глибшого розуміння нашої присутності у цьому світі.

Після коротких проводів — довге чекання зустрічей

Сьогодні — останній день IX Міжнародного фестивалю мистецтв «Слов'янський базар». На всіх, хто стежив за перебігом фестивальних подій, чекає гранд-концерт та церемонія урочистого закриття у Національному палаці «Україна». Позаду — концерти, презентації ЗМІ, зустрічі з відомими артистами, кіноперегляди, покази моди, виставки. А також конкурс молодих виконавців. Про цьогорічний «Слов'янський базар» — який, сподіваймося, тепер назавжди з українською пропискою — в одному з наступних номерів газети.

Прощай, третій. До зустрічі, четвертий!

У Києві завершився III Міжнародний конкурс балету імені Сержа Лифаря. Гран-прі цього престижного мистецького змагання в номінації «Артист балету» удостоєна солістка балету Національної опери України ім. Т. Шевченка Наталія Калиниченко.

Першими преміями нагороджені Юлія Дятко та Костянтин Кузнецов (Білорусь), Надія Гончар та Євген Колесник (Україна). Другими — Гузель Сулейманова та Марія Якшанова (Росія), Олександр Жембровський та Сергій Єгоров (Україна). Третіми преміями — Сандра Мюльбауер (Австрія), Терадо Нобухіро (Японія), Наталія Домрачева та Віктор Іщук, Юлія Трандасир (Україна).

У номінації «Хореограф» були присуджені лише дві треті премії. Їх одержали Раду Поклітару (Білорусь) та Сергій Бондур (Україна).

Член журі конкурсу Мінору Очі (Японія) вручив власні меценатські премії учасникам конкурсу Марії Якшановій (Росія) та Олексію Шаповалу (Україна).

На знімках: *Н. Калиниченко, Н. Гончар, Є. Колесник, О. Жембровський, С. Єгоров.*

Біг за Лолою

А це — герої «Маленьких акул»

Не все так просто в новому німецькому кіно, як може здатися спочатку. Оповідність і «літописний» реалізм — звичайний обман сприйняття.

Серед фільмів, представлених у столичному Будинку кіно, — «Біжи, Лоло, біжи» Тома Тіквера, вже бачений киянами влітку. Стрічка, зарахована до розряду «культових», — підтвердження того, що в умовах загальної постмодерністської кризи культовими називають будь-які прояви неоформалізму. Проте «Лола», безперечно, — свідчення режисерської винахідливості та відчуття часу.

Друга програма німецьких стрічок, як і торішня, охопила різні жанри. Хоча поділ на них, як ведеться, доволі умовний. Приміром, одна з найкращих комедій 90-х років — «Маленькі акули» Зьонке Вортмана — ближче до мелодрами. І немодний судомний галасливий сміх замінюється м'якою меланхолійною посмішкою (то —ностальгія за століттям, що минає).

«Перелітні птахи... Подорож до Інарі» кидає нас на зовсім інший полюс уявлень про сучасне кіномистецтво. Популярна в останнє 20-річчя тема «мувіди», пересування в будь-якому напрямі — аби рухатися, і безперервний пошук кращого місця там, де нас нема: ось така подвійна «червона лінія». А власне історія — це прозора лірика, за якою тужить кінематограф, втомлений істерією епохи.

З показаних картин «Нелюд» Фолькера Шльондорффа справді претендує на новаторство — якщо таке ще можливе. Це — спільний кіновитвір ФРН, Франції, Великобританії з Джоном Малковичем у головній ролі та музикою Майкла Наймана. Незвичність — у позиції героя: французький полонений не тому «нелюд», що творить зло. Він поза людьми, одночасно учасник і спостерігач подій, підлеглий долі та її кормчий. Що ще додає ваги майже епічному полотну? Несподіваний ракурс у зображенні війни, владний потяг до об'єктивності, відвертість і мінімум засуджень. Принаймні це не спекуляція на звабливих реаліях та ритуалах доби минулої, такої благодатної для митців...

Фільми, запропоновані Гете-інститутом, дарують чимало відкриттів. І хочеться, щоб їх робила для себе не лише постійна публіка Будинку кіно. Нові європейські картини (і зокрема — німецькі) заслуговують на увагу телебачення більшою мірою, аніж примітив категорії «В», яким нас, наче дітлахів манкою, прагматично і насильно згодовують щодня.

Ольга КЛЕЙМЕНОВА.

Спорт

До лав «Динамо» повертаються бійці

Футбол. Чемпіонат країни. Вища ліга. 12-й тур.

«Динамо» — «Таврія». 2:0. Голи: Шацьких. 50, Белькевич, 80.

«Динамо»: Кернозенко, Мамедов, Герасименко (Белькевич, 46), Головко, Федоров, Дмитрулін, Каладзе, Гусін, Косовський (Яшкін, 74), Кормільцев (Шацьких, 46), Ребров.

«Таврія»: Величко, Смігунов, Назаров, Донюшкін, Митрофанов, О. Кунденок, Опарін (Єсін, 84), Осипов (Аверін, 59), Г. Кунденок, Гайдаш, Конопелько.

Попереджено Каладзе (74), Аверіна (74).

Суддя Василь Бабич (Ужгород).

15 жовтня. Київ. Стадіон «Динамо». 3 градуси. 4 500 глядачів.

«Дніпро» — «Зірка». 2:0. 3 500. Косилов, 25, Валяєв, 83.

«Кривбас» — «Металург» Д. 0:0. 15 000.

«Ворскла» — «Чорноморець». 4:0. 11 000. Доценко, 5, Мазяр, 12, 20, Мелещенко, 84.

«Металург» Зп — «Карпати». 3:1. 8 000. Конюшенко, 21, 54, Полтавець, 59 — Гецко, 70.

«Шахтар» — «Металіст». 3:1. 15 000. Воробей, 12, 57, Орбу, 25 — Гольдін, 74.

«Прикарпаття» — ЦСКА. 0:0. 3 000.

«Металург» М — «Нива». 2:1. 7 000. Бабич, 6, 42 —А. Капанадзе, 70.

	в	н	п	м	о
ДИНАМО	8	1	0	21—6	25
КРИВБАС	7	3	0	20—9	24
МЕТАЛУРГ Зп	6	3	2	17—11	21
Ворскла	6	2	3	23—12	20
Шахтар	6	1	2	15—3	19
Металург Д	5	4	3	15—11	19
Металіст	5	2	4	12—13	17
Таврія	4	3	5	17—18	15
Металург М	5	0	6	20—17	15
Карпати	5	0	6	19—16	15
ЦСКА	3	4	3	12—8	13
Нива	2	4	6	16—24	10
Дніпро	2	3	6	9—23	9
Прикарпаття	1	5	5	8—14	8
Чорноморець	1	2	8	4—26	5
Зірка	0	5	7	6—23	5

Нарешті трошки поліпшився настрій у прихильників дніпропетровського клубу. Так само радіють уболівальники «Шахтаря». Ці клуби останнім часом пережили нелегкі періоди у своїх біографіях. Причому донеччани упевнено переграли сильного суперника. Як, до речі, і запоріжці. Матч між «Металургом» і «Карпатами» з відомих причин був особливо принциповий.

А от криворіжці, на жаль, забуксували і протягом якогось тижня втратили чотири очки. Це дало можливість вирватися в одноосібні лідери динамівцям, які, схоже, набирають найліпшої форми. Приємно, що напередодні важливого матчу в Лізі чемпіонів у складі киян з'явилися Валентин Белькевич та Артем Яшкін, котрі одужали і грають досить пристойно. Радує і те, що не розучився забивати Максим Шацьких.

А суперник динамівців — «Байєр» із Леверкузена —прилетів до української столиці вчора. Напередодні леверкузенці в рамках чемпіонату бундесліги обіграли дебютанта змагань — клуб «Ульм» (4:1). Голи: Живкович, 12, Кірстен, 14, 18, Понте, 67 — Штадлер, 90.

Учора на стадіоні «Динамо» відбулася прес-конференція з участю Олексія Михайличенка та акредитація журналістів. А потім у готелі «Національний» із представниками преси зустрічався наставник «Байєра» Крістоф Даум. Тренувалися гості ввечері на полі НСК «Олімпійський».

А сьогодні о 21.45 розпочнеться ма[illegible] «Динамо» — «Байєр». Либонь, не ва[illegible] казати про те, яке значення він має для чемпіона України. Заповнені трибуни — ось що потрібно футболістам-динамівцям!

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Перевага — ще не перемога

Першість України. Перша ліга. 15-й тур: «Нафтовик» — «Оболонь-ППО» — 1:1. 2000. Корощенко, 80 — Телегін, 32. На 35-й хв. Карабута не реалізував пенальті. **«Сталь» — ФК «Львів» — 3:1**. 8000. Плотников, 67, Гордун, 81, Божко, 89 — Котовенко, 47. **«Шахтар-2» —ФК «Вінниця» — 3:1**. 600. Леонов, 6, Селезньов, 23, Матвєєв, 42 — Бузила, 65. **ЦСКА-2 — «Поліграфтехніка» — 0:1**. 300. Лактіонов, 35. **«Полісся» — ФК «Черкаси» — 4:3**. 850. Софілканич, 19, Паршин, 22 і 82, Файчук, 41 — Чипа, 49, Олег Грицай, 70, з пенальті, Кудря, 76. **«Явір-Суми» — «Торпедо» — 2:1**. Продан, 35, з пенальті, Ішмаков («Т») у власні ворота — Колодін, 63. **«Волинь» — «Динамо-2» — 1:1**. 2000. Драницький, 40 —Пінчук, 84. **«Металург» — СК «Миколаїв» — 2:1**. 2500. Олійник, 75, з пенальті, Гасанов, 85 — Скрипка, 69. **«Закарпаття» — «Чорноморець-2» — 2:2**. 2500. Білак, 4, Когутич, 38 — Сухомлинов, 12, Коврижкін, 31.

Лише одній команді пощастило здобути у гостях три очки. Це «Поліграфтехніка» спромоглася в Києві переграти другу армійську команду, котра мала величезну перевагу у матчі з аутсайдером. Та ігрова перевага армійців втілилася лише в один влучний удар... у штангу. Решту часу олександрійці грамотно захищалися та інколи робили вилазки в оголені тили армійців. Один із таких рейдів Лактіонова і завершився потужним ударом під поперечину. Під час прес-конференції тренер «Поліграфтехніки» Григорій Іщенко на приховував радості і сказав, що команда спробує до зимових канікул залишити небезпечну зону.

Зовсім інші турботи опосіли тренерський штаб ФК «Черкаси». У грі цього самобутнього клубу намітився спад, і він почав помітно відставати від «Сталі». У Житомирі черкаські футболісти вже в першому таймі пропустили три голи. І лише після того, як господарі трохи охололи, лідерові пощастило зрівняти рахунок. Перемогу «Поліссю» приніс невтомний Паршин, який забив свій 9-й м'яч у турнірі. Попереду житомирянина лише Олег Грицай — 11 м'ячів і Овік Галстян — 10 м'ячів.

Лідирує у першості «Сталь» з 35 очками. Далі йдуть: ФК «Черкаси» і «Шахтар-2» — по 26 очок, «Металург» і «Закарпаття» — по 24 очки, ФК «Львів» — 23, «Полісся» — 21, СК «Миколаїв» і «Волинь» — по 20, «Динамо-2» —19, ЦСКА-2 — 18, ФК «Вінниця» — 17, «Торпедо» і «Поліграфтехніка» — по 16, «Явір-Суми» —15, «Нафтовик» — 14, «Оболонь-ППО» — 11, «Чорноморець-2» — 9.

Матчі 16-го туру відбудуться 23 жовтня.

Редактор номера Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ.
Перший заступник головного редактора Анатолій ГОРЛОВ.
Редколегія: Олександр БІЛИК, Леонід БРОВЧЕНКО, Віталій ЖЕЖЕРА, Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ, Світлана ПИСАРЕНКО, Анатолій СОЛОНСЬКИЙ, Віталій СУДДЯ.
Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Загальний тираж 236694.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50

Зам. 0311194.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Голос України

Газета виходить з 1 січня 1991 року.
Адреса ВР України: 252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
ТЕЛЕФОНИ: для довідок —441-88-23; телефакс —224-72-54; відділ реклами —441-86-50, 441-89-34, 441-89-44; телефакс —449-85-62.
E-mail: sekret@golos.relc.com

Засновник і видавець – Верховна Рада України